

RIIGI TEATAJA

Nr. 102.

23. detsembril 1937.

Nr. 102.

Art. 832. Posti määrustik.

832. Posti määrustik.

Antud Teedeministri poolt 1. detsembril 1937.

Alus: Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seaduse § 12 p. 1 ja § 21 (RT 24 — 1930).

I peatükk.

Üldmäärused.

1. jagu.

Postikaudu liikimise üldeeskirjad.

Posti asutised, talitused ja saadetised.

1. Postikaudu liikimine ja postitalituste toimetamine sünnib postiasutiste läbi. Postiasutiste võrk moodustatakse rajoonidepäraselt üle maa nii, et igas rajoonis teotseb normaaltüübiline posti-telegraafi-telefoni kontor ja rajooni sektoreis posti-telegraafi-telefoni abiasutised — agentuurid ja kirja- või postitalud.

Abiasutised asutatakse vahemaadega — sirgjoones keskmiselt: agentuuride vahel 8 km ja kirja- või postitalude vahel 4 km. Viimaste juures pannakse üles külapostkastid — kirjasaadetiste postileandmiseks ja saabuva posti paigutamiseks. Abiasutiste vahed kauguse suhtes erandeid võib lubada Postivalitsuse direktor, kui seda nõuavad kohalikud olud.

Postivalitsuse direktoril on õigus peale selle lubada tema poolt määratud tingimusil üles seada postitraktidel ka erakirjakaste.

2. Postiasutised toimetavad:

1) kontorid — igaliiki postitalitusi;

2) agentuurid — postitalitusi nagu kontoridki, kuid lihtsustatud või piiratud kujul, kontrollkontori järelevalvel;

3) kirja- või postitalud — ainult kirjaposti lihtsaadetiste vahetust ning post- ja tempelmarkide kui ka postitalutuslike tarbematerjalide müüki.

Abiasutis (p.p. 2—3) toimetatavate talituste lähem kord määratakse Postivalitsuse direktori juhtnööridega.

3. Postisaadetistena on lubatud: 1) kirjaposti lihtsaadetised (pt. II) ja 2) kirjaposti tähtsaadetised ning muud registriposti saadetised (pt. III). Kirjaposti lihtsaadetistena käsitatakse ka ajalehti ja ajakirju, mis lehetalutiselt jaialdamiseks postile antakse, kui ka ajalehtede välispostiabonemendi saadetisi.

Kirjapostisaadetisist äripaberid, trükktooted, kaubaproovid ja pisi-paketid kannavad ühist nimetust — alandatud taksiga saadetised või rist-paelasaadetised. Kirjaposti saadetisi, mis ei kuulu postil registrimiseks, nimetatakse lihtsaadetisiks, postil registritavaid kirjaposti saadetisi aga — tähtsaadetisiks. Avaldatud väärtusega või väärtustatud kirju ja kastikesi nimetatakse väärtisaadetisiks.

VI ja VII peatükis ettenähtud erikäsitusiga saadetisi ja talitusi nime-tatakse posti erisaadetisiks ja eritalutusiks. Vastavalt sise- või välisliikimisele (liikimine sisemaal või välismaadega) nimetatakse saadetisi või talitusi sise- või välissaadetisiks ja sise- või välistalitutusiks.

4. Postisaadetised peavad kandma selgelt ja arusaadavalt kirjutatud saaja nime ja aadressi, et ei oleks raskust saaja isiku kindlakstegemisel. Peale selle peab saadetis oma pealiskirjas kandma tarbekorral saatja aadressi ja muid määrustiku kohaseid vajalikke tähendeid.

Nii sisesaadetisil kui ka välissaadetisil peab adressaadi kui ka saatja aadressis Eesti postiasutise ja maakoha või tänava nimetus väljendatama riigikeelse kehtiva nimetuse järgi. Erandina võib kirjaposti lihtsaadetise aadressiks olla ainult posti nimekasti number.

5. Postisaadetisile, mis ei vasta määrustega nõutud tingimustele, ei anta käiku; need antakse võimaluse korral tagasi nende saatjaile, arvatud välja juhud, mil teisiti talitamine nähtud ette.

Keelud.

6. Peale Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seaduses ettenähtud keeldud asjade on alltoodud tabeli A. lahtris loetletud saadetisidesse keeldud paigutada B. lahtris näidatud esemeid. Kui keeldud esemed on ekslikult postile võetud edasitoimetamiseks või ekslikult postile sattunud, peab nendega talitatama D. lahtris juhutatud korra kohaselt.

Mis liiki saadetisis	Keeldud esemed	Ekslikult postilevõetud saadetistega menetlemine
A	B	D
1) kirjades ja väärtkirjades	jooksva ja isikliku kirja-vahetuse iseloomuga dokumendid, mis kannavad teist aadressi kui adressaadi oma või viimasega kooselutsevate isikute omad;	talitada § 191 p. 1 koha-selt;

Mis liiki saadetis	Keeldud esemed	Ekslikult postilevõetud saadetistega menetlemine
A	B	D
2) äripabereis, trükktooteis, kaubaprooves, pisi-pakettides, post-pakkides ja väärt-kastikesis	igaliiki märkmed või dokumendid, millel jooksva ja isikliku kirjavahetuse iseloom, arvatud välja vastava saadetisliigi tingimusi lubatud erandid;	kirjapostisaadetisega (äripaber, trükktoode, kauba-proov, pisipakett) talitatakse § 16 ja 191 p. 2 kohaselt. Postpakki või väärtkastikesse pandud kirjasaadetisega talitatakse § 191 p. 3 kohaselt, nagu frankeerimata kirjaga. Ainuüksi sel põhjusel ei tohi saadetist saata tagasi lähtekohta või lähtemaale;
3) äripabereis, trükktooteis, kaubaprooves ja pisi-pakettides	igasugune postmark või margistusplank, olgu kustutatud või kustutamata, või mistahes muu väärtustomav paber, erandiks äripaberite ja trükktoodete tingimusi lubatud juhud;	antakse saatjale tagasi; sihtkohta saabunud saadetisega talitatakse § 191 p. 4 järgi;
4) lihtkirjas sisemaal	eesti käibelolev raha;	talitada § 192 p. 1 kohaselt;
5) kirjaposti saadetises või väärtustamata postpakis; välismaises väärtustamata postpakis — neisse maadesse saatmisel, kes lubavad väärtuse avaldamist	metallraha, pangatähed, paberraha, igasugused ettenäitajale kuuluvad (mitte-nimelised) väärised; plaatina, kuld või hõbe — töödeldud või töötlemata, kalliskivid, väärisehted või muud kallisesemed, erandiks kinnise ümbrikuga välistähtkirjas saatmine;	saata tagasi lähtekohta või lähtemaale, erandiks kirjapostisaadetiste suhtes § 192 p. 2 all ettenähtud juhud;
Sisepostpakis on keeldud saata käibelolevat eesti paberraha, erandiks Eesti Panga ja ta osakondade rahapakid.		
6) kõiki liiki saadetisi	elusloomad, erandiks kirjapostiga saadetavad mesilased, kaanid ja siidiussikeste munad (§ 38 p. 2) ning sisepostpakkides saadetavad mesilased (§ 53 p. 1);	saata tagasi, kuid sihtkohta saabunuiga talitada § 193 p. 3 kohaselt.

Muud kitsendused saadetiste sisu või välimuse suhtes on nähtud ette vastava saadetisliigi tingimuste all.

Keeldud asjade saatmise tagajärjed jäävad ainult saatja vastutada ja kanda. Välisliikimises on kõigil juhtudel saatjate eneste kohuseks selle üle teateid nõutada, kas asjade liiklemine ja sissevedu lähte- või sihtmaal lubatud on.

Saadetiste tembeldamine.

7. Kõik postileantud saadetised tembeldatakse lähteasutises postileandmise päeval postitempliga. Sama templiga kustutatakse saadetiste frankeerimiseks tarvitatud maksvad postmargid. Sihtpostiasutises tembeldatakse registriposti saadetised postitempliga saabumise päeval.

Postitempel väljendab postiasutise nimetust ja templikäsitamise kuupäeva.

Postivalitsuse direktoril on õigus:

- 1) seada sisse tarbekorral, kuid ajutiselt, kõigi sihtasutisisesse saabuvate kirjade ja postkaartide tembeldamine;
- 2) korraldada saadetiste tembeldamine, peale eelmiste juhtude, veel muudel postitalituse nõudeist tingitud juhtudel;
- 3) lubada tembeldada postisaadetisi reklaamtempliga, kui reklaam puudutab üldisi riiklikke ja ühiskondlikke huvisid. Puht äriline reklaam sellaste templete abil ei ole lubatud.

Isiku või allkirja tõestamine.

8. Kõigil juhtudel, mil postimäärustiku põhjal nõutakse postitalituste kasutajailt isiku tõestamist, vastav isik peab:

1) näitama ette isikutunnistuse, passi või posti isikutõestuskaardi ning vajaduse korral tegema kutselehel, volitusel või muul postitalituslikul dokumendil oma allkirjaga varustatud märkme — isikuttõestava dokumendi ettenäitamise üle;

2) esitama kirjaliku eritunnistuse, mis seks õigustatud ametiasutise või ametiisiku poolt, või ametiasutises teenijale tema ülemuse poolt, seaduslikus korras välja antud on eri juhu jaoks, kui p. 1-ses mainitud dokumenti ei ole näidata ette või kui ettenäidatud dokument pole usaldatav. Postilt saadetise vastuvõtmiseks kirjutatakse see tunnistus või tõestus posti kutselehele.

Posti kasutaja allkiri kutselehel, volitusel või muul postitalituslikul dokumendil loetakse tõestatuks, kui p.p. 1 või 2 kohaselt tõestatakse allkirjutanu isik. Erandjuhtudel võib postikasutaja või tema volinik, p.p. 1 ja 2 kohase dokumendi puududes ja kui ta ei ole postiasutisele tuntud, lasta end või oma kirjaoskamatus tõestada tema poolt postiasutisse kutsutud isiku kaudu, kes usaldusvääriline ja postiasutisele tuntud on.

9. Postiasutisse isiklikult ilmunud kirjaoskamatu isiku kirjaoskamatus loetakse tõestatuks, kui ta näitab ette § 8 p.p. 1 ja 2 all mainitud dokumendi, milles öeldud, et selle ettenäitaja on kirjaoskamatu.

Posti kutselehe, volituse, palve- või nõudekirja ja avalduse peal isiku kirjaoskamatus, kes postisaadetiste saamiseks välja annab volituse või kes mitte isiklikult, vaid teise isiku või voliniku kaudu, annab palve- või nõudekirju ja avaldusi Postiametkonna asutisile, tõestatakse § 8 p. 2 korras eritunnistuse või eritõendi abil, milles öeldud, et vastav isik on kirjaoskamatu.

10. Posti isikutõestuskaardid (§ 8 p. 1) antakse välja Postivalitsuse poolt. Kodanikud alla 14 a. vanuse võivad saada posti isikutõestuskaarte ainult oma vanemate, eestkostjate või hooldajate nõusolekul. Isikutõestuskaarte ei anta isikule, kes ei ole Eesti kodakondsuses. Isikutõestuskaart on maksev 3 aasta jooksul, arvates tema väljaandmise päevast. Kaardi väljaandmise eest võetakse postitariifis ettenähtud maksu. Isikutõestuskaartide väljaandmise kord määratakse Postivalitsuse direktori juhtnööridega. Post ei vastuta tagajärgede eest, mida võib tuua korrapärase isikutõestuskaardi kaotsileminek, vargus või pettuslik tarvitamine.

2. jagu.

Postimaksevahendid ja müüdavad artiklid.

11. Postmargid ja muud postimaksevahendid, nagu pealetrükitud postmargi kujundiga postkaardid, ümbrikud ja muud margistusplangid, valmistab Postivalitsus ja need on postiasutis müügil nende taksiväärtuse hinnaga. Nende valmistuse ja müügi kohta on maksvusel järgmised eeskirjad:

1) taksiväärtusele võib lisada vastava hinnalisa — margikujundiga trükitud margistusplangi valmistuskulude katteks;

2) postimaksevahendite saab igasugusel hulgal osta postiasutisist nende lahtioleku tundidel. Suurte tellimiste puhul võivad vähemad postiasutised vajaliku tähtaja määrata, mil nad jõuavad postimaksevahendid välja tellida. Postimaksevahendeid müüakse sularaha eest ja nende müümise kohta ei anta mingit kviitungit ega tõendit;

3) Postivalitsus võib rohkem-tarvitatavate postimaksevahendite müügi sisse seada kirjakandjate kaudu ja automaatide abil;

4) maksvusolevate postimaksevahendite müüki võivad vabalt toimetada ka eraisikud või -asutised;

5) postiasutisist müüdud postimaksevahendeid ja muid artikleid ei vahetata tagasi ei raha ega postimaksevahendite vastu;

6) postiasutisil on keeldud postitempliga kustutada postimaksevahendeid, mille sort või tüüp on tarvitusest kõrvaldatud või maksvusolevaid vahendeid, mis kleebitud on kirjade, piltpostkaartide jne. peale, kui need postiasutisele ette pannakse ainult kustutamise (tembeldamise) otstarbel.

12. Postiasutis on müügil rahvusvahelised vastuskupongid, postitariifis kindlaksmääratud hinnaga. Need kupongid on selleks, et vabastada adressaate vastuse saatmisel saatekulu kandmisest. Nende kohta on maksvusel järgmised eeskirjad:

1) enne väljaandmist ostjale varustab müüja asutis kupongi selge postitempliga;

2) Postiliitu kuuluvalt maalt saadud iga kupongi võib välismaale aadressit lihtkirja esimese raskusastme (20 g) frankeerimiseks vajalise postmargi või postmarkide vastu postiasutises ümber vahetada;

3) kupongid vahetatakse ümber ainult postmarkide vastu. Ümbervahetamist toimetatakse ka siis, kui kupongidel puudub väljaandva asutise postitempel või kui see tempel on segane või ebaõigesse kohta paigutatud;

4) postmarkide vastu vahetatud iga kupong kustutatakse postiasutises kupongi vahetamise päeva postitempliga;

5) Eestis ostetud kuponge ei vahetata Eesti postiasutis tagasi ei sularaha ega postmarkide vastu.

13. Postiasutis on müügil mitmesugused ametlikud väljaanded ning eraartiklite nimetuse all mitmesugused posti, telegraafi, telefoni ja raadio liikimise tarbematerjalid ja esemed. Müügilolevate väljaannete, eraartiklite ja muude esemete hinnad määrab kindlaks Postivalitsuse direktor.

II peatükk.

Kirjaposti saadetised.

1. jagu.

Üldtingimused.

Saadetiste liigid.

14. Kirjaposti nimetuse all lubatud saadetiste liigid ning saadetiste raskuse ja mõõdete piirid on järgmised:

Saadetiste liigid	Raskuse piirid (ülemmäärad)	Mõõdete piirid
Kirjad	2 kg	Pikkus, laius ja paksus kokku: 90 sm, ilma et suurima külje mõõde ületaks 60 sm; rullidena: pikkus ja kahekordne läbimõõt: 100 sm, ilma et suurima külje mõõde ületaks 80 sm
Postkaardid (harilikud või maks- tud vastusega)	—	Ülemmäärad: 15×10,5 sm Alammäärad: 10×7 sm
Äripaberid	2 kg	Nagu kirjadel
Trükktooted	2 kg (3 kg üksikult saadetavate kõidete kohta)	
Reljeeftrükktooted pimedaile	5 kg	Kokku käänatud või kokku murdmata kaartide kujul lahtiselt saadetavad trükktooted käivad sa- made mõõdete alammäärade alla, mis postkaardidki
Kaubaproovid	500 g	
Pisipaketid	1 kg	

Postiametkonna ametlike saadetiste raskus ja mõõdted võivad tarbe-
korral ületada need piirid.

15. Saadetiste sisu ja valmistus käib, peale § 6 keeldude, veel järg-
miste kitsenduste alla:

1) äripaberid, trükktooted igaliiki, kaubaproovid ja pisipaketid, arvatud
välja § 36 ja 38—39 ettenähtud erandid, peavad olema kinnindatud niiviisi,
et neid hõlpus oleks postil kontrollida;

2) kaubaproovid ei või sisaldada ühtki asja, millel kauba väärtus;

3) ei ole lubatud läkitada mistahes liiki saadetisi, millede aadressi-
kulg tervelt või osaliselt on jaotatud mitmesse ruutu — hiljem järgnevate
aadresside kirjutamiseks;

4) ei ole lubatud paigutada aadressi küljele postmargikujulisi marke ja heategevuse või muid vinjette, mida ekslikult võiks pidada postmarkideks, või templeid, mida võiks pidada frankeerimise jäljendeiks.

Segasaadetised.

16. Erinevaise liikidesse kuuluvate kirjavõtte esemete liitmine üheks saadetiseks (segasaadetiseks) on piiratud äripabereiga, trükktooteiga, arvatud välja reljeeftrükk pimedate tarvituseks, ja kaubaproovidega, tingimusi:

1) et iga eseme liik üksikult võetuna ei ületaks neid piire, mis tema kohta raskuse ja mõõdete suhtes tarvitusel;

2) et koguraskus ei ületaks 2 kg saadetise kohta;

3) et tasutud postimaks võrduks vähemalt äripaberite taksi alammäärade, kui saadetis sisaldab äripabereid, ja kaubaproovide taksi alammäärade, kui saadetis koosneb trükktooteist ja kaubaproovest.

Kui segasaadetisse on paigutatud pisipakettide või kirjade liiki kuuluvaid esemeid, siis saadetis oma kogukaalult arvatakse selle liigi taksi alla kuuluvaks, milliste saadetises sisalduvate esemete taksi on kõrgeim.

Saadetised aknaga ümbrikus.

17. Saadetised läbipaistva aknaga ümbrikus on lubatud järgmisil tingimustel:

1) läbipaistev aken peab olema asetatud paralleelselt ümbriku suurimale mõõtele niiviisi, et saaja aadress samas suunas paistaks läbi ja et ei oleks takistatud postitempliga varustamine;

2) akna läbipaistvus peab kindlustama täiesti aadressi loetavuse, isegi kunstliku valgustuse juures, ja ei tohi takistada märkmete kirjutamist; aknaga ümbrikke, mille klaasistatud osa kutsus esile kunstliku valgustuse juures vastupeegeldusi, ei toimetata edasi;

3) akna läbi peavad paistma üksnes saaja nimi ja aadress, ning ümbriku sisu peab olema pandud kokku niiviisi, et libisemise tagajärjel aadress ei oleks varjatud ei täielikult ega osaliselt;

4) aadress peab kirjutatud olema tindiga või kirjutusmasinaga, kergesti loetaval viisil. Keeldud on saadetised, mille aadress tintpliatsi või lihtpliatsi abil kirjutatud.

Üleni läbipaistvas või väljalõikega ümbrikus saadetised ei ole lubatud.

2. jagu.

Kirjad.

18. Kirjade suhtes ei ole mingit tingimust kuju või kinnindamisviisi kohta, peale aknaga ümbrike kohta käiva nõude (§ 17). Ometi kirjad peavad oma kujult ja kinninduselt olema säärased, et neid postil võiks hõlpsasti käsitseda ning sisu vigastamata esi- ja tagaküljele tembeldada. Seejärel kirja soovitatavaks väliseks kujuks on kinnikleebitud ümbrik. Frankeerimise, aadressi ja ametmärkmete või lipikute tarvis esiküljel vajaline ruum peab jätama täiesti vabaks.

Kirjadena käsitatakse ka sellaseid lahtisi kirjalikke teateid ja üldse saadetisi, mida ei või pidada muuliigiliseks.

3. jagu.

Postkaardid.

19. Postkaardid jagunevad harilikeks ja makstud vastusega postkaartideks. Postkaardid peab saadetama lahtiselt, s. o. ilma sidemeta või ümbrikuta.

On keeldud lisada või kinnitada külge postkaartidele kaubaproove või muid sarnaseid asju. Ometi kaardi külge võivad kleebitud olla vinjetid, päevapildid, igaliiki märgid, igaseltsi lipikud ja lõigendid paberist või muust väga õhukesest materjalist kui ka aadressi kandvad linnid või lipikud — tingimusel, et need asjad ei muuda postkaartide iseloomu ja oleksid liidetud täielikult kaardi külge. Need esemed võivad olla kleebitud ainult postkaartide tagaküljele või esikülje vasakule poolele, arvatud välja linnid või lipikud aadressiga, mis võivad võtta oma alla kogu esikülje; igaseltsi märgid aga, mida võiks pidada frankeerimise markideks, on lubatud ainult tagaküljel.

20. Harilikud postkaardid peavad:

1) olema valmistatud kartongpapist või küllaldaselt paksust paberist, et ei oleks takistatud nende käsitlemine postitalituses. Muust materjalist (puust, metallist jne.) ei tohi nad olla valmistatud;

2) kandma esikülje pealmikus pealkirja „Postkaart“, või peale selle veel samamõistelist pealkirja prantsuse või mõnes muus keeles. See pealkiri pole siiski sunduslik eratööstuses valmistatud postkaartide kohta. Pealkiri võib tehtud olla ka käsitsi;

3) olema oma esikülje parempoolses osas, vähemalt esikülje pooles suuruses, jäetud vabaks — aadressaadi aadressi ja ametmärkmete või talituslike lipikute jaoks ning soovikorral saatja aadressi märkimiseks. Postmärgid või frankeerimise jäljendid peab paigutatama postkaardi esiküljele ja võimalikult parempoolsele osale.

Postkaardi tagakülge ja esikülje vasakpoolset osa võib saatja kasutada oma soovi kohaselt, arvestades eelmise (19) paragrahvi eeskirju.

21. Postkaartidega, mis ei vasta selle saadetisliigi kohta ettekirjutatud tingimusele, talitatakse kui kirjadega, pidades silmas § 28 p. 2 eeskirja. Kuid piltpostkaartidele, mille pildid vilgukivi ja klaasipuruga kaetud, ei anta käiku; võimaluse korral need antakse tagasi nende saatjaile.

22. Makstud vastusega postkaardid peavad:

1) kandma pealkirja — esimese osa esiküljel: „Makstud vastusega postkaart“ ja teise osa esiküljel: „Postkaart—vastus“, välisliikimises — prantsuse keeles „Carte postale avec réponse payée“ ja „Carte postale — réponse“. Need pealkirjad on igal juhul sunduslikud ka eratööstuses valmistatud vastusega postkaartidel. Kuid vastavad pealkirjad võivad olla tehtud ka käsitsi;

2) vastama, kaardi mõlemast osast kumbki, hariliku postkaardi tingimusele; nad peavad olema käänatud kokku teineteise peale, nii et murd kujundab ülemise ääre, ning neid ei tohi sulgeda milgi viisil;

3) kandma saadetise siseküljel vastuskaardi aadressi, vastuskaardi aadressipoolle.

Saatjal on lubatud tähendada oma nimi ja aadress vastusosa esiküljel, olgu kirjutatult või pealekleebitud lipiku abil. Samuti on tal lubatud lasta trükkida kaardi vastusosa tagaküljel aadressaadi täitmiseks määratud küsimustik.

4. jagu.

Äripaberid.

23. Äripabereiks, tingimusel, et neil ei ole jooksva ja isikliku kirjavahetuse iseloomu, loetakse kõiki tervelt või osaliselt kirjutatud või joonistatud kirjalikke töid ja dokumente, nagu oma algse otstarbe juba täitnud vana kuupäevaga kirjavahetused — lahtised kirjad ja postkaardid — ning nende ära kirjad, kohtuaktid, ametiasutiste ametnike poolt koostatud igaliiki aktid, veokirjad või konossementid, faktuurid (kaubaarved), kindlustuseltside ja nende agentuuride poolt saadetavad teadaanded, kuulutused, lõpuarve lehed ja plaanid, kui need koostatud on nende seltside poolt väljaantud plankidel ja sisaldavad küsimistele käsitsi või muul viisil kirjutatud vastust kindlustatavasse asjadesse puutuvate andmetega, ühes saatmiseaja tähendamise ja allkirjaga, liht- või tempelpaberi peale kirjutatud ära kirjad või väljavõtted eraaktidest, käsikirjalised muusika partituurid või noodilehed, lahus saadetavad kirjateoste või ajalehtede käsikirjad, õpilaste parandamata ja parandatud koolitööd (erandiks siseliikimine, § 28 p. 4) ühe või mitme õpilase poolt ühises saadetises, arvatud välja igasugused märkmed, mis otseselt ei puutu töö täideviimisse.

Neile dokumentidele võivad olla pandud ligi meeletuletuse sedelid või saadetise sisukirjad, mis kannavad üksikasjade loetlemist, milledest saadetis koosneb, viiteid saatja ja adressaadi vahel peetud kirjavahetusele või muid sarnaseid märkmeid ja ülestähendeid. Vana kuupäevaga kirjavahetused võivad varustatud olla kustutatud postmarkidega, mida nende algseks frankeerimiseks tarvitati.

24. Saadetise kuju ja valmistuse tingimuste suhtes äripaberid käivad trükktoodete jaoks § 33 all ettekirjutatud tingimuste alla.

5. jagu.

Trükktooted.

25. Trükktooteiks loetakse: ajalehed ja muud perioodilised teosed, raamatud, brošüürid, noodid, nimekaardid, aadresskaardid, trükikorrektuurid, gravüürid, päevapildid ja päevapilte sisaldavad albumid, pildid, joonistused, plaanid, maakaardid, lõikmustrirehed, kataloogid, prospektid, igasugused kuulutused ja teadaanded, olgu trükitud, graveeritud, litografeeritud või autografeeritud, ja üldse kõiksugused jäljendid ja äratõmbed, mis saavutatud on paberil või muul paberi sarnasel ainel, pergamendil või kartongpaberil trükkimise, graveerimise, kivitruki ja autograafia abil või mõnel muul hõlpsasti eritletaval mehaanilisel teel, arvatud välja paljundamine kopeerpaberi, liikuvate või liikumatute tähtedega templete ja kirjutusmasina abil.

26. Trükktoodete üldtaksist käivad 50%-lise alanduse alla:

1) Eestis ilmunud ajalehed ja muud perioodilised väljaanded, mis saadetakse otseselt väljaandjate või nende volinike poolt. Selle taksialanduse alla ei käi ärilised trükktooted, nagu kataloogid, prospektid, hinnakirjad, igasugused kalendrid jne., milline ka ei oleks nende ilmumise korrapärasus;

2) raamatud kui ka brošüürid või noodid, kes ka ei ole nende saatjad, mis ei sisalda ühtki kuulutust või reklaami, peale kaantel või köidete kaitselehtedel leiduva.

Välismaadesse aadressitud seesuguste trükktoodete pealt on taksialandus lubatav eeltähendatud kahest liigist ainult sedaliiki saadetiste pealt ja saatmisel neisse välismaadesse, kes posti andmete järgi omaltpoolt saatmisel samaliiki saadetiste pealt lubavad samasugust taksialandust.

27. Trükktoodete taksi all ei või saata:

1) sellaseid trükktooteid, mis kannavad mingisuguseid kokkuleppekeele kujundamiseks kohaseid märke, ega sellaseid, mille sisu on pärast trükkimist muudetud, arvatud välja § 28—32 põhjal kindlasti õigustatud erandid;

2) kinofilme, grammofooni plaate kui ka automaatseil muusikariistadel tarvitamiseks määratud perforatsioonitud pabereid;

3) paberikauba artikleid otseses mõttes, niipea kui selgesti näha on, et trükitud tekst ei ole asja peomaduseks, s. o. kui need artiklid võivad olla edasimüügi objektiks, kuna oma üldise iseloomu tõttu neid võib kasutada igaks;

4) uusi veel tarvitamata piltpostkaarte hulvana — kogukaalult üle 20 g ühes saadetises.

Trükktooteiga võrrutatud esemed.

28. Trükktooteiga võrdseks arvatakse ja trükktoodete taksi järgi lubatakse saata:

1) mehaanilisel teel, nagu polügraafia, kromograafia jne. abil tehtud paljundeid mingist sulega või kirjutusmasinaga valmistatud kirjutusest, kui need paljundid postile antakse postiasutises luugi juures ja mitte vähemal arvul kui 20 saadetist, mis osutavad täiesti ühesuguseid eksemplare. Need paljundid võivad sisaldada trükktoodete jaoks lubatud märkmeid;

2) kaarte, mis kannavad pealkirja „Postkaart“ ehk „Carte postale“ või samamõistelist pealkirja mistahes keeles, tingimusel, et need kaardid vastavad trükktoodete kohta käivaile üldtingimusele (§ 25 ja 31—33). Kaartidega, mis ei vasta neile tingimusele, talitatakse nagu postkaartidega või, vastaval juhul, nagu kirjadega, käsitades § 18—22 eeskirju;

3) siseliikimises loteriipileteid, kaldudes kõrvale § 6 p. 3 eeskirjast, kuid ainult juhul, kui saatmine toimub tähtsaadetisena;

4) siseliikimises, kaldudes kõrvale § 23 eeskirjast, õpilaste parandamata ja parandatud koolitöid ühe või mitme õpilase poolt ühises saadetises, arvatud välja igasugused märkmed, mis otseselt ei puutu töö täideviimisse. See soodustus on lubatud ainult koolide ja nende õpilaste vastastikuses liikimises.

29. Siseliikimises käivad trükktoodete taksi alla, hoolimata nende arvust ja postileandmise viisist, kutsed ja teadaanded igasuguste kohtu- ja administratiivmenetluse asjades, ning nende kutsete ja teadaannete tagasisaadetavad teised eksemplarid, samuti kohtuotsuste ära kirjad, riigi- ja omavalitsusasutiste poolt saadetavad maksude teadaanded või maksulehed (esialgsed maksustamisotsused) kui ka ilma muu kirjavahetuseta tagasisaadetavad kviitungid säärase maksude vastuvõtmise üle ning kviitungid riigiasutiste poolt saadetud maksulehtede vastuvõtmise üle.

Eeltähendatud dokumentide järelesaاتمine ühelt asutiselt posti kaudu teisele asutisele adressaadi elukoha järgi käib samuti trükktoodete taksi alla, kui järelesaاتمine korraldus väljendatud on järelesaاتمaval dokumendil pealiskirjana või sellele lisatud kaaskirjana.

30. Siseliikimises käivad trükktoodete taksi alla, hoolimata nende arvust ja postileandmise viisist, teated ja andmed, mis selleks trükitud

küsimislehtedel, aruandelehtedel, plankidel kui ka postkaartidel või lahtisil ümbrikes, kuid kõigil juhtudel trükitud aadressiga, saadetakse:

1) ilmastiku, sademete jne. vaatlajailt Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumile;

2) vastavalt isikult, ametivõimudelt, asutisilt, ettevõttele jne. Riigi Statistika Keskbüroole, Ülikooli taimihaiguste ja entomoloogia katsejaamadele ja Ülikooli kliinikuile (viimaseile — paranenud haigete tervisliku seisukorra üle — teaduslikes huvides);

3) korrespondentidelt: a) Eesti Rahva Muuseumile, vastaval korral ala-aadressiga — Rahvateaduslik osakond või Eesti Rahvaluule Arhiiv, b) Eesti Keele Arhiivile ja Akadeemilisele Emakeele Seltsile, d) Riigiparkide valitsuse looduskaitse-inspektorile ja e) Vabadussõja mälestusist — Vabadussõja Ajaloo Komiteele;

4) arstidelt ja haiglailt: a) nakkavate haiguste üle — Tervishoiu valitsusele ning maa ja linna tervishoiu arstidele, b) üldise haiguste statistika jaoks — Haiguste vastu kindlustamise seaduse alusel teotsevaile haigekassadele, d) põllumajandusliku töö juures vigastada saanud tööliste kohta — Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonnale Sotsiaalministeeriumis;

5) perekonnaseisuametnikelt — surmajuhtude üle pärandi ja kingimaksu asjus — maksuinspektoreile.

Tähendatud lihtsaadetised (p.p. 1—5) võetakse postile ka frankeerimatult. Nende eest kuuluva postimaksu tasuvad säärasel juhul aadressaadid juurdemaksuna ühekordses suurus. Säärase saadetise aadressiküljel postmargi kohal peab olema trükitud märg, et postimaksu tasub aadressaat. Postivalitsuse direktori määratud erikorra järgi võib säärased saadetised väljastada ka võla peale.

Trükktooteil lubatud märkmed.

31. Kõigis trükktoode-saadetisis, väljaspool ja sisemuses, on lubatud kas käsitsi või mingil mehaanilisel teel:

1) tähendada saatja ja aadressaadi nime, seisust, elukutset või firma nime ja aadressi, samuti ka saate kuupäeva, allkirja, telefoni numbrit, telegrammi aadressi ja kokkuleppekeele sõnastiku (code) nimetust ning saatja jooksvat arvet postil või pangas kui ka saadetise enese kohta käivat järje- või registrimise numbrit;

2) parandada trükivigu;

3) kriipsutada läbi, kriipsutada alla või joonte abil raamistada trükitud tekstis teatavaid sõnu või teatavaid osi, kui seda ei tehta isikliku kirjavahetuse pidamise eesmärgiga;

4) peale selle tähendada või lisada:

a) teadaandil laevade sisse- ja väljasõitude üle: väljasõitude ja sisseõitude kuupäevi ja kellaega kui ka laevade nimetusi ning lähte-, vahepealseid ja sihtsadamaid;

b) läbisõidu teadaandil: reisija nime, kuupäeva, kellaega ja selle koha nimetust, kust ta kavatseb sõita läbi, kui ka kohta, kus ta maabub;

c) kirjandusteoste, raamatute, ajalehtede, gravüüride ja muusikapalade kohta käivail tellimis- või pakkumislehekesil: teoseid ja nõutavate või pakutavate eksemplaride arvu, nende teoste hinda, kui ka hinna koostise olulisi andmeid, maksmise viisi, väljaannet ning autorite ja väljaandjate nimesid

kui ka kataloogi numbrit ja sõnu „brošeeritud — broché“, „kerges pappkõites — cartonné“ või „täiskõites — relié“;

d) piltpostkaartidel, trükitud nimekaartidel kui ka jõulu ja uueaasta kaartidel ning siseliikimises ka ülestõusmispuhade kaartidel: soove, õnne-soove, tänu ja kaastundmuse avaldusi või muid viisakuse lauseid, mis kõige rohkem viie sõna või viie tavaliselt tarvitatava algtähe abil väljendatud, kusjuures selle viie sõna hulka ei loeta allkirju;

e) trükkikorrektuuridel: muudatusi ja täiendusi, mis puutuvad korrek-tuuri, vormi ja trükki, kui ka sarnaseid märkmeid nagu „Trükkimiseks hea“, „Läbi vaadatud — trükkimiseks hea“, või igasuguseid muid sarnaseid märk-meid, mis puutuvad teose valmistamisse. Ruumi puudusel võivad need täiendid tehtud olla erilehtedel. Ometi, vastastikuses liikimises Eesti ja Nõukogude Vene vahel ei ole lubatav trükktoodete vigu parandada või kriipsudega eraldada ning alla kriipsutada sõnu ja teksti kohti; sedaliiki parandustega trükktooted, kui nad edasisaatmiseks on ekslikult postile võetud, saadetakse tagasi lähtemaale;

f) moepiltidel, maakaartidel jne.: värve;

g) hinnakirjadel, kuulutamispakkumisel, börsi- ja turusedeleil, kauban-duslikel ringkirjadel ja prospektidel: numbreid ja hindade olulisi algosi kujundavaid igasuguseid muid märkmeid;

h) raamatuil, brošüüridel, ajalehtedel, päevapiltidel, gravüüridel, noo-tidel ja üldse kõigil trükitud, graveeritud, litografeeritud või autografeeritud kirjanduslikel või kunstilisel teosel: pühendust, mis koosneb lihtsast auaval-dusest, ja päevapiltidel — väga lühikest seletust kui ka muid kokkuvõtlikke märkmeid, mis puutuvad päevapildisse endasse. Pühendus võib kirjutatud olla autori, või saadetise saatja, või mistahes kolmanda isiku poolt;

i) ajalehtede ja muude perioodiliste väljaannete väljalõikeil: väljaande nimetust, kuupäeva, numbrit ja aadressi, kust artikkel võetud;

j) siseliikimises seltside, ühingute, ühistegeliste asutiste, kodade jne. kongresside, koosolekute, pidude kutseil: koosoleku või pidu paika, aega, päevakorda, eeskava;

k) siseliikimises — trükitud või muul mehaanilisel teel valmistatud malediagrammidena kaartidel, kui need on hariliku postkaardi kaustalised: saatja nime ja aadressi, mõtlemise aega, partii numbrit, sõnade „valged“ ja „mustad“ järele — maletaja nime ning igal diagrammil nooli ühes käigu järjenumbrit osutava arvuga iga noole kõrval.

Numbrite parandused on lubatavad kõigil p. 4 all loendatud saadetisel.

Trükktoodete lisandid ja valmistus.

32. Trükktooteile on lubatud panna juurde:

1) parandatud või parandamata trüki korrektuuridele: juurdekuuluvat käsikirja;

2) saadetiste liikidele, mis mainitud on eelmises (31) paragrahvis p. 4 täht h all:

ainult olulisist väljendusist koosnevat lahtist kaubaarvet saadetud asja üle;

3) kõigile trükktooteile:

kaarti, ümbrikku, sidet, mis saadetise saatja aadressiga varustatud ja tagasisaatmiseks frankeeritud. Välisliikimises toimub selliste lisandite fran-keerimine saadetise algse sihtmaa postmarkidega.

33. Trükktooted oma pakkimise, kinnindamise ja aadresside poolest peavad vastama järgmisile tingimustele:

1) trükktooted peavad olema paigutatud kas ristpaela või sideme alla või rulli peale, papi vahele, lahtisesse kesta või lahtisesse ümbrikku, milised vastaval juhul peab varustatama ohutuma ning kergesti eemaldatava ja tagasipandava sulgemisabinõuga, või trükktooted peavad olema seotud kinni hõlpsasti lahtivõetava nööriaga;

2) kaardi kuju ja tugevuse omavaid trükktooteid võib saata vallali, ilma ristpaelata, ümbrikuta või sidemeta. Sama saatmisviisi on lubatud trükktoodete suhtes, mis on käänatud kokku niiviisi, et need edasitoimetamisel ei käänuks lahti;

3) kaartide kujul saadetavad trükktooted, nende seas alandatud taksi alla kuuluvad piltpostkaardid, allutatakse § 20 p. 3 eeskirjale;

4) saadetised peavad kõigil juhtudel valmistatud olema sellaselt, et teised esemed ei satuks nende vahele või sisse.

34. Reljeeftrükktooteiks pimedate kirjaga loetakse pabereid, mis varustatud on reljeefkirjaga tarvituseks pimedale, niihästi need, mis sisaldavad isiklikku kirjavahetust kui ka üldise iseloomuga paljundid ja väljaanded. Sedaliiki saadetised peavad aadressiküljel varustatud olema märkmega „Trükktoode pimedale“.

6. jagu.

Kaubaproovid.

Tavalised proovid.

35. Kaubaproovideks loetakse ja sellastena võib saata:

1) kaubaväärtuseta asju või asjaosi, mis selge pildi või mõiste annavad asja või kauba kohta, mille liiki nad kuuluvad, nagu kiumaterjalid või tooted, seemned, töödeldud või töötlemata viljaterad, pulbrid, vedelikud jne., kuid nii väikesel arvul, et neid kaubasaadetisiks ei saa arvata;

2) uusi veel tarvitamata piltpostkaarte kimpudes tingimusel, et ühe saadetise raskus ei ületaks 100 g.

Kaubaproovidega võrrutatud esemed.

36. Kaubaproovide taksiga on lubatud saata trükkimise klišeid, üksikuid võtmeid, värskeid lõigatud lilli, looduslõulisi esemeid (kuivatatud või konserveeritud loomad ja taimed, geoloogilised proovid jne.), torukesi seerumiga või vaktsiiniga ja patoloogilisi esemeid, mis oma valmistamise ja pakkimise viisi läbi hädaohutuks tehtud. Neid esemeid ei või kaubanduslikul otstarbel saata, arvatud välja torukesed seerumiga ja vaktsiiniga, mis saadetakse laboratooriumide või ametlikult tunnustatud asutiste poolt üldistes huvides. Nende pakend peab vastama üldistele eeskirjadele kaubaproovide kohta.

Lubatud märkmed ja ülestähendid.

37. Lubatud on tähendada, käsitsi või mingisugusel mehaanilisel teel, kaubaproovist-saadetiste välisküljel või sees: saatja ning adressaadi nime, seisust, elukutset, firmat, aadressi kui ka saate kuupäeva, allkirja, telefoni numbrit, telegrammi aadressi ja kokkuleppekeele sõnastikku (code), saatja jooksvat arvet postil või pangas, vabriku- või kaubamärki, järjenum-

reid, hindu ja kõiki muid hindukujundavaid olulisi osi, tähendusi kaalu, mõõte ja suuruse kui ka kaubatagavara hulga ja selle kohta, mis on tarvilikud kauba päritolu ja iseloomu määramiseks.

Saadetiste valmistus.

38. Kaubaproovid oma pakkimise, kinnindamise ja pealiskirja poolest peavad vastama järgmisile tingimustele:

1) nad peavad paigutatud olema kotikesisse, kastikesisse või hõlpsasti avatavasse ümbrikesse;

2) klaasasjad või muud haprad ained, saadetised vedelikega, õlidega, rasvaainega, kuivade värvivate või mittevärvivate pulbreiga kui ka saadetised elusmesilasiga, verekaanidega ja siidiusside munadega on lubatud saatmiseks kaubaproovidena, kui nad pakitakse järgmisel viisil:

a) klaasasjad või muud haprad ained peavad olema pakitud vastupidavalt (metallist, puust või tugevast soonelisest papist valmistatud kastikesisse) niiviisi, et nad oleks täiesti ohutud postiteenijale ja postisaadetisile;

b) vedelikud, õlid ja kergesti vedelaks muutuvad ained peavad olema paigutatud õhukindlalt suletud mahuteisse. Iga mahuti peab olema pandud metallist, vastupidavast puust või tugevast soonelisest papist valmistatud erikastikesse, mis täidetakse saepuru, puuvilla või mingi käsнатаolise ollusega niisugusel hulgal, et see mahuti purunemise korral imaks kogu vedeliku. Kastikese kaas peab olema kinnindatud niiviisi, et see ei avaneks hõlpsasti;

c) visalt vedelaks muutuvad rasvaained, nagu salvid, pehme seep, vaigud jne., millede vedu on vähem tülakas, kui ka siidiussi munad, peavad olema kinnindatud esmalt algsesse kesta (karp, linasest riidest kotike, pergament jne.) ja siis veel asetatud teise, olgu puust, metallist või tugevast ja paksust nahast valmistatud kastikesse;

d) värvivad kuivad pulbrid, nagu aniliin-sinine jne., on lubatud saatmiseks ainult vastupidavais plekk-karpides, mis omakord mahutatud on puust kastikesisse, kusjuures nende kahe pakendi vahet täidab saepuru. Kuivad mittevärvivad pulbrid peavad olema mahutatud metallist, puust või kartongist valmistatud karpidesse; need karbid omakord peavad olema paigutatud linasest riidest (puldaniist) või pergamendist valmistatud kotikesse;

e) elusmesilased ja verekaanid peavad olema asetatud sääraselt sisseseatud kastikesisse, mis kõrvaldavad igasuguse hädaohu;

3) asju, mis läheksid rikki, kui nad oleksid pakitud üldiste reeglite kohaselt (näit. karbid konservidega), võib erandina lubada saata õhukindlas pakendis. Sel juhul asjaosalised postiasutised võivad nõuda, et saatja või saaja kergendaks sisu kontrollimist posti poolt tähendatud mõne saadetise avamise läbi või mõnel muul rahuldaval teel;

4) ühest tükist koosnevate esemete jaoks ei nõuta pakendit nagu puu- või metallitükkidele, mida pakkida pole kombeks kaubanduses;

5) saaja aadress peab olema tähendatud võimalikult pakendil või asjal enesel. Kui pakend või ese ei võimalda aadressi ja ametmärkmete pealekirjutamist või postmarkide pealepaigutamist, tuleb tarvitada lahtist, vastupidavalt külgeseotud, võimalikult pergamendist lipikut. Samal viisil talitagu, kui tembeldamine võiks rikkuda saadetise.

7. jagu.

Pisipaketid.

39. Pisipaketid on kuni 1 kg raskuses asjade ja kaupade saatmiseks järgmisil tingimusil:

1) pisipaketid oma valmistuselt ja pakkimisviisilt alluvad kaubaproovide kohta antud eeskirjadele;

2) pisipaketti on, peale asjade ja kaupade, lubatud paigutada ainult olulisimaid väljendusi sisaldavat lahtist kaubaarvet kui ka lihtsat ärakirja saadetise pealiskirjast ühes saatja aadressi tähendamiseiga;

3) saatjate nimi ja aadress peab olema saadetiste välisel küljel tähendatud.

III peatükk.

Registriposti saadetised.

1. jagu.

Tähtsaadetised.

40. Tähtsaadetised registritakse postil ja Postiametkond kannab rahalist vastutust nende kaotsileminekul. Tähtsaadetisina võib saata igaliiki kirjaposti saadetisi, tasudes, peale saatemaksu, veel tähtsusmaksu. Ometi, makstud vastusega postkaartide küljes olevat vastuseosa nende saadetiste algsed saatjad ei või tähitada, küll aga võib vastuse saatja seda tähitada.

41. Tähtsaadetiste kuju, kinnindamise või pealiskirja suhtes ei nõuta mingit lihtsaadetiste tingimust erinevat korda, arvatud välja järgmised erandid:

1) tähtsaadetised peavad kandma esikülje ülemisel äärel hästi silmapaistvat märget „Tähitatud“ või välissaadetisel „Recommandé“;

2) kirjapostisaadetisi, millede aadress koosneb algtähtedest või on pliiaatsiga kirjutatud, tähitamiseks postile ei võeta. Ometi, tintpliiaatsiga kirjutatud aadress on lubatud, arvatud välja läbipaistva aknaga ümbrikus läkitatavad saadetised, kusjuures aken peab olema ümbriku lahutamatu osa;

3) määrimised ega parandused adressaadi ja sihtkoha nimetusis pole lubatavad; mitteolulised määrimised ja parandused aadressi muudes sõnades ei takista tähtsaadetise postilevõtmist;

4) postiasutis võib keelduda postile võtmast tähtsaadetist, mille mõõted on liiga väikesed seks, et võimaldada postmarkide ja ametitalituslike lipikute tarvitamist;

5) kinnises ümbrikus tähtsaadetised ei tohi postileandmisel kanda ühtki ümbriku avamise ja pärastise uuesti sulgemise jälge. Kinnises ümbrikus tähtsaadetisele on lubatud kleepida lipikut aadressiga ainult sel juhul, kui saadetisel on ka saatja aadress ja kui saatja vajutab ümbrikule oma nimelise pitsati või templi jäljendi nõnda, et üks pool jäljendist asetseks lipikul ja teine pool ümbrikul; samal viisil vajutatakse säärasele saadetisele ka postitempel;

6) kui postiasutises postile antakse riigi või omavalitsuse asutise või ettevõtte hankepakkumistega tähtkiri pealkirjaga „vähempakkumisteks“ või „valikpakkumisteks“ ja ühtlasi saadetakse pakkumise kindlustuseks raha, peab postilevõttev ametnik tegema kirja ümbrikule täiendava märkme: „Teadaande juurde kindlustusena esitatav raha (näidata summa suurus) on postile võetud ja saadetakse eraldi“ ning tõestab selle märkme oma allkirjaga;

7) kui ametiasutis soovib, et tema poolt postile antav tähitatud kirja-postisaadetis toimetataks kätte Administratiivmenetluse seaduses ettenähtud erikorra järgi (§ 97), peab ta sellele saadetisele kirjutama märkme „Erikorras tähitatud“ ja lisama juurde väljastusteate. Kui säärane saadetis aadressitakse väljapoole asutise kirjade kojukande piirkonda, peab saadetis saadetama virksaadetisena.

2. jagu.

Väärtsaadetised.

Saadetiste liigid ja sisu.

42. Avaldatud väärtusega kirjade või väärtkirjade ja avaldatud väärtusega kastikeste või väärtkastikeste nimetuse all võib postikaudu saata hinnalise sisuga kirju või kastikesi, nende sisu kindlustades avaldatud summa suurus. Kuivõrt erimääрусiga ei ole kitsendusi maksma pandud, võivad väärtsaadetised sisaldada:

1) väärtkirjad siseliikimises:

a) väärtpabereid, hinnalisi dokumente, välisriikide raha (valuutat), kirjalikke sõnumeid ja muid pabereid;

b) väärisehteid ja kallihinnalisi asju, ka plaatinat, kulda või hõbedat — töödeldud või töötlemata kui ka muid asju;

d) käibelolevat eesti raha, kuid saatmisel üksnes Postiametkonna ametväärtkirjades, millede tingimused määratakse Postivalitsuse direktori juhtnõu-ridega;

e) eesti paberraha — ainult pankadel oma osakondadega või nende osakondade omavahelises liikimises — kõvasse riidesse või nahasse kinninda-tult ja panga või ta osakonna pitsereiga tihedasti pitseeritult;

2) väärtkirjad välisliikimises:

väärtpabereid, hinnalisi dokumente, välisriikide raha (valuutat) kui ka käibelolevat eesti paberraha, kirjalikke sõnumeid ja muid pabereid;

3) väärtkastikesed:

väärisehtel ja väärismetalle ning kallihinnalisi asju kui ka muid asju, millel kaubaväärtus või mis tollile alluvad ja mida üldreeglina (erandid § 118) ei või paigutada kirjaposti saadetisisesse või väärtkirjadesse.

Väärtkastikesed on lubatud ainult välisliikimises ja neile peab saatja lisama posti nõuete kohaselt tolliseletised.

Saadetiste tingimused ja valmistus.

43. Väärtsaadetised võetakse postile ainult postiasutis ja nad pea-vad vastama järgmisile tingimustele:

1) väärtkirjade raskuse ja mõõdete piirid on samad, mis harilikel kir-jadel, samuti kirjaposti kohta käivad muud eeskirjad on kehtivad väärtkirjade kohta kõiges selles, mis viimaste kohta ei ole otseselt ette nähtud teisiti talitamiseks. Väärtkastikesed ei või ületada raskuselt 1 kg ega mõõtetelt: 30 sm pikkuselt, 20 sm laiuselt ja 10 sm kõrguselt;

2) väärtkirju ei või võtta postile teisiti kui ainult ümbrikus, mis heast lakist ühesuguste ja üksteisest eemalasestevate ning mõnd erilist märki kujundavate pitserite abil kinnindatud ja seevõrd küllaldaselt arvul peale pandud, et ümbriku kõiki klappe koos hoida. Ümbrikud peavad olema vastupidavad ja ühest tükist valmistatud ning võimaldama pitserite täielist külgeliitumist. Keeldud on tarvitada täiesti läbipaistvaid või läbipaistva aknaga või värvi-liste ärterga ümbrikke;

3) iga kiri peab olema säärane, et ei oleks võimalik pääseda tema sisu ligi, ümbrikku või pitsereid nähtavalt vigastamata. Frankeerimise postmargid ja postitalituse lipikud peavad olema asetatud üksteisest eemale, et neid ei kasutataks ümbriku vigastuste peitmiseks. Samal põhjusel ei ole lubatud neid üle ääre käänta ümbriku mõlemale küljele. On keeldud paigutada väärtkirjadele muid lipikuid peale postitalitusse puutuvate;

4) väärisehted ja muud kallihinnalised asjad peab paigutatama: sissemaale väärtkirjas saatmisel hästi pakitult ja küllaldaselt vastupidavast materjalist (tugevast paberist, riide peale kleebitud paberist või ka nahast jne.) valmistatud ümbrikku, ning välismaale väärtkastikeses saatmisel — küllaldaselt vastupidavasse puust või metallist kastikesse. Puust kastikese seinad peavad olema paksud vähemalt 8 mm. Kastikeste ülemine ja alumine külg peavad olema valge paberiga kaetud, saaja ja saatja aadressi, väärtuse avalduse ja talitustemplete jälgendite mahutamiseks. Peale selle need kastikesed peavad olema ristamisi seotud ümber tugeva ja sõlmedeta nööriga, mille mõlemad otsad ühendatud on heast lakist ja erisugust jälgendit kandva pitseri alla. Täiesti samasugused pitserid peavad väärtkastikesile paigutatud olema nööri peale nende neljal küljepoolel (arvatud välja põhi ja kaas);

5) ei ole lubatud saata väärtsaadetisi, mille aadress kas koosneb algtähtedest või on kirjutatud pliitsiga või on peale kleebitud aadress-sedelina, või mille pealiskirjas on läbikriipsutusi või ülekirjutusi. Säärased saadetised, kui nad edasisaatmiseks olid ekslikult võetud postile, tagastatakse lähteasutisse ja antakse tagasi saatjale. Ka postkastist väljavõetud väärtkirjad antakse tagasi nende saatjaile; kui saatja aadress puudub, saadetakse kiri edasi tähtsaadetisena, puuduliku frankeerimise juhul aga liht- või juurdemaksesaadetisena. Saatja aadressi tähendamine väärtsaadetisel on sunduslik.

Väärtuse avaldamine.

44. Väärtsaadetisel avaldamiseks lubatava väärtuse ülemmääraks on: sisesaadetise jaoks — 10.000 krooni, näidatud sisuga väärtkirja jaoks — väärtus piiramata, välissaadetiste jaoks — välismaade postivalitsusiga kokkulepitud määrad, mis ei või ületada 10.000 kuldfranki. Nende määrade kohta andmed on saadaval postiasutis. Väärtuse avaldamine saadetisel peab sündima järgmiselt:

1) väärtuse avaldamine ei või ületada saadetise sisu tõelist väärtust, kuid on siiski lubatud avaldada ainult osa sellest väärtusest. Paberite suhtes, mille väärtus seisneb nende koostamise kuludes, ei või avaldatud summa tõusta üle kulude, mis nende dokumentide asemelemuretmise läbi kaotsilemineku korral tekiksid. Iga pettuslik väärtuse avaldamine kõrgemalt kui saadetise sisu tõeline väärtus on keeldud;

2) väärtuse avaldamine peab väljendatama eesti rahas ning tähendatama saatja poolt, pealpool saadetise aadressi, ladina kirjatähtede abil sõnadega ja araabia numbritega, ilma kaabikuuta ja parandusita, kuigi need oleksid tõestatud;

3) välissaadetisel eesti rahas avaldatud väärtuse summa peab saatja enese või postilevõtva ametniku poolt kuldfrankidesse arvutatama võrreldi järgi, mis Postivalitsus postkontoreile selleks teatanud; sealjuures arvatakse tulemuse frangiosad täie frangi eest. Ümberarvutamise tulemus peab olema numbritega tähendatud ja nende numbrite kõrvale või alla paigutatud, mis avaldatud summat eesti rahas väljendavad.

Näidatud sisuga väärtkirjad.

45. Siseliikimises võib väärtkirju postile anda kinnindamatult — nende sisu ettenäitamiseks ja postilevõtva ametniku poolt kontrollimiseks ning tõestamiseks, järgmiste täiendavate tingimuste täitmisel:

1) saadeti peab antama postile sisukirja juures, milles ainult kindlustavad asjad loetletud. Sisukirjas tähendatud vääraste, dokumentide ja muude asjade kontrollimist ja saatmiseks postilevõtmist tõestatakse nende välimuse järgi, mitte sisulise väärtuse järgi;

2) sisukiri peab koostatud olema riigikeeles ja selges kirjas ning kandma saatja allkirja. Kaabikud ja parandused sisukirjas pole lubatud;

3) kui saatja soovib sisukirjast saada endale ära kirja, antakse talle kopeeripaberi abil saatja enda poolt kirjutatud ära kiri, mis varustatakse postitempliga. Ära kiri võib olla ka käsitsine, kui see algeksemplariga sarnaneb;

4) sisukiri ühes sisuga pärast kontrollimist paigutatakse ümbrikku, mis pitseeritakse postiasutise ametliku pitsatiga nõnda, et seda võimalik ei oleks avada, kuid mitte vähem kui kahe pitseriga. Ümbrikule tehakse ametniku allkirjaga kinnitatud märged „Näidatud sisuga“.

Väärtkirjad N. Venesse.

46. Liikimises N. Venega on lubatud ainult näidatud sisuga väärtkirjad. Nende väärtkirjade erinevate tingimuste kohta andmeid saab postiasutisist.

3. jagu.

Postpakid.

Pakkide liigid ja sisu.

47. Postpakide nimetuse all võib postikaudu saata koduseid tarbeasju, raamatuid, dokumente, kaupu ja muid esemeid sisaldavaid pakke, mis vastavad posti nõudeile oma kaalult, suuruselt ja muilt tingimuselt.

Postpakid on järgmist liiki:

1) harilikud või väärtustamata (väärtuse avaldamiseta) pakid, kusjuures siseliikimises võetakse sääraselt pakilt ka tähtsusmaksu;

2) väärtpakid või avaldatud väärtusega pakid, s.o. postpakid, milledele saatjad on avaldanud väärtuse, nende sisu kindlustades avaldatud väärtuse summa suuruses. Postpakkidele väärtuse avaldamine sünnib § 44 ettenähtud korras ja tingimusil, kusjuures avaldamiseks lubatava väärtuse ülemmääraks on sisepostpakil 5.000 krooni ja välispostpakil 5.000 kuldfranki. Väärtus tähendatakse nii pakidel enestel kui ka nende juurde kuuluvail pakikaartidel, pealpool aadressi.

Metallraha, kulda ja hõbedat, töödeldud või töötlemita, ning muid kallisasju sisaldavad postpakid peab postile antama ainult väärtpakidena — nii siseliikimises kui ka saatmisel neisse välismaadesse, kuhu väärtpakid lubatavad;

3) posti ametpakid, s.o. ameti huvides saadetavad Postiametkonna enda pakid talitusdokumentidega, tarbematerjalidega, tööriistadega, nn. eraartikleiga (§ 13) jne. Posti ametpakid saadetakse väärtustamata pakkidena; muilt tingimuselt nad käivad üldise korra alla, Postivalitsuse direktori poolt määratud erandega ja täiendega, välisliikimises — rahvusvaheliselt kehtiva korraga kooskõlas.

Kiirpakid.

48. Välisliikimises võib nii harilikke kui ka väärtpakke saata kiirpakidenä maadesse, kuhu see posti andmeil lubatud. Kiirpakid toimetatakse edasi võimalikult kirjaposti veoks tarvitataavate kiirete vahendeiga ning käivad kõrgendatud takside alla.

Pakkide tingimused ja valmistus.

49. Postpakkide kaal, maht ja omadused on kindlaks määratud järgmiselt:

1) paki raskuse ülemmääraks on 30 kg, välisliikimises aga 20 kg või posti andmete kohaselt vähem, olenevalt vastava välismaa tingimustist;

2) loetakse mahtumatuks ja ei ole postilevõtuks lubatud:

a) pakid, mille üks mõõteist ulatub üle 1,5 meetri või mille pikkuse ja suurima ümbermõõte summa ulatub üle 3 meetri, ümbermõõde võetud mingis muus suunas peale pikkuse. Välisliikimises mereteedel veetavate pakkide mõõdete ja mahu kohta on maksvusel välismaade tingimuste kohased ulatuslikumad piiramised; nende kohta andmeid saab postiasutisist;

b) pakid, mis oma kuju, mahu või hapruse tõttu on koos teiste pakidega sobimatud veoks või mis eriti hoolsat käsitlemist nõuavad, nagu tühjad kastid, mööblid, korvasjad, lillekorvid, lastevankrid, vokid, jalgrattad jne.

50. Iga saatmiseks lubatud pakk peab:

1) kandma ladina tähtedega kirjutatud täpset saaja kui ka saatja aadressi. Erandina võib siseliikimises kui ka liikimises N. Venega postpaki aadress tarbekorral olla venekeele kirjatähtedega.

Aadress peab kirjutatama tindiga või värviga. Pliiatsiga kirjutatud aadressid pole lubatud; siiski võetakse postile pakid, millede aadress varemalt niisukeks tehtud põhjal tintpliiatsiga kirjutatud. Aadress peab kirjutatama paki enese peale või selle külge tugevasti kinnitatud nahast, vahariidest, puldanist või papist lipiku peale;

2) olema pakitud ja kinnindatud sääraselt, et see vastaks paki kaalule ja sisu iseloomule kui ka veo kestusele. Kest ja kinnindus peavad küllalt mõjusalt kaitsma sisu, nii et see ei rikneks muljumise tõttu või käsitsemiste kestel ja et oleks võimatu pääseda ligi sisule ilma nähtavaid vägivalda jälgi jätmata. Siiski võetakse postile ilma kestata niisuguseid asju, mida võib panna üksteise sisse või ühendada, või mis plommide või pitseritega kinnindatult tugeva sidemega nõndaviisi on ühendatud, et nad üheskoos moodustavad ainsa ja lagunematu paki. Ka ei nõuta kesta pakkide tarvis, mis koosnevad ühest tükist, nagu puu või metalli tükid jne., mis kaubanduses tavaliselt pakkimata edasi saadetakse;

3) kinnindatud olema ühesuguste lakkpitseritega, plommidega või mõne teise abinõuga, mis kannavad saatja pitsati või erimärgi ühesugust jäljendit, ja ristamisi ümber seotud olema nõõriga. Kui saatjal ei ole pitsatit, pitseeritakse pakk postiasutise pitsatiga. Ei nõuta pitseerimist või plombeerimist ning nõõriga ristamisi ümbersidumist siseliikimises väärtustamata postpakkide juures, samuti pitseerimist või plombeerimist väärtustamata postpakkide otsevahetuses (mereteed) Saksaga või vahetuses ka muude maadega, kui posti andmeil see lubatav; viimasel juhul on küllaldane paki ristamisi köitmine tugeva nõõriga;

4) pakkuma küllaldast vaba pinda talituslike märkmete kirjutamiseks kui ka templite ja lipikute tarvitamiseks.

51. Erilisi pakendeid nõutakse järgmistel juhtudel:

1) kest pakkidel, mida tuleb vedada pikil teil või sageli käsitseda, ja kaugeisse välismaadesse aadressitud pakside kest, peab olema iseäranis tugev ja vastupidavast materjalist. Kui sisu koosneb väärismetallidest, metallasjadest või rasketest kaupadest, peab pakendiks kõigil juhtudel tingimata tarvitama vastupidavaid metallkaste või vähemalt 1 sm paksusest lauast valmistatud puukaste kuni 10 kg pakside jaoks ja 1½ sm paksusega laudu üle 10 kg kaaluvate pakside jaoks; kui aga tarvitatakse vineerkaste, võib nende paksus piirduda 5 mm, tingimusel, et nende kastide servad oleksid tugevdatud nurgaliistude abil;

2) vedelikud ja kergesti vedelaks muutuvad ained peab saadetama kahekordses mahutis. Esimese (pudel, purk, pott, karp jne.) ja teise nõu (metallist, vastupidavast puust, puumassist või tugevast lainekujulisest papist kast) vahele tuleb niipalju kui võimalik jätta ruumi, mis täidetakse saepuruga, kliidega või mõne muu imava või kaitseva ainega. See viimane tingimus on sunduslik, kui esimene mahuti on eriliselt habras;

3) igasugused pulbrid peab pakitama § 38 p. 2 täht d all juhatatud korras;

4) pakid, mis sisaldavad filme, toortselluloidi või tselluloidist valmistatud asju, samuti nende juurde kuuluvad pakikaardid, peavad pealiskirja küljel olema varustatud hästi silmapaistva valge lipikuga, mis kannab suurte mustavärviliste tähtedega märget: „Tselluloid! Hoida eemal tulest ja valgusest!“, välisliikimises: „Celluloid! A tenir loin du feu et de la lumière!“;

5) metallrahasid, pangapileteid, rahamärke või mõnesuguseid ettenäitajale kuuluvaid (mittenimelisi) vääriseid, plaatinat, kulda või hõbedat, töödeldud või töötlemata, kalliskive, ehteid ja muid väärisesemeid sisaldavaile paksidele pitserte kui ka igasuguste lipikute paigutamisel tuleb käsitada § 43 p. 4 eeskirju. Ka ei või sellaste pakside peale kleepida aadresslipikuid.

52. Siseliikimises võib väärtustamata postpakke saata nõrkades kestades, nagu pappkarbis, paksus paberis või kaubaproovide nõudeile vastavas pakendis, kahel juhul:

1) tingimusel, et paki kaal ei ületa 10 kg ja paki sisu ei karda muljumist, kusjuures pakk raudteeäärsest kohast on aadressitud raudteeäärsesse kohta;

2) või tingimusel, et saatja postpakil ja pakikaardi tagaküljel kirjutab märkme: „Paki rikkumise juhul loobun kahjutasu nõudmisest“, kusjuures pakikaardi tagaküljel see märg peab kandma paki saatja allkirja. Sel juhul langevad ära p. 1 toodud kitsendused.

53. Siseliikimises järgmisil täiendavil tingimusil on lubatud saata postpakes mesilasi, kohtuliku või muu ekspertiisi esemeid ja Eesti Pangal raha:

1) elusmesilasi võib saata ainult väärtustamata postpakis ja kui need antakse postile tugevais õhugaugukestega puu- või metallkastides;

2) kohtu-, uurimise- jne. asjus ekspertiisi tegemise otstarbel saadetakse postpakid inimeste või loomade sisikondadega, samuti muude säärase esemetega, peavad õhukindlalt kinnindatud või tinutatud kesta olema ja kandma pealiskirja: „Kohtu-arstlikuks uurimiseks“, või sellega ühemõistelist muud pealiskirja;

3) Eesti Panga ja tema osakondade vahel on sularaha (ainult eesti paberi- või metallraha) saatmiseks lubatud postikaudu rahapakke vahetada väärtpakidena üldises korras, järgmiste erandite või täienditega:

- a) kinniselt postileantava rahapaki avaldatud väärtuse summa on piiramata, kuid pakile tähendatud väärtus peab vastama sisalduvale rahasummale;
- b) rahapakk peab olema tugevasse riidesse või nahasse kinnindatud ja Eesti Panga või tema osakonna pitsatiga tihedasti pitseeritud;
- d) pakikaardi pealmikus peab saatja poolt tehtud olema märged „Eesti Panga rahapakk“.

Pakikaardid ja tolliseletised. Saatja korraldused.

54. Postpakid tuleb anda postile järgmiselt koostatud dokumentidega ja saatja tehtud korraldustega:

- 1) igal pakil peab kaasas olema posti nõuete kohane vastupidavast kartongpaberist pakikaart;
- 2) välispakil peab peale pakikaardi veel kaasas olema posti nõude kohane arv tolliseletisi (tollideklaratsioone) tugevasti pakikaardi külge kinnitatult;
- 3) saatja peab pakikaardile tähendama (tindiga kirjutatult, trükitult või templiga) nii saaja kui ka saatja aadressi täiesti samaselt nagu see pakile kirjutatud, samuti kõik needsamad muud andmed (väärtuse või luna summa, sihitamistee, väljastamatus juhiks korralduse jne. tähendamine), mis pakil leiduvad;

4) saatja võib siseliikimises pakikaardi lõigendil adressaadi jaoks kirjutada igasuguseid sõnumeid, välisliikimises, kus see lubatud, — ainult paki kohta käiva sõnumi;

5) saatja tähendab nii pakil kui ka pakikaardi tagaküljel, kas kirjutatult või trükitud teksti alla kriipsutades, oma korralduse, mis pakiga peab tehtama, kui väljastamist ei peaks saama teostada. Välispakil see korraldus peab väljendatud olema prantsuskeeles või mõnes muus sihtmaal tuntud keeles. Lubatud on ainult järgmised korraldused:

Juhul, kui selle kaardi esiküljel näidatud pakki ei saa väljastada, palun:

a) et pakk viivitamata saadetak tagasi (s.o. pärast esimest väljastamise katset, enne määrusliku ooteaja möödumist);

b) et pakk saadetak järele samale adressaadile mingisse teise asukohta (näidata, kuhu);

c) et pakk antaks välja kellelegi teisele adressaadile (vastaval korral kas lunata või alandatud lunaga);

d) et paki väljastamatus üle teatatakse;

e) et pakk saatja kasuks või kahjuks müüdaks, või sellega talitatakse kui loovutatuga;

f) et väljastamatus teade aadressitaks kellelegi kolmandale isikule paki sihtmaal (kui tegemist on välispakiga).

Välispakkide suhtes on ültätähendatud korralduste tegemine sunduslik, kuna sisepakkide suhtes see ei ole kohuslik.

Peale selle võib saatja keelata paki järelesaatmist adressaadi uude asukohta, kuigi adressaat seda nõuaks.

N. Venega, Am. Ühendriikidega, Suur-Britanniaga ja mõne muu välismaaga liikimises on kokkulepete kohaselt maksvusel erikord ültätähendatud korralduste tegemises, mille kohta andmeid saab postiasutisist.

4. jagu.

Rahakaardid.

Rahakaartide tingimused.

55. Posti rahakaardid või transferdid on rahasummade saatmiseks sel viisil, et saatja, lähtepostiasutises sellekohase kaardi kaasas, maksab sisse rahasumma — edasiteatamiseks adressaadile sihtkohta kas postikaudu või telegraafiteel sisemaal või välismaadesse, kellega posti või ka telegraafiliste rahakaartide vahetus olemas, ning sihtkohtades need rahasummad makstakse välja adressaatidele.

Rahakaardid tuleb koostada saatjate poolt posti nõuete kohaseil vastupidavast kartongpaberist plankidel järgmiselt:

1) plangi teksti kohaselt rahakaardile tähendamiseks määratud pealiskirjad peavad olema tehtud araabia numbreis ja ladina tähtedes tindi või kirjutusmasina abil või trükitult, ilma kaabikuita või parandusita, kuigi need oleksid tõestatud. Aadress võib ka tähendatud olla kummi- või metalltempli abil, kui templikiri on täiesti selge ja käsitsi järeleaitamisita;

2) rahaüksuste alljaotuse summa (sendid, santiimid jne.) võib tähendada ainult numbrega, kuid ühtede numbritele peab eelnema null, kui kümneid ei ole;

3) plangi toimjoonestiku peal tuleb rahaüksused (kroon, frank jne.) korrata kirjatähtedega eestikeeles. Kui aga saatja ei oska eestikeele kirja, võib seda teha siserahakaardil — saksa- või venekeeles ja välisrahakaardil — prantsuskeeles või sihtmaa ametlikus keeles ja kirjaviisis;

4) rahakaartide aadress peab rahasaajat tähendama sääraselt, et õigus-tatud saaja isiku võiks täpselt teha kindlaks. Lühendatud aadressid ja telegrammide jaoks tarvitavad eriaadressid pole lubatud, samuti ei või aadressi jaoks tarvitada pealekleebitavaid aadresslipikuid. Saatja aadressi tähendamine on sunduslik nii rahakaardil kui ka lõigendil;

5) rahakaartide peale on keelatud teha muid märkmeid kui neid, mida nõuab plangi tekst. Ometi, saatjal on õigus rahakaardi lõigendil, erandiks liikimine mõne välismaaga posti andmeil ja telegraafilised rahakaardid, tähendada erasisulist sõnumit, mis rahakaardi järgi raha saajale määratud ja mis võib olla ka pliatsiga kirjutatud;

6) siserahakaardil summa väljendatakse alati eesti rahas ja on piiramatu, erandiks § 58 ettenähtud juhud liikimises agentuuride kaudu;

7) välisrahakaardi summa on piiratud ja väljendatakse selle maa rahas, kus peab toimuma väljamaksmine, või mõne kolmanda maa rahas — posti andmete kohaselt.

56. Postivalitsuse direktor määrab Majandusministri ja Teedeministri poolt kinnitatud alustel kursid, mille järgi välisrahakaartide summad arvutatakse vastavasse välisrahasse. Samuti Postivalitsuse direktori korraldusel postiasutised varustatakse kõigi vajalike andmeiga, et saatjaile nende soovi peale teateid anda rahakaartide välisvalitsuse kohta.

Telegraafilised rahakaardid.

57. Telegraafilised rahakaardid alluvad § 55 eeskirjadele, järgmiste täienditega:

1) lõigendi tagaküljele sõnumeid kirjutada pole lubatud, kuid saatja, võib rahatelegrammi tekstile teateid adressaadi jaoks lisada, kui ta selle eest

telegraafitariifi kohase sõnamaksu ära maksab juurdelisatud sõnade arvule vastavalt. Need teated võivad olla eestikeeles või mõnes muus keeles, mis telegrammide vahetuses üldse lubatud. Saatja annab need teated kas erilehekesel või rahakaardi tagaküljel;

2) lähteasutise poolt rahakaardi põhjal koostatud ja läkitatud rahatelegramm toimetatakse sihtkohas viivitamata kätte. Kus ei ole raha kojukandmist sisse seatud, saadetakse telegrammi ärakiri posti kutsелеhe asemel;

3) rahatelegramme võib nagu harilikkegi telegramme saata kiiretena, makstud vastusega, makstud võrdlemisega ja väljastusteate nõudmisega, kui saatja tasub erinõudele vastava sise- või välisliikimise lisataksi telegraafitariifi kohaselt, või väljamakseteatega (§ 108), ning välismaiseid ka aeglastena maadesse, kuhu aeglasel telegrammid lubatud ja kui telegraafiliste rahakaartide vahetus vastava maaga olemas;

4) kui telegraafiline rahakaart on määratud sihtasutise maksuta kojukande piirkonnast väljaspool asetsevasse kohta, saatja peab tähendama ära, kas rahatelegramm tuleb toimetada kätte postiga või käskjalaga ja viimasel juhul saatma rahakaardi virksaadetisena;

5) siserahakaardi saatja võib nõuda, et adressaadile telefoniteel, kui viimasel on telefon, teatataks rahatelegrammi saabumisest. Sel juhul saatja peab vastavalt kas kohaliku kõne maksu või kaugekõne maksu tasuma rahakaardil postmarkides, juurdekirjutusega: „Telefoniline teade adressaadile“.

Rahakaartide talitus agentuures.

58. Postiagentuures sünnib rahakaartide talitus üldisil aluseil, järgmistele erinevustega:

1) telegraafiliste rahakaartide ja välisrahakaartide postilevõtmist agentuures ei toimetata;

2) agentuuris postileantava rahakaardi saatjale agentuur annab ajutise kviitungi, millel peale agentuuri nimetuse ka kontrollpostkontori nimetus tähendatud. Rahakaardi jõudmisel kontrollpostkontorisse, sealt saadetakse rahakaardi saatjale harilik postikviitung, mis jääb tõenduseks rahakaardi postileandmise üle. Kui aga rahakaardi saatja ei ole kontrollpostkontorist kviitungit 5 päeva jooksul kätte saanud, agentuuris raha postileandmise päevast arvates, on ta järgmise 5 päeva jooksul kohustatud pöörduma postiagentuuri juhataja poole kirjaliku järelepärimisega. Järelepärimise vastuvõtmise kohta agentuuri juhataja annab kviitungi. Kui rahakaardi saatja selle tähtaja jooksul ei esita kirjalikku järelepärimist, kaotab ajutine kviitung maksvuse ja postiametkond vabaneb igasugusest vastutusest rahakaardi saatja ees. Kui rahakaardi saatja pärast järelepärimise andmist 5 päeva jooksul ei ole kontrollpostkontorist postikviitungit saanud, tuleb tal pöörduda kontrollpostkontori ülema poole;

3) agentuures postileantavate ja agentuuresse aadressitud rahakaartide summa on piiratud. Postivalitsuse direktor määrab selle summa ülemmäära, samuti milliseis agentuures rahakaartide talitused sisse seatakse kui ka agentuures rahakaartide postilevõtmise ja väljamaksmise lähema korra;

4) agentuuridesse aadressitud rahakaardid postilevõttev asutus või välisvahetusasutus sihitab vastavasse kontrollpostkontorisse, kes nende järgi raha ühes kaardilõigendiga kätte toimetab adressaadi nimele aadressitud ametlikus väärtkirjas postiagentuuri kaudu. Kui sihtkoha agentuuris rahakaartide talitus ei toimetata, rahakaart makstakse välja adressaadile lähemast postkontorist; samaselt toimetatakse juhtudel, kui rahakaardi summa ületab agentuuri jaoks kindlaksmääratud ülemmäära.

5. jagu.

Lunalised saadetised.

59. Tähtsaadetisi, väärtsaadetisi ja postpakke võib saatmisel koormata erilise maksesummaga — lunaga. Sellased nn. lunalised saadetised väljastatakse adressaadile üksnes siis, kui ta selle luna tasub, s.o. saadetise lunastab. Adressaadilt kasseeritud lunasumma saadetakse maksuta lunarahakaardi abil kätte sel rahakaardil näidatud saajale.

Luna suurus on saadetise või tema sisu väärtusest sõltumatu.

60. Saadetise koormamine lunaga ei muuda saadetise liiki ja lunalised saadetised nende pealiskirja, sisu ning kaalu ja mõõdete piiride, kinnindamisviisi ja muude nõuete suhtes käivad oma vastava liigi tingimuste alla, järgmiste täienditega:

1) lunaga koormatud saadetised, ja postpakide saatmisel ka nende juurde kuuluvad pakikaardid, peavad aadressikülje ülemisel äärel kandma hästi silmapaistvalt kirjutatud või trükitud sõna: „Luna“ — sisesaadetisel, ja „Remboursement“ — välissaadetisel. Sellele peab järgnema luna summa tähendamine eesti keeles, ladina tähtedega ja araabia numbritega, ilma kaabikuita või parandusita, kuigi need oleksid tõestatud;

2) saatja peab lunalise saadetise esi- või tagaküljel ja postpaki saatmisel ka selle juurde kuuluva pakikaardi esiküljel tähendama oma nime ja aadressi ladinatähtedega. Saatja elukohaks ei või näidata paika väljaspool Eesti piire. Kui saatja soovib, et saadetisel tähendatud lunasumma läkitataks kellelegi teisele isikule, tuleb tal, peale oma aadressi, saadetisel ja paki saatmisel ka pakikaardil luna saajana üles tähendada selle teise isiku nimi ja elukoht, aga üksnes Eesti piirides;

3) igale lunalisele saadetisele peab pandama kaasa vastavalt andmeiga täidetud posti nõuete kohane lunarahakaart, lunasumma ning saadetise saatja ja rahasaaja täpse tähendamiseega. Lunarahakaardi lõigend peab kandma lunalise saadetise adressaadi nime ja aadressi, samuti ka selle saadetise postileandmise kohta ja kuupäeva. Lunarahakaartide koostamine allub harilike rahakaartide koostamise eeskirjadele.

Lunarahakaart tuleb kinnitada kindlalt saadetise külge, mille juurde ta kuulub, postpaki saatmisel aga pakikaardi külge, kui lunarahakaart juba valmistatud ei ole pakikaardiga koos. Lunarahakaarte ei frankeerita;

4) saatja võib korraldada, et kasseeritud lunasumma makstaks posti jooksvale arvele, kas saadetise saatja arvele või mõne kolmanda isiku jooksvale arvele, kooskõlas § 122—140 eeskirjadega. Sel juhul peab ta ligipandava lunarahakaardi peal, aadressi asemel, tähendama hüvistamisele kuuluva arve omaniku nime ja arve numbri ning nende andmete ette sõnad: „Kanda posti jooksvale arvele“. Seesama tuleb tähendada ka lunalise saadetise enese peal.

61. Lunaliste saadetiste talitus käib järgmiste eritingimuste või kitsenduste alla:

1) lunalised saadetised peab postile antama postiasutises. Postikviitungi andmisel tähendatakse sellele ka luna suurus. Postkastist välja võetud lunalisi saadetisi, kui nad nõutavaile tingimustele ei vasta, edasi ei saadeta. Nad antakse saatjale võimaluse korral tagasi;

2) agentuures võetakse postile ainult lunalisi sisesaadetisi ja ainult siis, kui agentuur toimetab vastavat liiki lunaga koormamata saadetiste talitust;

3) siseliikimises postisaadetiste lunasumma suurus pole piiratud, erandiks liikimine agentuuride kaudu, mil lunasumma lubatud ülemmääraks on agentuuri rahakaartide summa kindlaksmääratud ülemmäär;

4) välisliikimises on lunasumma piiratud ja lunatalituse kohta kehtimas kitsendusi, mille üle saab andmeid postiasutisilt.

IV peatükk.

Saadetiste postimine ja postimaksu tasumine.

1. jagu.

Saadetiste frankeerimine ja postimine.

Postimise kord.

62. Iga postisaadetise eest kuuluv maks peab ette ära tasutama täiel määral takside järgi, mis postisaadetiste ja postitalituste kohta kindlaks määratud (§ 209 j.t.).

Postilevõtjad-postiteenijad on kohustatud saadetisi nende saatjate soovil kaaluma ja kuuluvat postimaksu ütlema.

63. Saadetiste puuduliku frankeerimise juhul talitatakse järgmiselt:

1) täiesti või osaliselt frankeerimata kirjaposti saadetised, seal hulgas vastusega postkaardid, millede mõlemad osad ei ole postileandmisel täielikult frankeeritud, jäetakse edasi saatmata, arvatud välja kirjad ja harilikud (s.o. vastuspooleta) postkaardid ning § 30 tähendatud saadetised;

2) täiesti või osaliselt frankeerimata kirjad ja harilikud postkaardid pannakse adressaadilt võetava juurdemaksu alla kahekordses suuruses — tariifikohase alammääraga.

Samal viisil talitatakse alandatud taksiga saadetisega, mis sisaldab jooksva või isikliku kirjavahetuse iseloomuga märkusi, teateid või kirja. Sel korral kogu saadeti loetakse kirjaks, või — kui ta vastab postkaartide tingimusele — siis postkaardiks;

3) välismaisse aadressitud täiesti või osaliselt frankeerimata kirjad ja harilikud postkaardid, kui tegemist on hulgalise või korduva saatmisega — postimaksust kõrvalehoidmise eesmärgil, antakse saatjaile tagasi — täiendavalt frankeerimiseks, kui saatjad on teada;

4) postile sattunud puudulikult frankeeritud saadetised pealkirjaga „tähitatud“ saadetakse edasi lihtsaadetisina ja kuni lihtsaadetise täie taksini puuduv postimaks nõutakse adressaadilt kahekordses suuruses — tariifikohase alammääraga;

5) postiasutises eksituse tõttu postilevõetud puudulikult frankeeritud registriposti saadeti saadetakse edasi registripostisaadetisena ja puuduv postimaks nõutakse adressaadilt ühekordses suuruses.

Kõigil juhtudel, mil kirjapostisaadeti, pärast postileandmist koormatakse postimaksuga kas adressaadilt või väljastamatuse juhul saatjalt sissenõudmiseks, varustatakse saadeti templijäljendiga T (taks nõuda sisse).

64. Saadetiste postileandmiseks saatjad peavad:

1) kirjaposti lihtsaadetised heitma seks ülespandud postkastidesse või andma postiasutisisse või posti abiasutisisse;

2) tähtsaadetised, väärtisaadetised, postpakid ja rahakaardid andma postiasutisisse või postiabiasutisisse. Nende saadetiste postilevõtmise üle antakse saatjale, tema soovil ja maksuta, postikviitung — postilevõtja all-

kirjaga ja postitempliga. Saatja ise peab täitma postikviitungi plangi, kui ta seda suudab.

Lihtsaadetiste ega postkasti heidetud saadetiste postimise üle ei anta postikviitungit.

Postimine postiraamatu abil ja võlgu.

65. Saadetiste postileandmiseks võib järgmiste eeskirjade kohaselt tarvitada postiraamatuid (harilik postiraamat või ametiasutise postiraamat), kuhu saadetised saatja poolt sisse kirjutatud:

1) harilikku postiraamatut võib tarvitada iga postitarbija — oma täielikult frankeeritud registripostisaadetiste postileandmiseks;

2) ametiasutised võivad tarvitada oma ametlike kirjavõtte liht- ja tähtsaadetiste ning väärtustamata postpakkide postileandmiseks eri postiraamatut — ametiasutise postiraamatut. Seda postiraamatut võivad tarvitada riigi ja omavalitsuse asutised, riiklikud ettevõtted ja riiklikud aktsiaseltsid ning Eesti Pank ja tema osakonnad, Pikalaenu Pank, Maapank, Eestimaa Krediidiselts, Põllutöökoda, Kaubandus- ja Tööstuskoda ning teised kutsealased kojad ja nende allüksused, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Linnade Liit, Kaitse-liit, Eesti Punase Risti peavalitsus ja Haiguste vastu kindlustamise seaduse alusel teotsevad Haigekassad. Ametiasutiste postiraamatute abil tuleb postile anda ka käsiposti saadetised (§ 117);

3) postiraamatus (p.p. 1 ja 2) saadetiste postilevõtu kohta postilevõtja poolt antud allkiri ühes postitempliga ja sisendusregistri järjenumbrite tähen-damisega asendab registriposti saadetiste postikviitungi;

4) asutised, ettevõtted ja isikud, kellele on lubatud tarvitada ametiasu-tise postiraamatut (p. 2), võivad selle raamatuga sisesaadetisi anda postile ka võla peale (frankeerimata). Postiabiastutisist ainult agentuurid toimetavad võla peale saadetiste postilevõtmist, kuid ainult politsei- ja metsaametkonna asutisilt või ametiisikuilt. Ametiasutis või -isik, kes postile annab saadetisi võlgu, on kohustatud tasuma ära postiasutisele postimaksu, ilma nõudekirja ootamata, iga möödunud poolaasta eest, eelarveaasta järgi, järgmise poolaasta esimese kuu jooksul. Postimaksu vastuvõtmise üle antakse kviitung;

5) Postivalitsuse direktor määrab postiraamatute (p.p. 1 ja 2) vormid, valmistamise, tarvitajaile müügi ning postiraamatute käsitamise korra ja posti-maksu võla üle (p. 4) arvepidamise korra. Raamatud peavad olema varustatud nende tarvitamise juhustega. Postivalitsuse direktoril on õigus lõpetada saadetiste võlgu postile võtmine neilt asutisilt või ametiisikuilt, kes möödunud poolaasta eest võlguolevat postimaksu ei ole tasunud tähtjaks.

2. jagu.

Saadetiste frankeerimise viisid.

1. jaotus.

Frankeerimine postimaksevahendite abil.

66. Peale saadetiste tingimusi toodud nõuete, peavad postimakse- vahendite abil frankeerimisel täidetud olema järgmised eeskirjad:

1) margistamisel võib tarvitada ainult käibelolevaid postimakseva- hendeid. Need on maksavad nii sise- kui välissaadetiste frankeerimiseks. See käib ka ajutiste või eriotstarbeliste postmarkide kohta;

2) margistamisel postmargid peab hästi külge kleebitama võimalikult saadetise aadressikülje ülemisse parempoolsesse nurka või postkaardil ja talitusplangil seks määratud kohale;

3) taksikohaselt saadetiste margistamiseks võib tarvitada kas vastava väärtusega ühtainust postmarki või mitut postmarki, millede koguväärtus vastab taksi suurusle; viimasel juhul olgu arvu poolest marke võimalikult kõige väiksem arv. Kui trükitud margikujutusega ümbriku või postkaardi väärtus on madalam kui vastava saadetise eest kuuluv postitaks, tuleb kleepida puuduva summa suuruses postmarke juurde, trükitud margikujutuse kõrvale;

4) taksi määramisel loetakse markide ning margikujutusega ümbrike raskus saadetise raskuse hulka;

5) sideme all saadetavate trükktoodete peale kleebitud postmarkidega ei tohi kokku kleepida sidet ja trükktoodet;

6) kui saadetised varustatud on ripneva lipiku peale kirjutatud aadressiga, peab postmargid kleebitama selle lipiku peale ja kui need ei mahu lipikule ega saadetisele enesele, tuleb postmargid kleepida saadetisele selleks eriti külge seotud kartonglipikule; nende lipikute raskus loetakse saadetise kaalu hulka.

Kui postisaadetis on postimaksevahendite abil frankeeritud kõrgema summa väärtuses kui postitakside järgi vaja, ei ole saatjal ega adressaadil õigust nõuda vahe tagasimaksmist.

67. Loetakse maksvusetuks ja ei ole postisaadetiste margistamiseks lubatavad:

1) käibelt kõrvaldatud postimaksevahendid, samuti välismaade postmargid Eestist saadetavate saadetiste margistamiseks (erand välismaiste vastuspostkaartide suhtes);

2) trükitud margikujutused ja frankeerimisejäljendid, mis ümbrikest või postkaartidest jne. välja lõigatud, kuigi margikujutuse peal puuduksid kustutamise jäljed;

3) eritalituste postmargid (lendpostmargid jne.), kui need tarvitatud on hariliku postimaksu tasumiseks;

4) postmargid, mis määritud või pleekinud on, või mis kleebitud on saadetise mõlemale poolele üle serva, samuti postmargid, mis joonistuse küljel kaetud on liimi või lakiga, või enne saadetise postileandmist kustutatud on kellegi poolt templiga või käsitsi, kui ka augukestega ehk perforatsiooni märkidega läbi tikitud või juba tarvitusel olnud postmargid;

5) postmargid, mis osaliselt on üksteise peale kleebitud või mitmest margiosast koostatud, kui ka postmargid, millel osad puuduvad, nii et selgeks teha ei või, kas nad juba tarvitusel olnud või ei ole.

Maksvuseta postmarke ei pea kustutatama, vaid maksvusetuse tähen-damiseks märgitakse nende kõrvale null (0) ja saadetised koormatakse juurde-maksuga.

2. jaotus.

Frankeerimine masina abil.

68. Frankeerimine masina abil toimub põhimõttel, et masina abil saadetised varustatakse postimaksu suurust osutavate frankeerimisjäljendeiga ning takside kogusummad tasutakse ette sularahas. Nende masinate tarvita-mise kohta asetatakse järgmised tingimused:

1) frankeerimismasina töötab postiasutise otsese kontrolli all. Postivalitsus valmistab klišeed masina müüja või tarvitaja kulul ning annab need tasuta kasutada masinatarvitajale. On keeldud tarvitada muid klišeid peale Postivalitsuse poolt antute; tarvitusest kõrvaldatud klišeed võetakse masinatarvitajalt ära ja hävitatakse Postivalitsuses;

2) masina abil võib frankeerida ainult masinaomaniku enda igaliiki saadetisi, arvatud välja raha- ja pakikaardid ning posti jooksva arve sisse-maksekaardid;

3) kui frankeerimise jälgend ühtlasi sisaldab lähtekoha nimetust ja kuupäeva tähendamist, siis see jälgend on ühevääriline postiasutise postitempliga. Sääraste frankeerimisjälgendeiga saadetisi postil ei tembeldata, erandiks saadetised pealekleebitud frankeerimislipikuiga (p. 7);

4) kasutatavad ümbrikud, kaardid, ristpaelsidemed, pealekleebitavad või küljesripnevad lipikkaardid jne. peavad trükitult või masinajälgendis kandma frankeerimismasina omaniku (asutise, äri või isiku) nimetust ja aadressi, kuna selle puudumisel ei ole frankeerimisjälgend maksev. Selles aadressis võib ära tähendada omaniku isikliku nimekasti numbri, telefoni numbri, jooksva arve numbri jne.;

5) frankeerimisjälgend tuleb selgesti vajutada aadressikülje ülemisele parempoolsele nurgale, postiasutisest ostetud sellekohase värviga;

6) frankeerimisjälgendiga varustatud ümbrikud või kaardid, mis vastuseks on määratud ja frankeerimismasina omaniku aadressi kannavad, lubatakse ainult sisetalituses;

7) ristpaelte ja masinasse mahtumatute ümbrike frankeerimiseks frankeerimismasina abil on masinaomanikul lubatud tarvitada pealekleebitavaid lipikuid, millele frankeerimisjälgendid on vajutatud enne lipikute kleepimist saadetiste peale. Need lipikud peavad varustatud olema pealetrükitud äärjoonega ja küllalt suured olema, et võimaldada ühe või kahe frankeerimisjälgendi ja nende kõrvale postitempli vajutamist; peale selle peavad need lipikud kandma masinaomaniku firma selget nimetust. Lähteasutise postitempli koht peab märgitud olema täppidest sõõriga, mille ümber on sõnad „Postitempel“;

8) frankeerimismasina automaaf-lugejate poolt näidatud arvude vahel lahkuminekute puhul, kui tõelist taksisummat ei saa täpselt kindlaks teha, loetakse taksisumma selle lugeja järgi, mille järgi äratarvitatud summa on suurem;

9) segaseid või ainult osaliselt nähtavaid, samuti ka ametlikust värvist (p. 5) erineva värviga jälgendeid ei loeta maksvaks frankeerimise jaoks ja need jälgendid jäävad masinatarvitaja kahjuks;

10) frankeerimismasina omanik on Postivalitsuse ees vastutav igasuguste frankeerimissummade kaotsilemineku eest, mis tekib lugejate ebatäpsest ja valest käigust või korrutatust, hooletumast või kuritahtlikust masinakäsitsemisest.

69. Postivalitsuse direktor:

1) otsustab frankeerimismasina tarvitamiseks loahankimise sooviaval-dused ja annab sellekohaseid lube;

2) otsustab, millised vabrikud ja kaubamajad on õigustatud valmistama ja müüma Eestis frankeerimismasinaid, annab sellekohaseid lube ning kuu-lutab Riigi Teataja Lisas, millised frankeerimismasinatate süsteemid Eestis postisaadetiste frankeerimiseks lubatud on;

3) määrab üksikasjalise korra frankeerimismasinade tarvitamisel loa-hankimise ja klišeede vahetamise või uute saamise kohta ning nende masinate kasutamise ja kontrollimise kohta, et riigi huvid täielikult kaitstud oleksid;

4) määrab tingimused, millele peavad vastama frankeerimismasinaga tehtud jäljendid, otsustab klišeede joonistused ja Riigi Trükikojas klišeede valmistuse;

5) võib frankeerimismasina kasutamise loa tühistada, kui masinaomanik üle astub Postivalitsuse eeskirjadest ja korraldusist või Postiametkonna esin-daiaile takistusi teeb frankeerimismasina kontrollimisel jne.

3. jaotus.

Postimaksu tasumine sularahas.

70. Sularahas tasutakse postimaks vastavais paragrahves ettenähtud juhtudel ja viisil (§§ 65 p. 4; 159 pp. 2 ja 3; 163 j.t.).

Postivalitsuse direktoril on õigus tarbekorral seada sisse registriposti saadetiste postilevõtmist postimaksu tasumisega sularahas, selle kohta erikorda maksuma pannes.

V peatükk.

Saadetiste väljastamine.

1. jagu.

Üldine väljastamise kord.

Üldeeskirjad.

71. Postiasutised on kohustatud kõiki nende käsituses olevaid vahendeid tarvitusele võtma, et päralejõudnud postisaadetised kõige võimaliku kiirusega adressaatidele korralikult ja õieti ette näidataks ja väljastataks või kätte toimetataks.

Postisaadetiste väljastamine sünnib ainult posti teenistuses olevate või posti ülesandeid täitvate isikute kaudu ning ainult adressaadile, s.o. aadressis tähendatud isikule või asutisele, või tema volinikule. Eri juhtude jaoks on erandid ette nähtud.

Adressaat või tema volinik ei tohi näha saada taksidega, maksudega või lunaga koormatud saadetise sisu enne, kui ta on tasunud nende maksude summa ja võtnud vastu saadetise. Need eeskirjad ei käi saadetiste kohta, mille avamist postiasutises toimetatakse määrustikus ettenähtud juhtudel, samuti franko-saadetiste kohta.

72. Postisaadetised loetakse ettenäidatuks, kui adressaat ise või tema korraldusel õigustatud isik (perekonnaliige, kaaselanik, adressaadi teenistuses olev isik jne.) ütelnud on, et saadetise vastu võtab või sellest keeldub, või kui adressaati on kutselehega kutsutud vastu võtma oma saadetist. Keeldub adressaat saadetist vastu võtmast, märgib ta saadetise, kutselehe või pakikaardi peal selle kirjaltikult ja tõendab oma allkirjaga, vastaval juhul ka põhjust näidates.

Kui adressaat temale aadressitud kirja posti lihtsaadetise on võtnud vastu, võib ta tagantjärele sellest loobuda ja uuesti margistamata selle kohe või hiljemalt 24 tunni jooksul tuua tagasi postiasutisse või anda tagasi kirjakandjale. Sääraseid saadetisi pole lubatud avada, erandiks lahtised saadetised (ristpaelsaadetised), viimaste sisu peab aga jääma puutumata ja muutmata. Kui säärast saadetist eeltähendatud aja jooksul ei anta tagasi postile, peab saadetise uuesti postileandmisel see uuesti margistatama.

73. Registriposti saadetisi ja igasuguseid rahasummasid postiteenijad võivad välja anda vähetuntud või täiesti tundmatuile isikuile (adressaatidele või nende volinikele) ainult siis, kui need tõestavad oma isiku.

Posti kutslehe ettenäitamine ei tõesta veel selle ettenäitaja õigust saadetise kättesaamiseks. Kirjaposti juurdemakselised lihtsaadetised väljastatakse kutslehe ettenäitajale ilma igasuguse vormaliteedita.

Rahakaartide omandiõigust pealiskirja abil rahakaardil (indosseerimise teel) edasi anda ei ole lubatud.

74. Registriposti saadetised ja igasugused rahasummad antakse välja ainult pärast seda, kui vastu võtma õigustatud isik on seatud korras andnud oma allkirja saadetise või rahasumma vastuvõtmise üle. Enne saadetise kättesaamise üle allkirja andmist võib adressaat temale kuuluva saadetise välispidiselt üle vaadata ja selle vastuvõtmisest loobuda.

Pärast allkirja andmist postisaadetise vastuvõtmise üle jäetakse tagajärjeta igasugused avaldused ümbriku või pitserite vigastuse ning sisu puudumise või rikke kohta, erandiks § 195 p. 4 toodud juhtum väärtisaadetiste ja postpakside kohta.

Postpaki väljastamisel ja posti rahakaardi või väljamaksekaardi väljamaksmisel antakse kaardi lõigend adressaadile. Telegraafilise rahakaardi lõigendit välja ei anta.

Postikaudu saadetavate raudtee lunarahakaartide järgi raha väljamaksmine adressaatidele toimub harilikus rahakaartide väljamaksmise korras.

75. Rahakaartide ja väljamaksekaartide väljamaksmist toimetatakse ainult riigi sularahas. Välismaadest saabunud rahakaartide summad, mis väljendatud on välisrahas, arvutatakse eesti rahasse seks seaduslikult määratud kursi järgi. Postkontorid linnades, kus asub Eesti Panga osakond, võivad rahakaartide või väljamaksekaartide järgi suuremate summade väljamaksmist toimetada maksekäskude abil Eesti Panga kohaliku osakonna kaudu.

Postiasutises rahakaardi või väljamaksekaardi väljamaksmiseks raha puudumisel, teatatakse adressaadile, millal ta võib ilmuda raha kättesaamiseks. Ei ole lubatud samase raha- või väljamaksekaardi, või rahatelegrammi väljamaksmist toimetada osakaupa.

76. Saadetiste pealiskirjas esi- või tagaküljel tehtud märkmed, nagu „edasiandmiseks NN-le“, „tähtajaline“, „rutuline“, „adressaadile isiklikult“ j.m.s. märkmed ei ole postile kohustavad ning saadetised toimetatakse kätte harilikus korras ja otsesele adressaadile.

Saatja korraldus saadetisel „Viivitamata tagasi saata“ täidetakse posti poolt kohe pärast seda, kui saadetise väljastamiskatse on jäänud tagajärjeta. Postiasutisse püha- või puhkepäeva hommikul või eelmise päeva õhtul saabunud saadetiste üle, kui need sisaldavad elusloomi või rutturiknevaid asju, teatatakse adressaatidele võimalikult samal päeval kas telefoniga või muul teel ja säärased saadetised väljastatakse võimaluse korral samal päeval.

Väljastamise kord.

77. Postisaadetised antakse välja otse postiasutisest:

1) seal kus kojukandmine sisse seadmata või kus saadetisi võimalik ei ole kätte toimetada, või kui adressaadid ise soovivad neid vastu võtta postiasutises ja väljastustalituse tingimused seda õigustavad;

2) kui saadetises arvatakse olevat keeldud sisu või kui need saabunud on rikutud ja vigastatud olekus või pakitud ei ole nõuete kohaselt;

3) kui adressaat järele ilmunud on ja tema isiku kohta kahtlust ei ole, olgugi et saabunud saadetis seatud korra järgi kuuluks mingisuguste abinõudega kättetoimetamiseks väljapoole postiasutise kirjakande piirkonda;

4) kui adressaat ajutise äraoleku tõttu või muul põhjusel sihtposti-asutisse, kelle kaudu ta oma postisaadetised saab, sooviavalduse andnud on, et tema nimele saabuvad saadetised jäetaks tema käsutusse ja postiasutises alal hoitaks lubatud tähtaja jooksul ja maksu eest (§ 115 p. 2);

5) kui kirjakande piirkonnas asuv adressaat, kellel ei ole nimekasti, juhuslikult soovib saada oma saadetised kätte postiasutisest, siis loetakse need nõudmiseni saadetisiks ja käivad vastava väljastusmaksu alla (§ 115 p. 2);

6) kui saaja nõudnud on, et näidatud sisuga väärtkiri avataks tema juuresolekul.

78. Väljastamine otse postiasutisest toimub järgmiselt:

1) kirjaposti lihtsaadetised (ajalehed, ajakirjad ja posti kutselehed ühes arvatud) antakse välja adressaadile või tema nimel vastuvõtjale ilma igasuguse vormaliteedita, kui ei ole kahtlust adressaadi isiku kohta või selle kohta, et adressaadi nimel vastuvõtja seks õigustatud või volitatud on; vastasel korral nõutakse isikutunnistuse või mõne lihtsa tõendi (nimekaart, nimepilet, liikmekaart, kirjaümbrik jne.) ettenäitamist või tuntud isikute suulist tõendust, või aga kirjaliku volituse ettenäitamist, kui tegemist on kolmandale isikule aadressitud saadetiste vastuvõtmisega;

2) registriposti saadetised antakse välja posti kutselehtede järgi (§ 79) saajaile, nende kutselehtede ettenäitamisel. Kutselehtede järgi registripostisaadetiste vastuvõtmiseks peab adressaat:

a) ilmuma isiklikult, või

b) saatma oma voliniku (§ 83—88).

Allkirjad registriposti saadetiste vastuvõtmises antakse § 80—82 korras.

79. Postiasutisest väljastamisele kuuluva postisaadetise kohta saadetakse adressaadile posti kutseleht, millega ta kutsutakse postiasutisse võtma vastu oma saadetist. Kutselehed kirjutatakse ja saadetakse sellekohase korra järgi:

1) kutseleht kirjutatakse posti ametliku plangi peal, kõigi andmete tähendamisega, mis saadetise kättetoimetamise kindlustamiseks ja adressaadi informeerimiseks vajalikud. Samasele adressaadile korraga saabunud samaliigiliste saadetiste kohta on postiasutised õigustatud saatma ühise kutselehe;

2) kutselehed toimetatakse kätte adressaatidele lahtiselt, ilma ümbrikuta ja kinni kleepimata. Nad saadetakse adressaatidele saadetise saabumise päeval või hiljemalt järgmisel päeval;

3) nõudmiseni aadressitud saadetiste ja taksikohaselt täiel määral frankeeritud kirjaposti lihtsaadetiste kohta kutselehte ei saadeta;

4) teiskordne kutseleht pealkirjaga „Teine“ saadetakse adressaadile 8. päeval, pärast esimese kutselehe saatmist, kui adressaat pole ilmunud postiasutisise saadetist vastu võtma. Juurdemakseliste kirjaposti lihtsaadetiste kohta teiskordset kutselehte ei saadeta. Kordus-kutselehti, põhjuse tähendamisega, saadetakse luna või tollimaksu muutmisel või muil vajalikel juhtudel;

5) teiskordsed ja kordus-kutselehed postiasutise kirjakande piirkonnas asuvaile adressaatidele antakse kätte allkirja vastu kirjakande raamatus, samas korras nagu kojukantud tähtsaadetised. Muudel juhtudel saadetakse need kutselehed samas korras, nagu esmakordsedki.

Allkirja andmine.

80. Registriposti saadetiste ja rahasummade vastuvõttu kinnitab vastuvõtja oma allkirjaga. See allkiri (§ 74) tuleb kirjutada tindi või tintpliatsi abil. Allkirjas peab tähendatud olema vastuvõtu kuupäev kuunimetusega ning vastuvõtja nimi (või nime esimene täht) ja perekonnanimi. Kui adressaadi eest saadetise võtab vastu teine isik, lisatakse allkirja vormelile sõnad „volituse põhjal“, „kirjaoskamatu eest“ või kojukande talituses „usalduse põhjal“, juhule vastavalt. Talituse nõudeist tingitud juhtudel tähendatakse allkirja juurde veel muud andmed, nagu vastuvõetud rahasumma rahatelegrammi ära kirjal või tasutud lunasumma suurus lunalise saadetise vastuvõtmisel j. m.

Rahakaartidel, mille summad kontrollpostkontorist saadetakse ametlikes väärtkirjades adressaatidele postiagentuuri kaudu, asendab vastuvõtja allkirja postiasutise ametlik märgeline edasisaatmise üle, milles tähendatud, misuguse agentuuri kaudu ja millal raha saadetakse. Postiagentuuris väljastatakse need väärtkirjad adressaatidele harilikus korras allkirja vastu kutselhelel.

Väljastusteatega või väljamakseteatega saadetise vastuvõtmisel peab saadetise vastuvõtja andma oma allkirja ka selle teate peal. Vastuvõtja keeldumisel teadet alla kirjutamast, teeb väljastav postiteenija teate peal oma allkirjaga kinnitatud märkme, et saadetis on väljastatud, sisemaise teate peal ühtlasi tähendades, et vastuvõtja keeldus teadet alla kirjutamast. Tagantjärele nõutud väljastusteatel või väljamakseteatel tehakse väljastamise või väljamaksmise üle ametlik märgeline postiametniku allkirjaga.

81. Ametiasutisile või ametiisikuile aadressitud saadetiste vastuvõttu allkiri antakse üldises korras. Sääraste saadetiste vastuvõtmisel ametiasutises, ei nõuta ametiisiku või saadetiste vastuvõtmiseks õigustatud ametniku allkirja vormelile lisandit „usalduse“ või „volituse“ põhjal.

82. Loetakse küllaldaseks tarbekorral järgmiselt antud allkirju:

1) kui saadetis väljastatakse kutselhele järgi adressaadile, mille peal ta on kättesaamise allkirja juba andnud, siis temalt teist allkirja enam ei nõuta, vaid adressaadi allkiri kutselhelel täidab allkirja aset pakikaardil, rahakaardil, väljamaksekaardil, rahatelegrammil;

2) isik, kes ladina tähtedega ei oska kirjutada allkirja, võib seda teha muus kirjaviisis, kui postisaadetist väljastav postiteenija seda kirjaviisi tunneb. Vastasel korral väljastatakse saadetis samas korras, nagu kirjaoskamatu le adressaadile;

3) kirjaoskamatu le adressaadile väljastatakse postiasutisest kõiki liiki saadetised ilma tema allkirjata, vastaval korral isiku tõestamiseks tunnistuse või dokumendi ettenäitamist nõudes, kus öeldud, et isik on kirjaoskamatu (§ 8). Kuid kirjaoskamatu le adressaat peab kutsuma oma eest alla kirjutama kellegi kõrvalise isiku.

Volitused.

83. Postisaadetised väljastatakse adressaatide asemel nende volinikele, kui postiasutisele esitatakse volikiri (kirjalik volitus) või selle tõestatud ära kiri.

Firmad, ettevõtted, ühingud, seltsid ning üldse juriidilised isikud ei võigi kätte saada neile aadressitud registriposti saadetisi teisiti kui peavad postisaadetiste vastuvõtmiseks esitama seadusliku volituse.

Ainuisikulised ettevõtted, kui neil on oma erinimetus (firma), peavad esitama seaduspärase tunnistuse või tõenduse (Kaubandus-tööstuskojal,

linna- või vallavalitsuselt jne.) selle kohta, kes on ettevõtte või firma tõeline omanik. Kui viimane volitab saadetiste vastuvõtmise teisele isikule, siis peab esitatama ka veel volitus.

Volitus võib olla kas kestev või aga üheainsa juhu jaoks.

84. Kestvad volitused antakse kas postivolikirjana või üldvolikirjana. Postivolikirjana antud volitus on ainuüksi postisaadetiste kättesaamiseks. Asjaajamiseks väljaantud üldise volikirja, prokuura-volikirja j. m. s. põhjal võib postisaadetisi väljastada ainult siis, kui temas on öeldud, et volinikul ka on õigus vastu võtta volitaja nimele saabuvald postisaadetisi.

Volikiri peab tõestatud olema selleks õigustatud asutise või isiku poolt. Posti volikirju võivad tõestada ka postiasutiste ülemad nende eneste vastutusel, kui volituse andjaks on neile tuntud teguvõimeline füüsiline isik ja volikiri alla kirjutatakse asutise ülema juuresolekul, samuti võivad postiasutiste ülemad tõestada ainuisikulistele firmade volikirju, kui need firmad esitavad § 83 ettenähtud tunnistuse või tõendi, kui ka tõestada ärilisi huve mittetaotlevalte ühingute ja seltside volitusi § 87 ettenähtud korras.

85. Kestvate volituste kohta (§ 84) on maksvad järgmised tingimused:

1) need volitused on maksvad igaliiki postisaadetiste kättesaamiseks, kui volikirjas ei ole täpselt tähendatud, et volitus käib ainult teatud saadetisliikide kohta;

2) need volitused on maksvad volikirjas tähendatud tähtajani, kuid mitte kauem kui kolme kalendriaasta jooksul, arvates postiasutisse volikirja või selle tõestatud ära kirja esitamisele järgnevalt kalendriaastast;

3) volituse tühistamisest või selle tagasivõtmisest enne volikirjas tähendatud aega on volitaja kohustatud kirjalikult teatama sellele postiasutisele, kellele volikiri esitatud. Mitteteatamise korral Postiametkond ei vastuta tühistatud või tagasivõetud volikirja põhjal väljastatud postisaadetiste eest;

4) volikiri või selle tõestatud ära kirja peab volitaja poolt antama kirjaliku teadaande juures sesse postiasutisse, kust saadetised väljastatakse. Volitaja võib oma teadaandes avaldada soovi, et tema nimele tulevad postisaadetised antaks välja tema volinikule või volinikele ka teistest sama sihtkoha piirides asetsevaist postiasutisist, kui samas linnas või muus samanimelises sihtkohas on mitu postiasutist.

86. Postiasutisse esitatud kestva volituse volikirjad (§ 84 ja 87) hoitakse alal postiasutises, kuna volinikele antakse asutise ülema poolt kinnitatud väljavõtte volikirjast — posti volipilet, kus tähendatud, kelle nimele saabuvate ja mis liiki saadetiste vastuvõtmiseks volinikul on õigus ning mis ajani volitus on maksev, samuti volinike nimed. Volipiletil annavad volinikud oma allkirja proovi. Volinikele saadetiste väljastamine toimub volipileti ettenäitamisel.

Volituse maksvuse kaotades, tuleb volipilet postiasutisse tagasi anda. Volitajate kohus on juhul, kui volipilet läheb kaotsile või varastatakse, sellest postiasutisele teatada. Kaotatu asemele antakse uus volipilet märkmega „Teisend“.

Postiametkond on vaba igast vastutusest, kui on tehtud kindlaks, et postisaadetiste väljastamine või rahasummade väljamaksmine on toimunud korrapärase posti volipileti põhjal. Ka ei ole Postiametkond vastutav tagajärgede eest, mida võib tuua korrapärase volipileti pettuslik tarvitamine kaotsilemineku või varguse juhul kuni sellest ei ole teatatud vastavale postiasutisele.

87. Ärilisi huve mittetaotlevad seltsid ja ühingud võivad postisaadetiste kättesaamiseks esitada, volikirja asemel, juhatuses või peakoosoleku protokollil ära kirja, milles tähendatud, keda volitatakse postilt vastu võtma postisaadetisi, esitades seejuures ühtlasi seltsi või ühingu põhikirja. Protokollide ära kirjad peavad tõestatud olema seks õigustatud asutise või isiku poolt. Seesugused tõestatud protokollide ära kirjad loetakse volikirja asemel postil maksvaks ainult 1 kalendriaasta jooksul.

Riigi- ja omavalitsuseasutised ning ametiisikud võivad oma ametlike postisaadetiste kättesaamist volitada volikirja asemel vahekirjaga. Seesugused ametlikul plangil kirjutatud volitused kestusega mitte üle kalendriaasta peavad kandma ametiisiku või asutise juhataja allkirja ja ametipitserit.

Samas korras võivad postisaadetisi postilt vastu võtma volitada usuühingud, kogud, kojad või muud avalikõiguslikud organisatsioonid.

88. Lihtne volitus üheainsa juhu jaoks antakse teatava üheainsa päralejõudnud saadetise vastuvõtmiseks. Sel puhul peab volikirjas tähendatama volituse andmise aeg ja missuguse saadetise vastuvõtmiseks volitus antud, raha- või väärtisaadetise puhul — summa suuruse tähendamiseks. Kui volitus tehakse üksiku saadetise kohta käiva posti kutselehe peale, ei ole vaja saadetist ennast kirjeldada. Volitaja allkiri peab olema tõestatud. Volitaja allkiri kutselehel võib tõestatud olla ka postiteenijate poolt nende eneste vastutusel, kui volitaja ja tema allkiri postiteenijaile küllaldaselt tuntud on.

Sääraste üksikute juhtude kohta käivate volituste (kutselehil või eraldi) allkirjade tõestamiseks võib adressaat — selle asemel, et lasta allkiri tõestada ametiasutise või ametiisiku poolt — anda volinikule kaasa oma allkirjaga varustatud isikutunnistuse, kui saadetise väärtus või rahasumma suurus ei ületa 100 krooni. Sel korral adressaat kirjutab volituse lihtsal viisil, nagu: „Volitan NN (vastuvõtja nimi ja perekonnanimi) vastu võtma. Volinikule olen andnud ettenäitamiseks oma isikutunnistuse nr., mis antud välja (kelle poolt ja millal). Adressaadi allkiri ja kuupäev.“

89. Postisaadetiste väljastamist toimetavale postiteenijale enesele on keeldud teistele isikutele aadressitud saadetisi postilt väljastamisel võtta vastu volituste põhjal samas postiasutises, kus ta teenib. Ometi, postiagentuuri juhatajal, kui ta ühtlasi on ka vallasekretär, on erandina lubatud tema juhatamisel olevas postiagentuuris võtta vastu vallavalitsusele või valla vaestelastele aadressitud tähtsaadetisi volituse põhjal, mis antud talle vallavalitsuse või vaestelastelekohtu poolt.

2. jagu.

Kojukande talitus.

Üldtingimused.

90. Järgmiste eeskirjadega määratakse kojukande talituse üldtingimused:

1) Postivalitsuse direktor määrab tarviduse kohaselt, millistes kohtades (linnad, alevid, rahvarikkamad kohad), mis päevadel ja mitu korda päevas ning missugustel tunniaegadel, samuti kui laias piirkonnas toimetama peab postisaadetiste koju kättekandmist adressaatidele;

2) postisaadetised, mille kohta ei ole soovitud teissugust väljastamise korda (nõudmiseni, nimekastide kaudu jne.), toimetatakse kätte adressaadile, aadressi juhatuses või adressaadi nõudmise kohaselt — tema koju, tema kon-

torisse või mingisse muusse kohta, kus ta elutseb. Adressaat võib kojukandmiseks määratud ja ühesugust aadressi kandvate saadetiste suhtes harilikude abinõudega kättetoimetamiseks üles anda ainult ühe paiga (kodu või elukorteri või äripaiga);

3) isikuile ja asutisile, kes posti nimekasti kaudu postisaadetisi saavad, kantakse saadetised koju ainult siis, kui nad seda kirjalikult on nõudnud, ja nimelt sedaliiki saadetised, mille kojukandmist nõutud, arvatud välja ametiasutiste käsipostisaadetised. Adressaat ei või aga nõuda, et samaliiki saadetiste väljastamist talle toimetataks nii nimekasti abil kui ka kirjakandjaga;

4) adressaatidele, kes elutsevad väljaspool postiasutise kirjakande piirkonda, toimetatakse postisaadetised või kutselehed kätte kohapeal tarvitada olevate muude abinõudega. Seesugused adressaadid võivad kirjaliku teadaandega postiasutiselt nõuda, et saadetised nende jaoks antaks lajalikandmise piirkonnas kellegi teise kätte, kust nad ise ära viivad. Saadetised, mida ei ole võimalik sel viisil kätte toimetada, hoitakse nõudmiseni, ilma et ooteldamise eest mingit maksu võetaks. Pakkide pealt võetakse ooteldamise eest ometi laomaksu neis postiasutis, kus laomaksu võetakse üldiselt;

5) koju kandmine võidakse katkestada, kui kojukandmine tekitab erilisi raskusi või ohtu, nagu taudid või vete üleujutamisest läbipääsmatuks muutunud teed või kui mingisse majja minek seotud on ohuga kurjade loomade pärast j. m.

91. Saadetised kantakse koju, kus kojukandmine sisse seatud, järgmistel juhtudel ja tingimustel:

1) adressaatidele kantakse koju liht- ja tähitatud kirjapostisaadetised, samuti kutselehed seesuguste saadetiste kohta, mis väljastamisele kuuluvad postiasutisist, ning väljastusteated ja väljamakseteated;

2) väärtisaadetised ja lunalised saadetised ning rahakaartide ja väljamaksekaartide rahasummad kantakse koju, kui need aadressitud on eraisikuile. Kes eraisikuist ei soovi, et seesugused saadetised neile koju kantaks, peavad kohalikule postiasutisele sellest kirjalikult teatama. Adressaat võib ka saadetise vastuvõtmisest kodus keelduda. Mõlemal juhul toimetatakse adressaadile edaspidi kätte kutselehed vastavate saadetisliikide kohta, kuni vastupidise kirjaliku soovi avaldamiseni;

3) p. 2 tähendatud saadetised ja rahasummad kantakse koju ainult siis, kui nende avaldatud väärtus või rahasumma ei ületa linnades 500 kr. ja mujal 100 kr. Postivalitsuse direktoril on õigus eeltähendatud piirides neid ülemmäärasid üksikute linnade ja alevite postiasutiste jaoks kindlaks määrata erisuguses suuruses.

Rahatelegrammide järgi raha toimetatakse koju igasuguse summa peale. Neile adressaatidele, kellele rahasummasid koju ei kanta, nagu riigi- ja omavalitsuseasutised, pangad, ühingud jne., või kes rahasummasid kodus vastu võtta ei soovi, toimetatakse kätte ainult rahatelegrammi ärakiri;

4) Postivalitsuse direktoril on õigus tarviduse korral seada sisse ka postpakside kojutoimetamise talitust.

Kojuviimise ja väljastamise aeg ja kord.

92. Saadetiste kojuviimise aeg ja kord määratakse järgmiselt:

1) postisaadetised kantakse koju nende saabumise päeval või hiljemalt järgmisel äripäeval. Kujumise korral võib reklaame sisaldavad trükktooted toimetada kätte kiiruse mõttes teises järjekorras. Postivalitsuse direktoril

on õigus tarbekorral sisse seada saadetiste kojukandmist ka püha- ja puhkepäevil;

2) rahatelegrammide järgi raha toimetatakse koju viivitamata pärast rahatelegrammi saabumist, väljaspool postisaadetiste laialikandmise üldist järjekorda, kui rahatelegramm on sihtkohta saabunud kella 9-st kella 15-ni. Pärast kella 15 saabunud rahatelegrammide järgi raha toimetatakse kätte järgmisel hommikul kell 9, rahatelegrammi ärakiri aga toimetatakse kätte viivitamata.

Postivalitsuse direktoril on õigus sõltuvalt kohalikest oludest neid tähtaegu muuta;

3) kui registriposti saadetise esimese kojukandmise katse juures võimata on vastuvõtmiseks õigustatud isiku kohtamine, tehakse uus kättetoimetamise katse järgmise või ühe järgneva laialikandmisega. Kui teiskordne katse samuti tagajärjeta jääb, jätab kirjakandja adressaadi või tema asetäitja kodusse (majahoidjale, uksehoidjale, majaomanikule jne.) kutselehe, ootelpidamise tähtaja tähendamisega, ja teeb saadetise enese peale märkmed tagajärjeta jäänud kättetoimetamise katsete kohta. Selle kutselehega tuleb adressaadil või tema volinikul 7 päeva jooksul ilmuda postiasutisse saadetist vastu võtma.

93. Kirjaposti lihtsaadetised, ajalehed ja ajakirjad ning posti kutselehed, mis adressaadi koju kantud, antakse välja ilma igasuguse vormaliteedita. Seejuures on lubatud järgmised lihtsustused:

1) kui adressaat ei ole avaldanud vastupidist nõudmist, võib tema koju kantud kirjaposti lihtsaadetised — hoolimata adressaadi kohalviibimisest või puudumisest — välja anda kolmandale isikule, kui viimane on selle adressaadi suhtes: perekonnaliige, kaaselutseja korteris, korteriomani, pansioni või võõrastemaja pidaja, tööandja, teenija, hooldaja või on temaga muus sarnases vahekorras;

2) registrimata postisaadetisi ei kanta otse adressaadi eluruumidesse neis korteris või majades, kus kodused kirjastid üles pandud; need kastid peab üles pandama võimalikult maja alumisele korrale, või sissekäigu juurde või korteri uksele. Kastid tuleb varustada selgete ja täpsete pealkirjadega — kasti kasutaja ja korteri numbri tähendamisega.

94. Registriposti saadetiste kätteandmist adressaadile peab üldise reeglina toimetatama tema elukorteris või teotsemiskohas, järgmiste nõuete täitmisel:

1) kojukantud lunata või lunaline kirjaposti tähtsaadetis, samuti väärtustamata postpakk (lunata või lunaline, kui postpakkide kojukandmine sisse seatud) loetakse õieti väljastatuks, kui ta on aadressis tähendatud adressaadi elukohta või teotsemiskohta toimetatud ja kätte antud:

a) adressaadile — tema allkirja vastu;

b) kirjaoskamatu adressaadile — allkirja vastu, mis tema juuresolekul kellegi teise isiku poolt kirjutatud ja millele viimase poolt juurde on kirjutatud sõnad: „kirjaoskamatu NN eest, NN“;

d) kellelegi adressaadi perekonnaliikmetest või kodustest (ka maja- või korteri peremehele, hooldajale, teenijale jne.), kes saadetise edasiandmiseks vastu võtab — selle isiku allkirja vastu, juurdekirjutusega: „usalduse põhjal“, ja

e) adressaadi elutsemise korral võõrastemajas või möbleeritud tubades — uksehoidja allkirja vastu või ettevõtte juhatuse poolt seks volitatud mõne muu teenija allkirja vastu, juurdekirjutusega: „usalduse põhjal“.

Kui kirjakandjal põhjust on kahelda, kas tähtsaadetise väljastamist pp. a ja b kohaselt nõudev isik on tõeline adressaat, peab viimane oma isiku tõestama mõne dokumendiga või tema kohta tuleb kirjakandjal pärida isiklikku suulist tõendust majaomaniku või majahoidja käest. Pp. d ja e kohaselt võib väljastamist toimetada ainult siis, kui adressaat ei ole avaldanud vastupidist nõudmist;

2) kojukantavad väärtsaadetised ning rahasummad väljastatakse kirjakandja poolt isiklikult tuntud adressaadile — viimase allkirja vastu üldises seatud korras. Kui adressaat on kirjaoskamatu või kirjakandjale tundmata, on lubatav saadetist või rahasummat adressaadile kätte anda majaomaniku, majavalitseja, uksehoidja, majahoidja või mõne muu kõrvalise isiku juuresolekul, kes kirjakandjale tuntud ja kes omakord tunnevad adressaati. Need isikud kirjutavad alla kas kirjaoskamatu eest või kirjaoskaja allkirja järele, millega nad tõestavad adressaadi isiku ja, vastaval korral, tema kirjaoskamatus. Tarbekorral tuleb adressaadilt nõuda enda isiku tõestamist (§ 8).

Kojukantud väärtsaadetiste ja rahasummade väljaandmine kõrvalisile isikuile usalduse või volituse põhjal pole lubatav.

95. Adressaadi kodus saadetise väljastamisel ei ole lubatud seda avada enne allkirja andmist, kuigi adressaat seda sooviks. Kojukande postiteenija ei ole õigustatud viibima tunnistajaks saadetise avamise juures, mille vastuvõtmises adressaat alla kirjutanud.

Adressaadile koju kantud ja kahtlustäratava välimuse tõttu vastuvõtmata jäänud registriposti saadetise viib kirjakandja tagasi postiasutisse. Kui tegemist on väärtsaadetisega või postpakiga, kutsutakse adressaat kutsелеhe abil postiasutisse — saadetise seisukorra protokollimiseks ja vastaval korral saadetise avamiseks ning selle sisu järelevaatamiseks.

Adressaat võib nõuda, et „näidatud sisuga“ väärtkiri enne väljastamist avataks sisu järelevaatamiseks. Sel korral teeb kirjakandja väärtkirja ümbriku ja ligioleva kutsелеhe peale märkuse „Väljastamiseks postiasutisest“, jätab adressaadile selle kutsелеhe ja viib väärtkirja tagasi postiasutisse, kus see adressaadi juuresolekul avatakse § 195 p. 5 eeskirja kohaselt, kui adressaat tähtajaks ilmub saadetist vastu võtma.

3. jagu.

Väljastamise erilised viisid.

1. jaotus.

Erilised adressaadid.

96. Omavalitsusasutisile aadressitud väärtsaadetised ja väärtpostpakid ning rahakaartide ja väljamaksekaartide summad antakse postilt välja ainult sellekohaste postiraharaamatute järgi, millede vorm ja pidamise tingimused on kindlaks määratud Postivalitsuse direktori poolt. Need raamatud valmistatakse saadetiste saajate asutiste enda hoolitsemisel. Postilt saadetiste väljastamisel väljastav ametnik kontrollib raamatu sissekirjutised ja nende õigekstunnustamiseks vajutab igale sissekirjutisele postitempli.

Seda erikorda võivad tarvitada ka riigiasutised ja ametiisikud — kokkuleppel Postivalitsuse direktoriga.

97. Riigiasutiste „erikorras tähitatud“ saadetiste (§ 41 p. 7) kätetoimetamine ja väljastamine sünnib Administratiivmenetluse seaduses ettenähtud korras, Postivalitsuse direktori juhtnööride kohaselt.

Samuti Postivalitsuse direktori juhtnööride kohaselt, aga Tsiiviilkohtupidamise seaduses ettenähtud korras, sünnib postikaudu saadetavate kohtulikkude kirjade kätetoimetamine, kui säärane talitus sisse seatakse.

98. Sõjaväelasile ning väeosadele ja sõjaväe asutisile aadressitud postisaadetised antakse postilt välja üldises korras, väärt- ja rahasaadetised aga — kokkukõlas Väeosade majapidamise seadluses ettenähtud korraga.

99. Registrimata saadetisi, mis aadressitud on kirjaniku, näitleja jne. varjunime all, võib väljastada, kui selgesti nähtub, et tegemist tõesti on varjunimega ja ei ole kuritarvitust. Sääraste registriposti saadetiste väljaandmine on lubatud ainult siis, kui tegemist on üldiselt tuntud varjunimega ja kui täidetud on järgmised tingimused:

1) varjunime kandja peab väljastamist toimetavale postiteenijale niisugusena isiklikult tuntud olema, või

2) tema isik peab tõestatud olema postimääruste kohaselt.

Vastuvõtu allkiri peab varjunime kõrval sisaldama ka aadressaadi kodanlist nime. Selle nõude kohaselt tuleb vastaval juhul anda allkiri ka väljastusteatel või väljamakseteatel.

100. Merimeestele saabunud kirjaposti lihtsaadetised antakse kätetoimetamiseks sadama kaptenile, sadama kontoris või vastava laeva kontoris. Välismaa merimeeste või muude välismaalaste nimele saabunud kirjaposti lihtsaadetised, märkmega ümbriku peal „Aux soins du Consul“ (konsuli hoolde), antakse vastavasse konsulaati kätteandmiseks aadressaatidele. Kui sellised aadressaadid ei viibi sihtkohas alatiselt, võib lihtsaadetised vastavasse konsulaati aadressaatide ilmumiseni ootepidamiseks anda ka sel juhul, kui eeltähendatud märget ümbrikule tehtud ei ole ja konsulaat nõus on neid oma hoolde võtma, ning kui need ei kuulu sadama kapteni kätte või sadama või laeva kontoris andmiseks. Registriposti saadetiste kohta aga, kas nad eeltähendatud märkmega varustatud on või ei ole, antakse sadama kaptenile, sadama kontoris või vastava laeva kontoris, või konsulaati ainult kutselehed, kuna saadetised ise postiasutises alal hoitakse. Kõigi eeltähendatud saadetiste ootepidamise tähtaeg on 1 kuu; pärast seda talitatakse nendega kui väljastamatuiga. Eeltähendatud vahendajate käest sääraste kirjapostisaadetiste eest võetud takside summa (näit. kui tegemist oli juurdemakseliste saadetistega) peab neile samal ajal kohaliku postiasutise poolt tagasi makstama.

101. Hoolekande- ja raviautis asuval või vangis (vanglais) peetavale kui ka surnud või maksuõuetule aadressaatidele ning likvideeritud ettevõtetele aadressitud saadetised väljastatakse järgmisil tingimustel:

1) igaliiki postisaadetised, mis aadressitud on isikuile, kes asuvad hoolekande- või raviautis, nagu varjupaikades, haiglais jne., väljastatakse neile üldises korras ning, kui postisaadetise väljastamine peab sündima postiasutisest enesest ja nad sinna ei saa ilmuda — isiklikkude volituste põhjal, mis asutise omaniku või juhataja poolt tõestatud;

2) vaimuhaigete ravilais ravituselolevate isikute allkiri ja teguvõime peab tingimata tõestatud olema (§ 8).

Erandina võib riigi- või omavalitsuse poolt ülalpeetavais närvi- ja vaimuhaigete ravilais ravituselolevatele vaimuhaigetele aadressitud väärt- ja raha-

saadetised anda välja ravila juhatajale või viimase volinikule, ilma haige volituseta, kuid posti raharaamatu järgi (§ 96);

3) vangidele aadressitud registriposti saadetised ja rahasummad antakse postilt välja vangi poolt volitatud isikule. Volitus peab olema kutselhel kirjutatud ja vanglaülemale poolt tõestatud;

4) surnud isikuile aadressitud saadetised antakse välja pärijaile või hool-dajaile, kui need esitavad vastava nõudmise, millele lisatud on nõudja päri-jaks või hooldejaks kinnitamise dokumendid;

5) kui postiasutises saadud on teade kohtu käest kellegi maksujõuetuks tunnustamise üle, ei anta selle isiku nimele aadressitud postisaadetisi kätte adressaadile enesele, vaid kohtu poolt juhutatud asutisele või isikule;

6) likvideerimise järgus olevaile aktsiaseltsidele, pankadele, ühinguile, kaubamajadele jne. aadressitud postisaadetised väljastatakse, kuni likvideeri-mise toimingute lõpetamiseni, aratähendatud likvidaatoreile või määratud isikuile, kes seda nõudnud ja kellele selleks õigus. Õiguse tõestamiseks tuleb esitada kas vastava ettevõtte peakoosoleku protokollist väljavõte, mis seadus-päraselt tõestatud, või vastava võimu tunnistus;

7) jäävalt tegevuse lõpetanud ettevõtetele, kelle tegevuse lõpetamine postiasutisele teatavaks saanud, aadressitud postisaadetistega talitatakse üld-reeglina kui väljastamatuiga. Ometi, saadetised endistele äridele väljasta-takse äri viimsele omanikule, kui ta oli äri ainuomanik.

2. jaotus.

Posti nimekastid.

102. Kirjaposti lihtsaadetiste, ajalehtede ja ajakirjade ning posti kutse-lehtede kättesaamiseks otse postilt adressaadid võivad tarvitamiseks abonee-rida posti nimekasti, alltoodud korra kohaselt:

1) nimekastide abonentideks võivad olla kõik füüsilised ja juriidilised isikud, erandiks füüsilised isikud vanusega alla 17 aasta;

2) sooviavaldus isikliku nimekasti aboneerimise kohta antakse vastava postiasutise ülemale kirjalikult — tähendades soovija nime ja perekonnanime, aadressi ning aega, mille kestel soovitakse abonementi tarvitada. Kui soovija allkiri postiasutisele ei ole tuntud, peab allkiri seatud korras olema tõestatud. Ühes sooviavaldisega tuleb esitada ka tariifikohane abonemendi maks, mida võetakse poole või terve kalendriaasta eest, kusjuures kalendri-poolaasta osa loetakse terveks poolaastaks;

3) nimekasti abonendile antakse posti volipilet abonendi nime, aadressi ja abonemendi maksvuse tähtaja tähendamisega. Volipiletile tehakse sisse-kanne maksu tasumise ja abonemendi maksvuse tähtaja kohta. Pärastisil maksutasumisil uute tähtaegade peale tehakse ka piletile sellekohased sisse-kanded. Soovijad võivad abonemendi eest maksu tasumise üle igakord saada ka veel kviitungi. Pärastiste tähtaegade eest maksu tasumisel ei ole vaja esitada uut avaldist abonemendi uuendamise üle;

4) kui nimekasti aboneeriija ühtlasi esitab volituse — registriposti saade-tiste kättesaamise kohta, siis talle antakse volipilet § 86 eeskirja kohaselt. Sel juhul volipileti kestuse aja kohta on määrav volituse kestuse tähtaeg; muudel juhtudel pileti tarvituseloleku aeg pole piiratud;

5) nimekastid peavad abonentidele olema kättesaadavad kogu aeg, mil asutis avatud, ja võimaluse korral ka muul ajal, kui kastide sissesead võimal-dab abonendile posti otsest väljavõtmist ilma postiteenijate kaasabita. Vii-masel juhul abonendile antakse ka kasti võti.

103. Nimekasti abonent on kohustatud:

1) teatama postiasutisele, kui talle väljaantud võti on läinud kaotsile, ja tasuma tema süü läbi kaotsileläinud võtme hinna, samuti tema süü läbi rikutud luku või kasti paranduskulud;

2) kirjalikult teatama postiasutisele, kui volipilet on läinud kaotsile;

3) abonemendi aja möödumisel tasuma maksu uue tähtaja eest või viivitamata postiasutisse tooma tagasi talle väljaantud kasti võtme.

Kaotatud, riknenud või talituse huvides uuendamisele kuuluva pileti asemele antakse uus pilet maksuta ja vastaval korral vana pilet peab antama tagasi.

104. Väljaspool kirjakande piirkonda mingi koha (küla, asunduse, tööstuse või ettevõtte jne.) elanikud võivad sesse kohta aadressitud kirja-posti lihtsaadetiste ja kutselehtede postilt kättesaamiseks võtta ühise nimekasti. Selle jaoks peavad nad voliniku läbi esitama postiasutisele kohaliku omavalitsuse kaudu ühise protokollil või sooviavaldise. Sel juhul antakse ühise nimekasti võti kasti kasutajate volinikule. Säärane ühine nimekast antakse maksuta, kui nimekasti oludes kirja-posti lihtsaadetiste, ajalehtede ja kutselehtede kättetoimetamise ainukeseks või peamiseks vahendiks ja postisaadetiste korralik kättetoimetamine muul viisil võimatu on.

Maksuta nimekaste post võib tarvitada anda ka üksikuile tarvitajate rühmadele, taludele või isikuile, kui jätkub vabu kaste ja kuni pole küllalt nõudmisi esitatud ühiskastidele.

105. Nimekasti kaudu väljastamine sünnib järgmiselt:

1) saadetised ja kutselehed sortitakse nimekastidesse viivitamata pärast posti läbitöötamist;

2) saadetised nimekastist võetakse välja aadressaadi enda poolt või temalt usaldatud isiku poolt, kusjuures kastist väljavõtmise õigus on sel isikul, kes ilmub kasti võtmega. Sel viisil välja võetud saadetised loetakse postil õieti väljastatuks. Ilma igasuguse vormaliteedita antakse välja ka volipileti ettenäitajale kirja-posti lihtsaadetised ja kutselehed, kui nimekasti sisseseade tõttu abonendile ei ole antud võtit;

3) ei ole keeldud erandlikel juhtudel välja anda ühisnimekastist saadetisi ka üksikule aadressaadile, kui ta postiasutisse on järele ilmunud ja tema isiku kohta kahtlust ei ole;

4) võib nõuda ka telegrammide väljastamist nimekasti kaudu;

5) virksaadetised nimekasti abonendile toimetatakse kätte ikkagi käskjalaga, kui nende eest virkmaks tarvilikult on tasutud.

3. jaotus.

Väljastamine kirja- või postitalude, erakirjakastide ja postivedajate kaudu.

106. Kirja- või postitalude kui posti abiasutiste kaudu kättetoimetatud kirja-posti lihtsaadetised, ajalehed ja ajakirjad ning posti kutselehed loetakse õieti väljastatuks, kui need posti määruste üldiste tingimuste kohaselt on välja antud.

Samuti loetakse eeltähendatud saadetised õieti väljastatuks, kui need väljastamiseks on erakirjakastidesse pandud.

107. Postitraktide piirkonnas väljastatakse postisaadetisi aadressaatidele ka postivedajate kaudu, kui neile aadressaatide poolt selleks posti nõuete kohased volitused on antud. Posti kohaletoimetamine ei tohi selle läbi hili-

neda. Saadetiste kätteviimise eest volinikuna võib postivedaja tasu võtta kokkuleppel volitajaga, Postivalitsuse direktori poolt postiveolepingus või postiveojuhtnöörides kindlaksmääratud tasunormide piires.

VI peatükk.

Posti erisaadetised.

1. jagu.

Väljastusteatega või väljamakseteatega saadetised.

108. Registriposti saadetise saatja võib tariifikohase maksu eest saada teate oma saadetise väljastamise või rahakaardi järgi raha väljamaksmise üle, s.o. saada sellekohase plangi peal adressaadi allkirja — saadetise või raha kättesaamise üle või sihtasutise postiametniku allkirjaga teate saadetise väljastamise või raha väljamaksmise üle. Ka telegraafilise rahakaardi väljamaksmise üle võib säärase teate saada ainult postiteel. Kuid telegraafilise rahakaardi saatmisel võib nõuda rahatelegrammi „väljastusteadet telegraafiteel“ erinõudena (§ 57 p. 3) telegraafi määruste kohaselt.

Välisliikimise alal saab tarbekorral teateid postiasutisist selle kohta, kas vastavale maale saadetise või raha saatmisel võib nõuda ka väljastusteate või väljamakseteate saamist.

109. Väljastusteate või väljamakseteate nõudmine käib järgmise korra alla:

1) saadetis, ja postpaki saatmisel ka pakikaart, peab kandma aadressipoole ülemisel äärel hästi silmapaistvat märget „Väljastusteatega“, välissaadetisel — „Avis de réception“, või ta (nii sise- kui välissaadetis) peab kandma templit „A.R.“. Rahakaardi saatmisel aga peab see kandma esikülje peal mikus silmapaistvat märget „Väljamakseteatega“, välisrahakaardil — „Avis de payment“ või templit „A.P.“;

2) igale saadetisele pannakse saatja poolt kaasa vastavalt sise- või välis- talituse väljastusteate või väljamakseteate plank, mis on müügil kõigis postiasutisist. Riigiasutiste erikorras tähitatud (§ 41 p. 7) postisaadetisele lisatakse saatja poolt juurde postinõudeile vastav väljastusteade (kättetoimetamise leht), mille plank võib ka erineda Postivalitsuse poolt valmistatavast plangist;

3) väljastusteate või väljamakseteate plank tuleb anda postilevõtvale ametnikule ühes saadetisega, mille kohta see käib. Plangi parempoolsele osale tähendab saatja oma nime ja täieliku aadressi, vasakpoolse osa täidab lähtetasutis tarvilike andmeiga, mida plangi tekst nõuab. Plangi tagakülj jääb sihtasutise täita;

4) ei ole lubatav ühine väljastusteate või väljamakseteate plank mitme postileantava saadetise jaoks, kuigi saadetised oleksid aadressitud samasele adressaadile;

5) saadetisi (tähtsaadetisi), mille üle soovitakse saada väljastusteadet, ei või heita postkasti, vaid need peab postile antama postiasutisist;

6) kui saadetise postilevõtmisel saatja nõuab kviitungit, siis väljaantav postikviitung täiendatakse vastavalt sõnaga: „Väljastusteatega“ või „Väljamakseteatega“ ehk „A.R.“ või „A.P.“;

7) väljastusteade või väljamakseteade sihtasutisest saadetakse saatjale tagasi lihtsaadetise korras lahtiselt ja taksivabalt samal päeval, mil välja-

mine toimus, telegraafilise siserahakaardi kohta — mitte enne rahakaardi saabumist;

8) kui saatja pärib väljastusteadet või väljamakseteadet, mis talle õigel ajal tagasi saabunud ei ole, valmistab lähteasutis väljastusteate või väljamakseteate teisendi maksuta;

9) pärast saadetise postileandmist võib väljastusteadet või väljamakseteadet järelepärimiste jaoks kindlaks määratud aja jooksul tagantjärele nõuda. Sel juhul peab saatja, teate plangi asemel, saadetise üle järelepärimiste jaoks vastavalt tarvitatava järelepärimisplangi täitma saadetise kohta käivate andmetega, eeltrüki kohaselt, ja selle postile andma varustatult postmargiga järelepärimise taksi kohaselt.

2. jagu.

Virksaadetised.

110. Virksaadetisiks nimetatakse saadetisi, mis tariifikohase täiendava maksu (virktaksi) eest saatjate nõudmisel erikäskjalaga koju kätte viiakse adressaadile, kas sihtasutise kojukande piirkonnas ehk selle asutise 1 km sõõris või väljapoole (§ 112 p. 1), viivitamata pärast saadetise sihtkohta jõudmist. Virksaadetistena on lubatud saata igaliiki postisaadetisi, järgmiste kitsendustega:

1) telegraafilisi rahakaarte saadetakse virksaadetisina ainult siis, kui need aadressitud on väljapoole sihttelegraafiasutise telegrammide maksuta laialikande piirkonda;

2) § 91 p. 3 kitsendused kättetoimetatavate rahasummade või saadetise väärtuse ülemmäärade kohta on maksvusel ka erikäskjalaga kättetoimetamisel kojukande piirkonnas. Ometi ka nende ülemmäärade piirides ja üle 5 kg kaaluvate postpakkide suhtes, kui kättetoimetamine käskjala abil on ohuga või raskusega seotud, sihtpostiasutis on õigustatud toimetama adressaadile erikäskjalaga kätte ainult kutselehte. Väljapoole kojukande piirkonda aadressitud telegraafiliste rahakaartide (rahatelegrammide) järgi raha toimetatakse kätte erandina ainult kuni 100 kroonini;

3) välisvirksaadetisi võetakse postile ainult nende välismaade jaoks, kellega vastavat liiki virksaadetisi vahetatakse.

111. Virksaadetise postileandmisel peab talitatama järgmiste nõuete kohaselt:

1) saadetis, ja postpaki saatmisel ka pakikaart, peab saatja poolt varustatama aadressipoolisel ülemisel äärel silmapaistva märkmega „Virk“, välis-saadetisel „Exprès“. Mingi teine pealkiri ega märke, nagu „kiire“, „rutuline“ jne. postisaadetisele virksaadetise iseloomu ei anna ja postiasutise poolt sellast arvesse ei võeta;

2) postiasutises postitavate virksaadetiste jaoks pole saatja märget vaja, vaid saatja soovi peale varustab ametnik saadetise vahetumalt lipikuga või templiga „Virk—Exprès“. Registriposti virksaadetise postileandmisel kviitungi vastu, märgitakse kviitungile sõna „virk“.

Virksaadetisena kätteviimiseks määratud liht ning tähitatud kirjapostisaadetisi võib ka postkasti heita, kusjuures kas pealiskirja või frankeerimise suhtes määrustele mittevastavad saadetised toimetatakse kätte adressaatidele liht- või tähtsaadetiste kohta maksvas harilikus korras;

3) kui sisevirksaadetise adressaadi elukoht on väljaspool sihtasutise harilikku kojukande piirkonda, peab saatja hariliku virktaksi asemel tasuma

saadetiisel postmarkides kaugusemaksu — kilomeetrite arvu järgi, või, vastaval juhul, kaugusemaksu alammäära, kusjuures siis saadeti peab kandma peale „Virk“-märkme veel täiendavat märget: „Virkmaks tasutud krooni“.

112. Virksaadetiste kättetoimetamine sünnib järgmiselt:

1) virksaadetistena toimetatakse kätte saadetised, mis sihtpostiasutisse on saabunud virksaadetiste jaoks määratud tingimuste täitmisel, kusjuures kättetoimetamise piirkondadeks on:

a) harilik piirkond — kirjaposti kojukande piirkond või, kojukande talituse puududes, postiasutist ümbritsev sõõr, mille raadius on 1 kilomeeter;

b) piirkond väljaspool harilikku (a) piirkonda;

2) päevatundidel saabunud virksaadeti viiakse kätte harilikus piirkonnas (p. 1, a) — kohe pärast saadeti saabumist sihtasutisse või posti avamist, ja väljapoole harilikku piirkonda (p. 1, b) — niipea kui võimalik. Öötundidel kella 20-st kuni 8-ni saabunud virksaadeti viiakse kätte adressaadile hommikul kell 8;

3) kui virksaadeti on lunaga või maksudega koormatud või kuulub tollirevideerimisele, või kui peab esitatama sisseveo luba jne., siis sihtasutis on õigustatud koju kätte toimetama virksaadeti asemel vaid teadet või posti kutselehte selle saadeti saabumise üle;

4) käskjalaga kättetoimetamise katset tehakse ainult üks kord. Kui ei saadud saadetist kätte anda, jäetakse adressaadile kutseleht. Sellekohase seletava märkme varustatud saadeti toimetatakse pärast seda kätte harilikul viisil. Saatjale harilikku virktaksi tagasi ei maksta, hoolimata sellest, kas saadetist on võimalik adressaadile kätte toimetada või mitte, või on käskjala abil ainult teatatud saadeti saabumisest. Kaugusemaks makstakse tagasi § 218 p. 1 alusel;

5) välismaalt saabunud virksaadeti kätteviimine käskjalaga väljapoole sihtasutise harilikku piirkonda pole sunduslik, kuna kaugusemaks on ette tasumata. Ometi võidakse sellased saadetised käskjalaga kätte toimetada, kui ollakse kindel, et adressaat tasub taksivahe — mis kuulub peale juba tasutud hariliku virkmaksu kuni kuuluva kaugusemaksu summani. Sama kord kehtib ka sisesaadetiste suhtes, kui kaugusemaks puudulikult tasutud või täiesti tasumata on;

6) käskjalaga toimetatakse kätte ka saadetised, millele adressaat varem antud kirjaliku soovivaaldisega sihtpostiasutiselt nõudnud on, et tema poolt oodatava hariliku saadeti (või saadetiste) saabumisel see talle erikäskjalaga kätte toimetataks, kusjuures ta ette kindlustab virkmaksu.

3. jagu.

Lendsaadetised.

113. Postisaadetised toimetatakse tariifikohase täiendava maksu (lennulisataksi) eest saatjate nõudmisel lennuteel neisse kohtadesse või maadesse, kuhu postiveoks ka lennuühendusi kasutatakse. Sellaste nn. lendpostisaadetiste ehk lendsaadetiste talituses on maksvusel, peale harilike tingimuste täitmise, järgmised täiendavad nõuded ja tingimused:

1) iga lendsaadeti peab saatja poolt varustatama esikülje ülemisel äärel märkme „Lennukiga“, välissaadeti — „Par avion“ või postiasutisest makсутa antava sellekohase lipikuga. Postpaki saatmisel tuleb ka pakikaart varustada sellase märkme või lipikuga;

2) puuduliku frankatuuri juhul saadeti saadetakse edasi ikkagi lennuteel, kui tasutud postimaksu kogusumma on vähemalt lendposti lisataksi suurune. Puuduva postimaksu suhtes talitatakse nagu muudegi juurdemakseliste saadetistega. Kui saatja soovib, et sihtkohas lendaadeti pärast saabumist viivitamata toimetataks kätte käskjalaga, peab ta lendaadetiise postileandmisel täitma ka virksaadetiise suhtes ettenähtud tingimused ja tasuma ka virktaksi;

3) lendaadetiised, mis hiljem postile antud või lennuteel edasisaamiseks hiljem kohale jõudnud, kui selle päeva lennukile jõudmiseks vaja, saadetakse edasi kas järgmise päeva lennukiga või aga hariliku postiga — selle järgi, kuidas posti andmete järgi saadeti varem sihtkohta võiks jõuda;

4) registriposti lendaadetiise postileandmisel kviitungi vastu, märgitakse postikviitungile „Lendpost“ või muu samamõisteline sõna;

5) saabumisel lendpostisaadetiised, mis päralt jõuavad pärast kirjakandjate viimast selle päeva kojukandesse saatmist, või kohtades — kus kojukannet ei ole, samuti pühapäevadel — kui kojukandmist ei ole, — toimetatakse kätte telegrammide kojuviimise korras.

4. jagu.

Nõudmiseni ja ootelpeetavad saadetiised.

114. Nõudmiseni aadressitud saadetiisiks nimetatakse saadetiisi, mis sihtpostiasutisest peab välja antama adressaadi ilmumisel ja tema nõudmise peale. Nõudmiseni võib aadressida igaliiki postisaadetiisi järgmiselt:

1) saadetiise aadress peab sisaldama adressaadi nime § 4 kohaselt. Algtähtede, numbrite, ainult eesnimede, varjunimede või kokkuräägitud märkide tarvitamine on erandina lubatud ainult kirjaposti liitsaadetiise aadressis sise liikimises;

2) aadressis peab saatja, peale adressaadi ja sihtpostiasutise tähendamise, tegema veel märkme „Nõudmiseni“, välissaadetiisel — „Poste restante“. Postpaki saatmisel tuleb see märge teha ka pakikaardile.

115. Väljastamisel peab täidetud olema järgmised erinõuded:

1) postisaadetiisi, mis kannavad märget „nõudmiseni“ ehk „poste restante“ ei toimetata koju, vaid need hoitakse pärast saabumist sihtpostiasutises, kuni adressaadid järele ilmuvad, ettenähtud tähtaegade jooksul (§ 116);

2) nõudmiseni saadetiised käivad adressaadilt võetava väljastusmaksu alla. Selle maksu võib sisesaadetiise saatja tasuda ka ette, täiendava margistamise abil. Selle maksu alla käivad ka seesugused igaliiki postisaadetiised, mis ettenähtud juhtudel ja tähtaegade jooksul sihtpostiasutises erinevalt üldisest ja harilikust väljastamise korrast, ja ilma et adressaat oleks aboneerinud posti nimekasti, alal hoitakse adressaatide endi sooviavaldiste põhjal nende käsutuses või nende järeleilmumiseni ja nõudmiseni. Nõudmiseni postpaki pealt seda maksu ei võeta juhul, kui paki ootelpidamise eest võetakse laomaksu § 212 järgi;

3) nõudmiseni saadetiised kantakse koju adressaadile, kui ta postiasutisse antud kirjaliku sooviavaldisega seda nõudnud on. Punkt 1-ses tähendatud täiendmaks jääb ka sel juhul püsima. Sooviavaldise peal allkiri peab seaduslikult tõestatud olema, kui on põhjust kahelda allkirja autentsuses;

4) kui aadress on vastuolus § 114 p. 1 eeskirjaga, ei anta saadetist välja, vaid see saadetakse lähtekohta — saatjale tagasiandmiseks. Saatja aadressi puududes talitatakse lähteasutises sellase saadetisega kui väljastamatuga;

5) kirjavosti siselihtsaadetiste väljastamisel, millede aadressiks on nime algähed, numbrid jne., peab saaja näitama ette kas ajalehe kuulutuse kvii-tungi või varem saadud kirjade ümbrikud jne., mis tõestaksid, et postisaadetis kuulub selle nõudjale; kahtluse korral tuleb saadetise vastuvõtjalt nõuda tema isiku tõestamist;

6) adressaatidele vanusega alla 17 aastat „nõudmiseni“ aadressitud postisaadetisi ei väljastata, erandiks juhud, kui nendega ligi on keegi nende vanemaist (isa või ema), nende perekonna täisealisist liikmeist, nende hool-dajaist või keegi täisealine isik, kelle hooleks on nende kasvatus või järelevalve, või kui neil ette näidata on kellegi eeltähendatu poolt antud kirjalik luba see-suguste saadetiste vastuvõtmiseks.

116. Saadetised,

1) mis on aadressitud nõudmiseni,

2) millede saabumisest ei läinud korda teatada saajaile, viimaste ajutise ärasõidu puhul,

3) millede kohta adressaadid on avaldanud soovi, et saadetised pee-taks nende korralduses,

peetakse sihtasutises ootel, arvates saadetise päralejõudmise päevale järgnevast päevast:

a) lunalised 1 kuu;

b) muud saadetised 2 kuud, kusjuures erijuhtudel, mil sihtasutis seda peab tarvilikuks, võib tähendatud aega erandlikult pikendada kõige rohkem 4 kuuni. On aga saatja määranud lühemad tähtajad, tuleb talitada viimaste kohaselt. Pärast ootelpidamise tähtaja möödumist talitatakse saadetisiga kui väljastamatuiga.

5. jagu.

Ametiasutiste käsipostisaadetised.

117. Asutised, riigiettevõtted ja isikud, kellele on lubatud tarvitada ametiasutise postiraamatut (§ 65 p. 2), võivad samases linnas või maakohas oma kohalikke kirjavosti lihtsaadetisi vastastikku vahetada postiasutise ja posti-teenijate kaasabil ilma hariliku postimaksuta, aboneerides posti nimekasti — postitariifis nende asutiste suhtes määratud ja tähtaja järgi võetava ühekordse maksu eest. Sellast vahetusviisi nimetatakse käsipostiks ja tema kasutamine sünnib § 102 p.p. 2, 3, 5 ja § 103 ja 105 eeskirjade järgi, järgmiste eranditega:

1) nimekasti abonendiaks astumise kohta postiasutisele antavas soovi-avaldises ametiasutis peab tähendama, kas ta käsiposti soovib tarvitada. Voli-piletis märgitakse peale abonendi nimetuse, aadressi, kasti nr. ja tarvitamise aasta arvu veel, et omanik on käsiposti abonent;

2) käsiposti abonendile antakse välja volipilet terve aasta peale, abo-neerimise algaastal aga kuni aasta lõpuni. Kui algaastal aboneerimine sünnib esimesel poolaastal — võetakse terve aasta maks, kui aboneerimine sünnib teisel poolaastal — pooleaasta maks;

3) käsiposti abonentidele üldiseks teadmiseks avaldatakse käsiposti tarvitavate ametiasutiste (abonentide) nimekirj;

4) käsiposti kasutajale kirjavosti lihtsaadetisi koju ei kanta.

6. jagu.

Tollialuste asjadega saadetised.

118. Välisliikimises postisaadetised võivad sisaldada tollialuseid asju. Säärased saadetised käivad tollirevideerimise alla ja nende suhtes asetatakse järgmised tingimused:

1) tollialuseid asju on lubatud saata igaliiki saadetisis, kuid kirjades, kaubaproovides ja väärtkirjades ainult siis, kui sihtmaa selleks posti andmeil on avaldanud nõusoleku. Saadetised seerumeiga ja vaktsiinidega on § 36 tingimusil alati lubatud;

2) tollile alluvaid asju sisaldavad kirjaposti saadetised ja väärtkirjad peavad esiküljel olema varustatud posti nõuete kohase rohelistvärvi lipikuga „Douane—Toll“. Pisipaketid aga peab tähendatud lipikutega alati sunduslikult varustatama;

3) kui sihtmaa seda posti andmeil nõuab või kui saatja seda eelistab, siis ültähendatud saadetistele lisatakse veel eraldi tolliseletised ettekirjutatud arvul; need tolliseletised ühendatakse saadetisega kas välispidiselt, ristamisi tugevasti ümber seotud nööri abil, või paigutatakse saadetise enese sisse. Sel juhul lipikust „Douane—Toll“ kleebitakse saadetise peale ainult ülemine osa;

4) väärtkastikestele ja postpakkidele peab lipiku asemel lisatud olema tolliseletised nõutud arvul;

5) välismaadest saabunud saadetised alluvad — tolli vormaliteetide mõttes — Tolliseaduse ja vastavate rahvusvaheliste posti kokkulepete eeskirjadele;

6) välissaadetiste tollirevideerimist teostatakse Tolliseaduse alusel posti välisvahetusesutis tolliametnike kaudu. Maksudevalitsuse direktori ja Postivalitsuse direktori vahelise kokkuleppega määratakse lähem kord tollile alluvate postisaadetiste tollirevideerimise edukaks teostamiseks ja nii, et saadetiste liiklus ja kiirus ei kannataks;

7) Postivalitsuse direktori juhtnööridega antakse postiasutisile lähemad juhatused tollimise teostamise või tollirevideerimisest vabade saadetiste läbilaske korra ja tingimuste kohta. Nende andmete põhjal postiasutised annavad soovijaile tarvilikke teateid.

119. Kui tollirevideerimise juurde kutsutud isik, kes on selleks avaldise andnud, pärast teiskordse kutse saamist (teine kutse saadetakse 8-dal päeval pärast esimese kutse saatmist) 7 päeva jooksul ei ilmu tollirevideerimisele või omaltpoolt teadaannet ei esita, et tollirevideerimine tema puududes toime pandaks, loetakse see adressaadi keeldumiseks saadetist vastu võtta. Säärase saadetisega talitatakse kui väljastamatuga, Eestist saadetav saadetis aga antakse sel korral tagasi saatjale või saadetakse lähtekontoris saajale tagasiandmiseks, kusjuures postimaksud tagasimaksmisele ei kuulu. Välismaalt tulnud postpakid käivad säärasel juhul välisvahetusesutises ooteldamise eest laomaksu alla, arvates teiskordse kutse väljasaatmispäevale järgnevast päevast (§212).

Kinnise kirja adressaadile või saatjale, kui ta pole esitanud avaldist saadetiste tollirevideerimise juures viibimiseks, teiskordset kutselehte ei saadeta, vaid 7 päeva möödudes, esimese kutse väljasaatmise päevast arvates, avatakse kiri ilma tema juuresolekuta. Kutseleht (ainuke) saadetakse tähitatud korras.

120. Välismaadest saabunud postisaadetised, mis sisaldavad proovimärkidega varustamiseks kuuluvaid asju, saadetakse Riigi Proovikotta proovimisele ja adressaat kutsutakse postikutselhega proovimise juurde.

Kui adressaat 2 nädala jooksul, kutselhe saatmise päevast arvates, ei ole ilmunud proovimise juurde ega kohustusavaldist saanud, et proovimine ette võetaks ilma tema juuresviibimata, loetakse see saadetise vastuvõttust keeldumiseks ja saadetis saadetakse tagasi lähtemaale ilma proovimisele võtmata. Kui aga Proovikoja märkidega varustatud asju sisaldav postisaadetis jääb väljastamatuks, siis enne tagasisaatmist välismaale saadetakse see Proovikotta, proovimise märkide annulleerimiseks.

7. jagu.

Frankosaadetised.

121. Liikimises nende välismaadega, kes seks avaldanud oma nõusoleku, võivad saatjad lähtepostiasutisele antud kirjaliku kohustuse läbi enda kanda võtta posti ja muude maksude kogusumma, millega saadetisi koormatakse väljastamisel. Sellaselt n.n. frankosaadetistena võib saata ja saada tähtsaadetisi, väärtisaadetisi ja postpakke.

Need saadetised peavad kandma esiküljel ülal väga silmapaistvalt pealkirja „Frankosaadetis“ ehk „Franc de droits“. Postpakide suhtes liikimises nende välismaadega, kellega see posti andmeil lubatud, võivad saatjad lähtepostiasutises ka tagantjärele soovi avaldada maksude võtmiseks enda kanda, makstes nõudekirjade kohta postitariifis ettenähtud postimaksu.

Postivalitsuse direktori juhtnööridega määratakse lähem kord saatjalt kirjaliku kohustuse ja tarbekorral tagatisraha või kohustusel käemehe allkirja võtmiseks ning pärast frankosedeli tagasijõudmist saatja ja ametkonna vahetada õiendamiseks.

VII peatükk.

Posti eritalitused.

1. jagu.

Posti jooksvad arved.

1. jaotus.

Üldtingimused.

122. Posti jooksvate arvete talituse abil on võimaldatud pidada postil rahasummasid jooksva arvel. Summa, mis arvel võib olla, on piiramata. Arvelolevate summade pealt arveomanikele % ei maksta.

Jooksvate arvete pidamine ja asjaajamine sünnib Posti Jooksvate Arvete Büroos, Tallinnas. Arvele sissemaksmist ja arvelt raha väljamaksmist aga toimetatakse ka igas postkontoris või postiagentuuris, viimases ainult kuni agentuuri rahakaartide jaoks ettenähtud summa ülemmäärani. Sularaha puudusel on postiasutisel õigus väljamaksmist edasi lükata kuni kassa toetise saamiseni. Juhtnöörid posti jooksvate arvete talituse seadmise asjaajamise kohta annab Postivalitsuse direktor.

Riigimaksude ja -tulude vastuvõtmine postiasutises posti jooksvate arvete talituse kaudu, kuivõrt see erineb üldisest posti jooksvate arvete talitusest, toimub erikorra järgi — Postivalitsuse direktori juhtnööride kohaselt.

123. Avada endale posti jooksev arve ja esineda selle omanikuna võib iga füüsiline või juriidiline isik Eestis või välismaal, kusjuures:

1) igale isikule võib avada mitu posti jooksvat arvet;

2) posti jooksva arve võib ka edasi anda teisele isikule või muuta arve nimetust;

3) hooldamise ja eestkostmise all olevaile isikuile võib posti jooksvaid arveid avada ainult hooldajate või eestkostjate nõusolekul. Abielus olevail naistel arve avamiseks ei ole tarvis mehe nõusolekut.

Jooksev arve peetakse omaniku nime või firma, asutise või ettevõtte nimetuse all ja on järjenumbriga varustatud. Arvet ei avata, kui Posti Jooksvate Arvete Bürool teada on, et sooviavaldaja on maksujõuetuks kuulutatud, või kui karta on, et jooksvat arvet kasutama hakatakse kuritahtlike või rahvamajandusele kahjulike eesmärkidega.

124. Posti jooksva arve avamiseks peab antama vastaval ametlikul plangil koostatud ja allakirjutatud sooviavaldus ja 2 eksemplaris eriplangil allkirja proov ning peale selle makstama sisse arvele alammäärana 10 krooni ja tasutama tšekiraamatu hind, talitades järgmiselt:

1) sooviavaldis ja allkirja prooviga plank peab antama isiklikult posti-asutisse või Jooksvate Arvete Büroosse või frankeeritud kirjas aadressitama Jooksvate Arvete Büroosse. Säärased frankeeritud lihtkirjad saadetakse postil edasi ametliku tähituse all, kui saatja on ümbrikul tähendanud: „Posti jooksva arve avamise avaldus“;

2) avaldiseandja allkiri avaldisplangil peab olema seaduslikus korras tõestatud. Avaldise andmisel otse postiasutisse, kui isik postiasutisele tuntud, tõestab see postiasutis allkirja. Arveomaniku nimetus ja aadress peab avaldisplangil tähendatud olema niisuguse täpsusega, et hiljem mingit arusaamatust ei tuleks ette; nende andmete hilisemaist muudatusist on arveomanik kohustatud viivitamata teatama Posti Jooksvate Arvete Büroole;

3) kui avaldiseandja soovib lubada ka kolmandaile isikuile käsutada oma arvel olevaid summasid, peab ta teatama ka nende nimed, kes õigustatud on tšekke alla kirjutama, ning juurde lisama ka viimaste allkirjade proovid. Postiametkond ei ole vastutav nende kolmandate isikute prooviallkirjade autentsuse eest;

4) arvesumma 10 kroonine alammäär jääb arvele puutumatu summana kuni arve likvideerimiseni. Riigi- ja omavalitsuseasutisilt ning § 65 p. 2 loendatud muilt asutisilt ja riiklikelt ettevõtteil ei nõuta eeltähendatud alammäära sissemaksmist ja arvelpidamist; ometi nende asutiste ja ettevõtete arvetel peab seisma vajalikul määral summasid arveomaniku kanda jäävate maksude mahakandmiseks;

5) Jooksvate Arvete Büroo teatab arve avamisest kirjalikult ja saadab arveomanikule tšekiraamatu. Tarviduse järgi tellib arveomanik Jooksvate Arvete Büroost uued tšekiraamatud. Samuti kolmandail isikuil, kel õigus on tšekke alla kirjutada, on õigus ka tšeki planke või raamatuid Jooksvate Arvete Büroolt välja tellida, kui arveomanik allkirjaplangil teisiti tähendanud ei ole.

125. Summade käsutajail on järgmised kohused ja õigused:

1) antud allkirja proovid (§ 124) jäävad jõusse nende kirjaliku annullemiseni arveomaniku poolt. Kui allakirjutajate koosseisus muutusi juhtub, saadab arveomanik uued allkirjade lehed või kaardid. Postiametkond ei ole vastutav kahjude eest, mis tekkida võivad sellest asjaolust, et arveomaniku või allakirjutamiseks õigustatute juriidilises olukorras või viimaste koosseisus

muutusi on olnud, millest õigel ajal kirjalikult ei ole teatatud Jooksvate Arvete Büroole; samuti langevad kahjud arveomaniku kanda, kui ta Jooksvate Arvete Büroole õigel ajal ei teatanud tšekkide kaotsileminekust ja ei saanud kinni pidada sellest tekkinud ebaõigest väljamaksmist või mahakirjutamist;

2) iga posti jooksva arve omanik Eestis võib summasis oma arvelt üle kanda lasta mingile posti jooksvale arvele, mida peetakse välismaal, kui Eesti Postiametkond toimetab selle välismaa postiametkonnaga posti jooksvate arvete talitust. Samuti võib vastaval välismaal posti jooksva arve omanik summasis oma arvelt üle kanda lasta Eestis peetavale mingile posti jooksvale arvele.

Ülekannete talituse toimetamisel välisliikimises on Postivalitsuse direktoril õigus summa ülemmäära ülekannete kohta, mida arveomanik ühe päeva või määratud aja jooksul võib üle kanda, piirata summani, mis vastava välismaa rahakaartide vahetuses maksvusel on;

3) Jooksvate Arvete Büroo peab nimestikku arveomanike üle, millise Postivalitsus tarvidust mööda avaldab ning mis soovijaile arveomanikele kätte saadetakse saatekuludeta, arvelt maha kandes nimestiku hinda; nimestiku täiendused saadetakse soovijaile-arveomanikele hinnata ja saatekuludeta;

4) jooksvale arvele summade sissemaksmisest, arvelt summade väljamaksmisest ning summade ülekandmisest ühelt arvelt teisele teatab Jooksvate Arvete Büroo asjaosalisile arveomanikele arvemuutustete abil, millele lisatud vastaval korral sissemaksekaardi lõigend või tšekikupong või hüvistamisteade, või võlastamisteade. Teade saadetakse toimingute asetleidmise päeval — tööpäeva lõpul postiga maksuta;

5) aasta läbikäigu teade — kalendriaasta eest — saadetakse arveomanikule tema soovil üks kord aastas maksuta, kus peale hüvistu ja võlastu üldsummade märgitud on ka arveseis uueks aastaks. Kui arveomanik 2 nädala jooksul õiendust ei esita, loetakse Jooksvate Arvete Büroo arveseis õigeks. Isikud, kel õigus on käsutada arvel olevaid summasid, võivad tariifis kindlaks määratud maksu eest saada erakorraliselt nõutud arveseisu tõendus kui ka arve üle väljavõtteid möödunud aja eest kuni 3 aastani. Kiireid suulisi või telefonilisi teateid arve seisu või saabunud sissemaksete kohta võib saada jooksva operatsioonidepäeva kestes erakorraliselt nõutud arveseisu tõendusmaksu eest. Telefoniteel nende teadete saamiseks tuleb kirjalik sooviavaldus anda Posti Jooksvate Arvete Büroole; post ei vastuta sel korral arveomaniku ees, kui need teated pettuslikul teel satuvad kolmandale isikule.

2. jaotus.

Arvetoimingud.

Sissemaksed.

126. Posti jooksvale arvele võib sissemaksmist toimetada sissemaksekaartidega, järgmisil tingimusil:

1) sissemaksekaartidega, postitariifi kohase maksu eest, võib Jooksvate Arvete Büroos või igas postkontoris või postiagentuuris sisse maksta piiramata summat nii oma kui ka teise isiku arvele, agentuurides § 122 toodud kitsendusega. Ühe sissemaksekaardiga võib maksta sisse ainult ühele arvele;

2) välismaal peetavale arvele ei saa sissemaksekaardiga Eestist raha sisse maksta, vaid maksulise posti või telegraafilise rahakaardiga;

3) sissemaksekaartide koostamise, lõigendi tarvitamise ja postikviitungi kohta kehtivad postirahakaartide jaoks ettenähtud eeskirjad. Raha otstarbe

tähtendamine, nagu „veksli katteks“, „üüriraha“ jne., ei ole Postiametkonnale mõõduandev ning ei pane peale talle mingit erikohustust;

4) kui sissemaksekaardiga sissemakstav summa kuulub saatmisele telegraafiteel, talitatakse telegraafiliste rahakaartide kohta ettenähtud korra järgi. Jooksvate Arvete Büroo hüvistab arve viivitamata pärast rahatelegrammi kättesaamist. Arveomanikule saadetakse arvemuutustete juures rahatelegrammi ära kirji;

5) tasudes vastava telegrammi taksi, võib saatja nõuda, et sissemakseasutis telegraafiteel teataks sissemaksest arveomanikule. Sesse telegrammi võib sissemaksja soovil paigutada sõnamaksu eest sõnumi — arveomaniku jaoks;

6) kui sissemaksekaardi summat mõnesuguseil põhjusil võimalik pole arvele kanda, Jooksvate Arvete Büroo saadab rahasaatjale teate sissemaksekaardil tähtendatud aadressi järgi. Ei järgne saatja poolt 14 päeva jooksul öien dust, makstakse raha saatjale tagasi;

7) sissemaksjal on õigus nõuda makstud summa tagasimaksmist selle ajani, kuni summa veel ei ole kantud saaja arvele. Sellekohased nõudekirjad tuleb esitada samas korras, nagu see nähtud ette ülekannete ja väljamaksete käskude tühistamise juhuks.

Raha tagasimaksmise korral ei maksta tagasi sissemaksekaardi postile andmisel tasutud postimaksu.

127. Posti rahakaartidega, väljamaksetšekkidega ja väljamaksekaarti dega arveomaniku nimele tulevad summad, samuti summad, mis lunalist e ja kassangsaadetiste järgi kasseeritud ja temale väljamaksmiseks kuuluvad, kantakse tema jooksvale arvele, kui ta ei ole nõudnud nende harilikus korras väljamaksmist. Sihtpostiasutis saadab need päeva jooksul saabunud summad Jooksvate Arvete Büroole üks kord päevas ühise ametliku sissemaksekaardiga ja selle läbi need summad loetakse õigesti väljamakstuiks. Ühtlasi kannab sihtpostiasutis need rahakaardid, väljamaksetšekid ja väljamaksekaardid nimes tikku, mille ära kirja ta ühes kaartide lõigendeiga maksuta saadab saavale arveomanikule.

Kui saatja ise aadressib rahakaardi otse saaja arvele, siis rahakaardi aad ressi asemel ta tähtendab hüvistamisele kuuluva posti jooksva arve omaniku nime ja selle arve numbri, ning välismaale jooksvale arvele saatmise korral veel ka jooksvate arvete büroo nime välismaal.

Jooksvate arvete tšekid.

128. Posti jooksva arvel olevate summade käsutamine sünnib ainult posti jooksvate arvete tšekkide abil, nimelt:

1) arve omanik võib igal ajal ja igasuguse summa peale tšeki väljakirju tamise läbi vabalt käsutada oma arvel olevate summadega, kuni tagatisena arvel oleva puutumatu alammäärani, kooskõlas § 122 ja 125 eeskirjadega. Tarvitada võib ainult Postivalitsuse poolt valmistatud tšekke. Tšekiraamatu hinna tasub arveomanik või see kantakse tema arve võlastusse;

2) tšekk täidetakse eesti keeles ja eelkirja kohaselt — trüki abil või masinakirjaga, või käega kirjutades tindiga või tintpliatsiga. Allkiri peab alati olema käsitsine — tindiga või tintpliatsiga. Iga tšekk peab kandma välja laske kuu nimetust tähtedega kirjutatult, ja kuupäeva ning aasta arvu — numb ritega. Summa tuleb näidata sisetalituses kroonides ja sentides ja kroonid sõnadega korrata. Tšekke kaabikuiga või millede summad ja numbrid on läbi

kriipsutatud, parandatud jne., ei loeta maksvaks, ka kui need parandused tõestatud oleksid;

3) välismaale ülekandmiseks kuuluvad tšekisummad võivad tähendatud olla kas eesti rahas või vastavas välismaa rahas.

Majandusministri ja Teedeministri poolt välisrahakaartide summade ümberarvutamiseks määratud alustel määrab Postivalitsus ise kindlaks kursid, mille järgi Jooksvate Arvete Büroo välismaise ülekande korral eesti raha arvutab ümber sihtmaa rahasse või sihtmaa rahas näidatud summad arvestab eesti rahas;

4) kui tšeki peaosas summa sõnadega ja numbritega tähendamine ei ole ühtlane, siis makstakse välja või kantakse arvelt maha see summa, kumb vähemana on näidatud;

5) ühes tšeki (erandiks kogutšekk) koostamisega peab tšeki küljes olev kupong võlastatava arve omaniku poolt täidetama kõigi andmeiga, mis kupongi tekst nõuab. Kupongi tagakülge võib kasutada teadete või sõnumite kirjutamiseks kupongisaajale.

129. Posti jooksva arvel olevate summade käsutamine seisneb kas sularaha väljamaksmises või ühelt arvelt teisele arvele rahasumma ülekandmises. Sellekohaselt nimetatakse tšেকে kassatšekkideks (nimetutšekkideks) ja nimelisteks tšekkideks. Neid võib kirjutada välja ning postikaudu saata ühel järgmisel viisil:

1) kassatšekk kirjutatakse saaja nime tähendamata — sularaha väljamaksmiseks ettepanud tšeki vastu. Sel korral jäetakse tšeki tagakülge täitmata;

2) nimelise tšeki kirjutamisel tuleb tšeki tagaküljel seks määratud kohal tähendada:

a) kas rahasaaja nimi ja aadress;

b) või saaja arveomaniku nimi ja arve number. Viimasel juhul nimetatakse tšeki ka ülekandetšekiks. Nimelised tšekid toimetatakse Jooksvate Arvete Büroosse kas postikaudu või muul viisil. Nimelise tšeki võib kirjutada ka arveomaniku enda nimele;

3) kassatšeki (p. 1) võib muuta nimeliseks tšekiks (p. 2 a ja b) kas otse väljakirjutamise juures või pärastpoole, vastaval korral ka tšeki uue valdaja poolt. Nimelist tšeki ei või pealiskirja (indossamendi) abil edasi anda kolmandale isikule, kuid nimelisi tšেকে võib kolmandale isikule välja maksta volitamise korras;

4) Jooksvate Arvete Büroosse postikaudu saatmisele võivad tulla ainult nimelised tšekid. Need antakse postile tavaliselt ümbrikes tavalise (üldise) postitaksi järgi ning saadetakse postikaudu edasi saadetise liigile vastavalt (frankeeritud liht- või tähtkirjad). Ilma tavalise postitaksita võib neid saata § 133 kolmandas lõigus ettenähtud eriumbrike tarvitamisel;

5) tšekid peab näidatama ette või toimetatama kätte Jooksvate Arvete Büroole hiljemalt 30 päeva jooksul, nende väljakirjutamise päevast arvates. Pärast selle tähtaja möödumist ei või neid välja maksta, vaid need antakse tšeki esitajale või saadetakse tšeki valdajale tagasi — aegumise märkmeaga.

Tšেকে, millel kuupäev ette välja kirjutatud, ei võeta täitmisele.

Väljamaksed.

130. Arvelt raha väljamaksmist toimetatakse Jooksvate Arvete Büroosse esitatud või saadetud väljamaksetšekkide põhjal, tariifikohase maksu eest, alltoodud korras:

1) kassatšekid (§ 129 p. 1) makstakse ettenäitajale välja ainult Jooksvate Arvete Büroo kassas Tallinnas tšeki väljamaksmiseks esitamisel. Ka nimelise tšeki (§ 129 pp. 2-a ja 3) omanik võib selle tšeki esitamisel nõuda raha väljamaksmist otse Jooksvate Arvete Büroo kassas. Raha vastuvõtja annab tšeki tagaküljel oma allkirja raha kättesaamise üle;

2) nimelise tšeki (§ 129 p. 2 ja 3) saamisel Jooksvate Arvete Büroos, saadab viimane selle, kui see p. 1 põhjal ei tule ettenäitajale välja maksta Büroo kassas, tšeki tagaküljel näidatud aadressi järgi sihtpostiasutisse raha väljamaksmiseks. Väljamaksetšekkidega ja väljamaksekaartidega sihtkohtades talitatakse posti rahakaartide kohta antud eeskirjade järgi;

3) kui väljamaksetšekk ehk väljamaksekaart tuleb sihtkohas erikäskjalaga aadressaadile kätte toimetada, peab see varustatud olema märkmega „Virk“ ja vastama virksaadetiste nõudeile. Virkmaks, kui see postmarkides tasutud ei ole väljamaksetšeki või väljamaksekaardi peal, kantakse võlastatava arve võlastusse;

4) Jooksvate Arvete Büroo korraldab tšeki summa väljamaksmist telegraafiteel, kui büroos saadud tšeki tagaküljel ülal nurgas tehtud on nõudnu allkirjaga kinnitatud märge „Maksta välja telegr. teel“. Telegrammi kulud tasutakse nõudja poolt kas sularahas või kantakse maha tema arvelt, või kaetakse tšeki summast. Viimasel juhul peab tšekk varustatud olema märkmega „Kulud katta tšekisummast“.

Jooksvate Arvete Büroo poolt rahatelegrammi koostamine ja sihtasutises väljamaksmine sünnib telegraafiliste rahakaartide kohta antud eeskirjade järgi;

5) kui väljamaksetšekk on määratud väljamaksmiseks välismaal, saadab Jooksvate Arvete Büroo selle tšeki järgi raha välismaale posti rahakaardiga või väärtkirjas. Saatekulud tasub tšekiandja kas sularahas või need kirjutatakse tema arvelt maha, või kaetakse tšeki summast. Viimasel juhul peab tšekk tagaküljel parempool ülal kandma tšekiandja allkirjaga kinnitatud märged: „Postikulud tasub saaja“.

Arveomanik võib tšeki juurde lisada välisrahakaardi, kusjuures ta võib tarvitada rahakaardi lõigendit oma kirjalike sõnumite jaoks, kui need posti andmeil lubatud. Tšeki tagaküljel ülal märgitakse siis: „Rahakaart juurde lisatud“. Soovides saata raha telegraafiteel, talitatakse p. 4 järgi;

6) makstes telegrammi taksi võib jooksva arve omanik nõuda, et raha-saajale Jooksvate Arvete Büroo poolt telegraafiteel teatataks tema nimele ja aadressi järgi väljamaksetšeki väljalaskmisest. Selle jaoks peab tšeki tagaküljele tehtud olema märge „Saajale telegraafiline teade“. Telegrammi maks kirjutatakse nõudnu arve võlastusse;

7) kui arveomanik soovib saada teadet saajale summa väljamaksmise kohta, peab ta tšekile, ja kui väljamaksekaardid juurde lisatakse (§ 131) — väljamaksekaartidele, ülesse äärele tegema silmapaistva märkme „Väljamakseteade“. See käib sama postimaksu alla, mis rahakaardigi väljamakseteade ja selle postimaksu summa kantakse nõudnu arvevõlastusse, kui ta postmarkidega seda ette tasunud ei ole.

131. Ühte sisemaisse tšekki, erandiks tšekk märkmega „Maksta välja telegr. teel“ (§ 130 p. 4), võib koondada väljamaksed mitmele isikule, tingimusil:

1) et allkirjutatud nimekiri 2 eksemplaris lisataks tšekile juurde samas korras, nagu § 132. koguliste ülekannete jaoks juhatatud. See nimekiri ei

või sisaldada ülekandeid. Maks arvatakse nimestikku kantud iga väljamakse pealt. Pärast arve võlastamist vajutatakse ühele nimekirja eksemplarile Jooksvate Arvete Büroo tempel ja see eksemplar saadetakse arveomanikule tagasi arvemuutusteate juures; võlastamisteadet sel korral ei saadeta;

2) et sellase kogulise väljamaksetšeki tarvitamise korral võlastatava arve omanik eelmises (1) punktis tähendatud nimekirjale juurde lisaks vastavalt täidetud väljamaksekaardid eraldi iga saaja jaoks. Kui väljamaksekaarte juurde lisatud ei ole, valmistab Jooksvate Arvete Büroo need kaardid tariifis määratud maksu eest, mis võlastatavalt arvelt maha kantakse. Väljamaksekaardi lõigendit võib võlastatava arve omanik tarvitada sõnumite kirjutamiseks vastavale rahasaajale.

Ülekanded.

132. Raha ülekandmine ühelt arvelt teisele arvele sünnib järgmises korras:

1) Jooksvate Arvete Büroosse esitatud ülekandetseki põhjal (§ 129 pp. 2-a ja 3) kirjutab Büroo vastavalt arvelt summad maha ja kannab saaja arvele. Pärast hüvistamist saadab ta tšekile lisatud tšekikupongi edasi saaja arveomanikule arvemuutusteate juures, kuna võlastatud arve omanikule Büroo saadab samuti arvemuutusteate, millele ühtlasi lisab võlastamisteadet;

2) ühes sisemaises ülekande tšekis, erandiks tšekid märkmega „telegr. teade“ (p. 5), võib ühendada ülekanded mitmele arvele. Sel juhul lisatakse tšekile arveomaniku poolt alla kirjutatud nimekiri, mille kogusumma peab tšeki summaga võrduma. Nimekiri ei või sisaldada väljamakse (§ 131). Kogutšekile alla ei kirjutata, vaid allkirja kohal teeb arveomanik märkme: „vt. nimekiri“. See nimekiri lisatakse tšekile arveomaniku poolt 2 eksemplaris, kusjuures üks eksemplar pärast vastavate arvete hüvistamist, varustatult Büroo templiga, saadetakse arveomanikule tagasi arvemuutusteate juures. Võlastamisteadet sel korral ei saadeta;

3) kogulise tšeki tarvitamise korral peab võlastatava arve omanik eelmises (2) punktis tähendatud nimekirjale lisama lahus kupongid ehk nn. hüvistamisteadet iga üksiku ülekande jaoks. Hüvistamisteadet peab koostatama samas korras, nagu üksiktšekkide kupongid ja neile teatele võib tagaküljele kirjutada sõnumeid vastava saaja jaoks; Jooksvate Arvete Büroo saadab need teated arvemuutusteate juures saaja arveomanikule edasi. Kui arveomanik hüvistamisteadet juurde ei lisa, valmistab Jooksvate Arvete Büroo need teated tariifis ettenähtud maksu eest, mis arve võlastusse kantakse;

4) liikimises välismaadega on lubatud ainult üksiktšekid, kusjuures tšekikupongi ei täideta, vaid tšekile selle asemel juurde lisatakse ülekandeteade (avis de virement), mis täita tuleb eelkirja kohaselt. Selle teate tagakülge võib saatja kasutada saajale sõnumite kirjutamiseks. Kui välismaise ülekande summa on eesti rahas näidatud, arvutab Jooksvate Arvete Büroo selle summa sihtmaa rahasse;

5) kui saatja soovib, et Jooksvate Arvete Büroo raha ülekandmisest teataks rahasaajale sisemaal telegraafiteel, siis kirjutab ta tšeki tagaküljele ülesse nurka silmapaistva märkme: „Saajale telegr. teade“. Hüvistatud arve omanikule teatab siis Jooksvate Arvete Büroo hüvistamisest telegraafi teel, kusjuures telegrammi paigutab ka need sõnumid, mis kupongil olemas. Kupong ise saadetakse rahasaajale harilikus korras ühes arvemuutustatega. Telegrammi saatekulu kantakse saatja arveomaniku võlastusse;

6) võlastatava arve omanik võib saada tõenduse selle kohta, kelle arvele tema korraldusel hüvistamine tehtud. Võlastatavate arvete omanikud, kes sääraseid teateid saada soovivad, peavad tšekile juurde lisama sellekohase täidetud eriplangi. Võlastamisteadet sel korral ei saadeta.

3. jaotus.

Mitmesugused eeskirjad.

133. Posti jooksvate arvete toimingute pealt võetakse maksu: iga sissemakse eest sissemaksekaardiga ja iga väljamakse eest — kindlat taksi ja peale selle veel sisse- või väljamaksesumma suuruse järgi proportsionaalset taksi. Sissemakse eest kuuluva taksi tasub raha sissemaksja. Väljamakse eest kuuluva taksi tasub võlastatava arve omanik. Selle taksi summa kantakse tema arve võlastusse. Kuid seda viimast maksu ei tule maksta summade pealt, mis välismaale saadetakse saatja kulul frankeeritud rahakaartidega või väärtkirjadega.

Arvelt arvele summade ülekandmisi toimetatakse maksuta. Samuti igast taksist vabad on postitalituse kohta käivad ametlikud ülekanded, mis postivalitsuste või postiasutiste vahel vahetatakse liikimises sisemaal või välismaadega. Väljamaksmata tšekkide ja väljamaksekaartide summad hüvistatakse maksja arvele tagasi tasuta.

Jooksvate Arvete Büroo ja postiasutiste postisaadetised posti jooksvate arvete asjades loetakse Postiametkonna ametliku (maksuvaba) kirjavahetuse hulka kuuluvaiks. Tavaliselt ümbrikes saadetakse arveomanike postisaadetised käivad tavalise (üldise) postimaksu alla; kuid Postivalitsusel on lubatud valmistada margikujutusega ja tarviliste trükitud pealiskirjadega eriümbrikke ning müüa neid tariifis ettenähtud taksi eest — arveomanike postisaadetiste saatmiseks Jooksvate Arvete Büroole ilma tavalise postimaksuta. Säärasteil ümbrikel peab tähendatud olema ka arveomaniku nimi või firma ja tema jooksva arve number.

134. Postiasutisist või Posti Jooksvate Arvete Büroos on saadaval kindlaksmääratud hinna eest plangid:

1) arveavamise avaldisplangid ja allkirjaproovi plangid (§ 124). Postiasutisest või Jooksvate Arvete Büroost võib neid ka tellida frankeeritud kirjaga;

2) sissemaksekaardid (§ 126). Neid võib Postivalitsus trükkida arveomanikule eri maksu eest — arveomaniku arve numbriga, nimetusega, aadressiga, soovikorral ka summa tähendamisega jne.;

3) tšekiraamatud (§ 124, 128);

4) eriümbrikud nimeliste tšekkide saatmiseks Jooksvate Arvete Büroole postikaudu (§ 129 p. 4 ja § 133);

5) väljamaksekaardid kogulisele väljamaksetšekile lisamiseks (§ 131);

6) hüvistamisteated kogulisele ülekandetšekile lisamiseks (§ 132 p. 3).

Postivalitsuse direktor määrab müüdavate raamatute ja plangide ning tellimise peale tehtud trükitööde hinnad.

135. Võlastatava arve omanik võib ülekannete käske (tšekke) tühistada või kinni pidada ja tšekid tagasi saada, niikaua kui ülekande käsk Jooksvate Arvete Büroos veel täitmisele pole võetud. Sellased nõuded alluvad järgmisele korrale:

1) tühistamismõuded peab antama kirjalikult ja aadressitama Jooksvate Arvete Büroole. Sisemaise ülekande tühistamist võib nõuda ka telegrammi abil, mille allkiri telegraafimääruste kohaselt tõestatud;

2) välismaise ülekande tühistamisnõude saamisel Jooksvate Arvete Büroo koostab tagasinõudmise teate. Selle teate võib edasi saata vastavale välismaale kas posti- või telegraafiteel. Edasisaatmist postiteel büroo toimetab tähtkirjaga, mis margistatakse võlastatud arve omaniku kulul. Telegraafiteel saatmist toimetatakse makstud amettelegrammi abil, mis täiendavalt kohe kirjaga tõendatakse. Telegrammi ja tõenduskirja kulud kannab võlastatud arve omanik;

3) tühistamisnõuded, mis ei ole koostatud ja edasi saadetud eeltähen- datud korras, jäetakse käiketa;

4) kui tühistamisteadet liiga hilise saabumise tõttu ei ole võimalik täita, teatatakse sellest kohe arveomanikule. Kui telegraafiline vastus makstud, teatatakse tagajärgedest telegrammiga;

5) võlastatud arve omanik võib ülaljuhatatud korras postiteel või telegraafimääruste kohaselt tõestatud allkirjaga maksulise telegrammi abil tühis- tada väljamaksetseki või väljamaksekaardi kuni nende väljamaksmiseni. Välja- makse tühistamisega ühenduses olevad kulud kirjutatakse arveomaniku arvelt maha.

136. Võlastatud arve omanik võib Jooksvate Arvete Büroole aadressi- tud järelepärimise teel teadet nõuda, kas ülekande või väljamakse käsk täi- detud on, makstes selle eest kirjapostisaadetise järelepärimise maksu.

See maks makstakse tagasi, kui ülekande või väljamakse käsk posti- talituse vea tõttu täide ei ole viidud.

Järelepärimine on lubatud ainult ühe aasta jooksul, ülekande või välja- makse käsu andmise päevale järgnevast päevast arvates.

137. Posti Jooksvate Arvete Büroole väljamaksmiseks või ülekand- miseks esitatud katmata tšekk (§ 128 p. 1) antakse selle esitajale tagasi — varustatult märkmega „katmata“. Postikaudu saadetud katmata tšekk jää- tavaks Jooksvate Arvete Büroosse järgmise tööpäevani ja kui ka järgmisel päe- val sissemaksmistega ei kaeta tšekki, saadetakse see tagasi kui katmata.

138. Arved likvideeritakse järgmisel juhul ja korras:

1) arveomanikul on õigus igal ajal nõuda oma jooksva arve likvideeri- mist ühes arveloleva summa ja 124. paragrahvis tähendatud alammäära välja- maksmisega. Samuti on jooksvate arvete talitusel õigus arvet igal ajal likvi- deerida, kui arveomanik seadusevastaselt talitab, nagu täie teadmiseiga kordu- valt annab välja katmata tšekke (§ 128 p. 1) jne. Arve sulgemise õigus on ka kohtu- ja ametivõimudel;

2) arveomaniku surma korral suletakse tema arve sellest ajast peale, mil ametlik tõendus surma üle esitatakse Jooksvate Arvete Büroole. Pärän- dusetombu hooldaja poolt Jooksvate Arvete Büroole esitatud vastava nõude põhjal võib arve lahti hoida veel 6 kuud pärast omaniku surma. Pärast 6 kuu möödumist võivad pärijad sama arvet edasi pidada, kuid siis peab arve kandma endise nimetuse juures sõna „Pärijad“ ja arve ilma selle lisandita loetakse arvetoimingutele suletuks;

3) arveomaniku surmaga, Jooksvate Arvete Büroole sellest teatavaks- saamise päevast, kaotavad jõu kõigi isikute volitused, kes võisid alla kirjutada selle jooksva arve tšekke. Need õigused võidakse uuendada pärandusetombu hooldajate nõudmisel;

4) kui arveomanik andis avalduse Jooksvate Arvete Büroole, et arve ülejääk pärast tema surma välja makstaks teatud isikule või asutisele, siis viimasele makstakse raha välja;

5) kui jooksva arvel olevate summadega 3 aasta jooksul ei ole tehtud mingit toimingut, siis arve likvideeritakse ja arvel olev summa antakse riigi tuludeks.

139. Sissemaksed, mis pärast arve likvideerimist või sulgemist tulevad, saadab Jooksvate Arvete Büroo tagasi rahasaatjale, ülekanded aga hüvistab ta tšeki väljakirjutaja arvele.

140. Jooksvate arvete toimingud hoitakse postiasutiste poolt täielises saladuses. Andmeid nende kohta antakse ainult arveomanikule enesele või tema volinikule, arvatud välja postimäärusis otseselt ettenähtud juhud, nagu jooksvate arvete omanike nimekirjade avaldamine j.m.

2. jagu.

Posti kassangu talitus.

1. jaotus.

Üldtingimused ja saatja kohused.

141. Posti kassangu talituse abil on võimaldatud saadaolevaid summasid või makse kasseerida postkontorite vahetalitusel. Postivalitsuse direktor määrab, millised postiagentuurid peale postkontorite võtavad osa kassangu talituse toimetamisest.

Talitus on korraldatud järgmisil alusel:

1) summade või maksude kasseerimist postikassangu korras toimetavad postiasutised vastavate vääriste (hinnaliste dokumentide või paberite) põhjal. Need väärised antakse maksmise ehk väljalunastamise hetkel võlakohuslasele (maksekohuslasele) postiasutise poolt üle;

2) kasseerimiseks on lubatud: kvitüürid, kviteeritud arved, faktuurid, maksekäsed, võlakohustused või võlatähed ja tšekid, vekslid, intresside ja dividendide kupongid, kustutatud väärtpaberid, samuti konossementid, kindlustuspoliisid jne. ning üldse igasugused kaubanduslikud ja muud väärised, mis harilikus kasseerimise korras tasumisele tulevad ilma kuludeta ja mida võimalik on vastavasse ümbrikesse paigutada.

Loteriipiletid on lubatud ainult sisetalituses ja üksnes siis, kui tegemist on loteriidega, mis vastavate kompetentsete võimude poolt lubatud;

3) vääriste saatmist postiasutisele toimetatakse kassangsaadetisega. Samane saadeti võib sisaldada mitu väärist, mis sihtpostiasutise poolt ühelt või mitmelt maksekohuslaselt samase isiku kasuks kasseerida tuleb. Kuid need väärised ei tohi rohkem kui viiele eri maksekohuslasele määratud ega mitmesugustel maksetähtpäevadel kasseeritavad olla;

4) kasseerimiseks kuuluvate vääriste summa peab väljendatud olema eesti rahas ja kasseerimiseks kuuluv kogusumma iga saadeti kohta ei või ületada 1.000 krooni, kuid see summa on piiramata, kui kasseeritud summa määratud on hüvistamiseks posti jooksvale arvele. Välisetalituses, kui see sisse seatud, on maksvusel erikord — kokkulepete kohaselt.

142. Kasseerimiseks vastuvõetavad väärised peavad:

1) kandma kasseerimiseks kuuluva summa tähendamist sõnadega ladinakirjas. Intresside ja dividendide kupongide jaoks välisliikimises jätkub summa näitamisest numbrega. Kasseerimisele kuuluv summa peab tähendatud olema ühesainsas summas. Taksid, maksude, tempelmaksude jne. arve, kui saatja

seada tarvilikuks peab, tuleb koostada kassangsaadetise lisade või erinimekirja (p. 6) peal;

2) näitama maksekohuslase nime ja aadressi;

3) kandma tarvilisel korral, saatja allkirja — dokumendi järgi raha vastuvõtmise üle; välismaadest Eestisse kasseerimiseks saadetavate liht kviitungite jaoks võib selle allkirja asemel, kui see lähtemaa seaduste vastu ei käi, tarvitada templit või võlausaldaja nime tähendamist trüki abil;

4) ettenäitamistaksiga tasutud olema § 154 kohaselt, kui tegemist on sisesaadetisega;

5) tempelmaksuga tasutud olema, kui nad selle maksu alla käivad, välisliikimises — lähtemaa tempelmaksuga;

6) kantud olema posti kavandi kohase sisukirja mõlemasse ossa — eeltrüki nõuete kohaselt. Intresside või dividendide kupongid, mis samase liigi väärtpaberite juurde kuuluvad ning samaselt maksekohuslaselt kasseerida tuleb, peavad enne sisukirja kandmist olema kantud erinimekirja, ära tähendades väärtpaberite nimetuse, ja nr.nr., kui need olemas, nõutava summa ja nõudmise kogusumma kokkuvõtu, ning väärtpaberid kinnitades selle erinimekirja külge. Säärased erinimekirja kantud väärtpaberid loetakse üheksainsaks vääriseks.

143. Kasseerimiseks kuuluvad kviitungid kirjade kujul, millel ei ole isikliku kirjavahetuse iseloomu, võivad sisaldada sissejuhatuse (nagu kirjad) ja lõpplause (näit. viisakuselause ja allkiri).

Siseliikimise kassangsaadetisile, millede summad posti jooksvaile arveile peab kantama, võib lisada valmiskirjutatud sissemaksekaardid.

144. Keeldud on:

1) vääriste peale märkmeid teha, mis otseselt nende dokumentide kohta ei käi;

2) vääristele kirju või märkmeid lisada, mis võlauskuja ja võlakohuslase vahel kirjavahetuse aset täita võivad või isikliku iseloomuga teateid võlakohuslase jaoks sisaldavad, kui ka lisada dokumente, mis ei ole kasseerimiseks määratud või oma iseloomult ei kuulu vääriste lisaks või tõendavaks dokumendiks;

3) sisukirjale ja erinimekirjale märkmeid teha, mis sisukirja eelkirjas või käesolevas määrustikus ette nähtud ei ole;

4) koostada mitu kassangsaadetist samase väärise kohta kui ka saata seesuguseid vääriseid või nende lisasid, millede kuju või iseloom ei võimalda saatmist kasseerimisümbrikus (§ 146).

Sisukirjal või vääristel leiduvaid keeldud märkmeid või tähendeid arvesse ei võeta. Lahusoleva iga tähendiga või kirjaga talitatakse nagu juurdemakselise kirjapostisaadetisega.

145. Nõudja võib sisemaise kassangsaadetise sisukirja I osa märkmete lahtris juhatada menetluse:

1) et kasseerimiseks määratud summa mittetasumise juhul:

a) väärised viivitamata tagasi saadetak pärast tagajärjetut võlakohuslasele esitamist;

b) väärised antaks edasi kellelegi kolmandale isikule (sissenõudmiseks, protestimiseks jne.), ühtlasi ära tähendades, kellele nimelt. Neil juhtudel peab nõudja ettenäitamismaksu (§ 154 p. 1-a) ette tasuma teiskordselt, mis postmarkide kleebitakse sisukirja I osa peale ja mis posti kasuks jääb ka sel juhul, kui kasseerimisele kuuluva summa äramaksmise tõttu ei ole vaja anda käiku etteantud korraldusele;

2) et väärised talle saadetak tagasi või kolmandale isikule toimetatakse edasi teatud tähtajaks, kui võlakohuslane talle saadetud kutselehe põhjal ei ilmu neid välja lunastama selle tähtajani. Seda nõudmist võib avaldada vaid siis, kui kassangsaadeti aadressitud on postiasutisse, kus ei ole kojukande talitust või kui võlakohuslase elukoht on väljaspool postiasutise kirjade laiali-kande piirkonda;

3) et kasseerimiseks kuuluvad väärised sihtkohas võlakohuslasele kätte toimetatakse erikäskjalaga. Sel juhul peab sisukirja I osa märkmetelahtris tehtud olema hästi silmapaistev märg „Virk“. Virkmaks peab postmarkidega tariifi kohaselt tasutud olema sisukirja peal, eeltähendatud virk-märkme kõrval. Sääraste kassangsaadete esitamine võlakohuslasele sihtkohas sünnib sama korra kohaselt ja summa ülemmääradeni, nagu virkrahakaartide kätte-toimetamine;

4) et kasseeritud summa peab kantama nõudja käsutuses olevale posti jooksvale arvele. Sel juhul peab ka jooksva arve nr. tähendatud olema.

146. Kassangsaadeti tuleb anda postile järgmiselt:

1) väärised, millele vastaval korral juurde on pandud neid tõendavad dokumendid (faktuurid, konossementid, vastuarved, protestiaktid jne., mis ainult maksmise korral välja anda tuleb), peab paigutatama, ühes saadeti sisukirja mõlema osaga (I ja II osa), posti kavandikohasesse ümbriku. See ümbrik peab kandma järgmisi ülestähte:

a) sõna „Tähtatud“ või „Recommandé“;

b) saatja nimi ja täielik aadress;

d) selgesti loetavate tähtedega ümbriku keskel sõnad: „Väärised kasseerimiseks“, või välissaadeti ümbriku „Valeurs á recouvrer“;

e) postiasutise nimetus, kes summad peab sisse nõudma;

2) lisandid peavad selle väärise külge kinnitatud olema, mille juurde nad kuuluvad;

3) kasseerimiseks määratud vääriseid sisaldav saadeti (ümbrik) kinnitatakse saatja enese poolt ja antakse postile postiasutises tähtsaadeti, mis vastavalt sise- või välismaise sama raske tähtkirja taksi järgi täielikult frankeeritud. Kassangsaadeti postikviitungile märgitakse sõna „kassang“.

Postkastist välja võetud korrapäraselt frankeeritud kassangsaadetisega talitatakse nagu postiasutiseski postileantuga. Frankeerimata või puudulikult frankeeritud, samuti üldtoodud tingimustele mittevastavale saadeti käiku ei anta; need antakse saatjale tagasi.

147. Kassangsaadeti sisukirja-plangid (§ 142 p. 6) ja ümbrikud on postiasutises müügil kindlaksmääratud hinna eest. Neid võib valmistada ka eraviisil, § 222 korras. Keeldud ei ole ümbriku peal kogu teksti kirjutada käsitsi, kuid pealiskirjad sel juhul peavad vastama eelmise paragrahvi nõudeile. Trükitud ümbriku kaust peab olema 114×162 mm.

2. jaotus.

Summade kasseerimise teostamine, kasseerimise tingimused ja tähtajad.

148. Sihtpostiasutises, pärast kassangsaadeti sisu kontrollimist, asutakse korrasleitud vääriste järgi raha kasseerimisele, talitades käesoleva ja järgneva §§ eeskirjade kohaselt:

1) kasseerimisümbrikus leiduvad väärised ja vastaval korral tõendavad dokumendid (§ 146) antakse võlakohuslasele või tema volinikule välja vääriste

või lisade peal tähendatud ja kasseerimiseks kuuluva summa maksmise vastu. Iga väaris, samuti ühes saadetises samasele maksukohuslasele määratud mitu väarist, milliseid neist tema on nõus vastu võtma, peab täielikult ja korraga välja lunastatama; võlakohuslase poolt selle nõude mittetäitmist loetakse maksmisest keeldumiseks. Väariste ja nende lisade vastuvõtmise üle antakse allkiri kutselhele posti nõuete kohaselt;

2) kui osutub, et sisukirjas tähendatud väariseist midagi puudub või mõne muu väärnähu või puuduliku aadressi tõttu mõnda neist ei saa võlakohuslasele tasumiseks ette panna, koostatakse akt, mille sisu lähteasutise kaudu teatatakse saadetise saatjale; samases saadetises korrasleitud väarised kasseeritakse sihtasutises ometi sisse juhul, kui samasele võlakohuslasele määratud väarised kõik leiti olevat korras;

3) kui sisesaadetise ettenäitamismaks (§ 154) puudulikult tasutud on, toimetatakse siiski kasseerimist ja puuduv maks võetakse kasseeritud ja saatjale kuuluvast summast maha — puuduva maksu kahekordses suuruses või vastaval korral juurdemaksu alammäära suuruses. Kui saadetise järgi üldse ei ole kasseeritud summasid, koormatakse saadetis juurdemaksuga — saatjalt sissenõudmiseks. Kui puudulikult tasutud on § 145 tähendatud maksud, jäävad vastavad erikorraldused täitmata;

4) väarised, mida puudulikkuse pärast ei saa ette panna võlakohuslasele, hoitakse alal kuni lähteasutisest sinna saadetud akti põhjal korraldus saabub või kuni korrasleitud dokumentide järgi summade kasseerimiseni, või viimaste väljalunastamatuse selgumiseni. Pärast seda saadetakse nad ühes sisukirja II osaga ja, vastaval korral, ühes võlakohuslasele ette pandud, kuid lunastamata jäänud väaristega tagasi lähtekohta (§ 151);

5) kui kassangsaadetises saadetud kõik väarised tunnustatud on sääraseiks, mida aadressi puudulikkuse või mõnel muul põhjusel ei saa võlakohuslasele ette panna, saadetakse need akti koostamata viivitamata tagasi lähtekohta ühes sisukirja II osaga;

6) kohtu poolt maksujõuetuks tunnustatuile (kui see postiasutisele teada on) ettepanemiseks määratud kassangsaadetistega talitatakse maksujõuetuse kestusel järgmiselt:

a) kassangsaadetist, mille peal nõudja ei ole erikorraldusi ära tähendanud, ei tule esitada võlakohuslasele, vaid see saadetakse tagasi lähtekohta, ühes vastava märkmega;

b) kassangsaadetis, mis kannab üht märkmeist „edasi anda NN-le protesti andmiseks“ või „edasi anda NN-le kohtusse andmiseks“, esitatakse võlakohuslasele ja, mittemaksmise korral, talitatakse sellega nõudja korralduse kohaselt.

149. Väarised näidatakse ette maksekohuslasile niipea kui võimalik ja vastaval juhul maksetähtpäeval, kinni pidades alltoodud eeskirjadest:

1) ettenäitamisel väljalunastamata jäänud väarised, mille väljalunastamisest maksekohuslased isiklikult ja seaduslikus korras keeldunud ei ole, või kui nad väarised ootele jätta on palunud, jäetakse asjaosaliste korraldusse 7-päevase tähtaja jooksul, arvates ettenäitamise päevale või kutselhele välja-saatmise päevale järgnevast päevast;

2) sisesaadetiste suhtes pikendatakse see (p. 1) tähtaeg 14 päevani, kui võlakohuslane elutseb väljaspool postiasutise kirjade kojukande piirkonda või kui sihtkohas üldse ei ole kirjade kojukandmist sisse seatud;

3) kui tähtajaliste vääriste, nagu vekslite, maksmise tähtaeg on varasem pp. 1 ja 2 tähendatud tähtaegadest, ei või neid vääriseid ootel pidada kauem neil vääriseil endil tähendatud tähtaegadest;

4) kui vääriste peal tähendatud maksetähtpäev on hilisem pp. 1 ja 2 tähendatud tähtaegadest, hoitakse väärised alal nende peal tähendatud tähtpäevani. § 145 p. 1 ettenähtud korraldus täidetakse ametliku tähituse korras, kusjuures nende saadetiste suhtes, mille kohta vääriste eneste ettenäitamise asemel saadetakse posti kutseleht (§ 150), viiakse see korraldus igal juhul täide pärast 5-päevast ootepidamist. § 145 p. 2 ettenähtud korraldus täidetakse määratud tähtpäeval. Postiasutised peavad nõudjale (saatjale) posti väljastusteate abil viivitamata ja maksuta teatama kassangsaadetise edasiandmisest kolmandale isikule.

150. Vääriste ettenäitamist teostatakse:

1) võlakohuslase või tema asetäitja kodus või teotsemiskohas — kirjakandja abil kojukande korras ühes posti kutselehe allakirjutamiseks andmisega, kui võlakohuslane elutseb kirjade kojukande piirkonnas, ning käskjala abil — kui saatja seda § 145 p. 3 kohaselt nõudnud;

2) sihtpostiasutises, kuhu võlakohuslane kutsutakse posti kutselehe abil, kui ta elutseb väljaspool kirjade kojukande piirkonda või kui kasseerimiseks kuuluv summa ületab kojukantava saadetise suhtes lubatud ülemmäära, või kui võlakohuslane on kirjalikult soovi avaldanud, et kassangsaadetise kojukandmise asemel tema kutsutaks postiasutisse. Viimasel juhul kojuviiimine on aga sunduslik, kui saatja on kirjutanud ette kindla maksetähtpäeva või kui saadeti kannab märget „Edasiandmiseks NN-le protestiandmiseks või kohtusseandmiseks“.

Kutselehel tähendatakse kõik talituse nõudeist tingitud üksikasjad. Postiagentuuridele (§ 141) aadressitud kassangsaadetised sihitatakse vasta-vaile kontrollpostkontoreile, kes nendega talitavad nii, nagu olnuksid need saadetised neile endile aadressitud, kusjuures vääriste järgi summad kasseeritakse samal viisil, nagu postiagentuuridesse aadressitud lunaliste saadetiste lunasummad.

3. jaotus.

Mitmesugused eeskirjad.

151. Kasseeritud summad, mis samase saadetise kohta käivad, pärast § 154 ettenähtud maksude mahaarvamist, saadetakse kätte võlanõudjale postirahakaardi abil või need makstakse, avaldatud soovi korral, posti jooksvale arvele sissemaksekaardiga. Mistahes põhjusel väljalunastamata jäänud väärised, ühes neile lisatud sisukirja II osaga, mille peal vastaval korral tähendatakse kulude ja saadaolevate summade arvatus, saadetakse lähteasutisse selleks määratud ümbrikus ametliku tähtsaadetisena. Tagastamise põhjus peab tähendatud olema väljastamatute kirjapostisaadetiste kohta ettekirjutatud viisil. Kui saatjalt maksusid sisse nõuda on, mida ei saa kasseeritud summast maha arvata, või kui juurdemaksu alla käivaid kirjalikke teateid oli vääristele ligi pandud (§ 144), varustatakse ümbrik T-templi jäljendiga ja märgitakse summa sissenõudmiseks saatjalt.

Postiasutised ei ole õigustatud andma kirjalikke tõendusi või koostama akte vääriste lunastamata jäämise üle.

152. Lähteasutises likvideerimistoiming viiakse lõpule järgmiselt:

1) lähteasutisse tagasijõudnud (§ 151, 148) väärised ja sisukiri (II osa) väljastatakse saatjale tähtkirjade väljastamise korras. Rahakaardi väljamaksmine sünnib üldises rahakaartide talituse korras;

2) tagastatud ning nõudja poolt välja võtmata (väljastamatud) väärised ja sisukiri (II osa) hoitakse lähtekohta postiasutises alal, nagu tagastatud tähtsaadetised. Tähtaja möödumisel kinnindatakse väärised ühes sisukirjaga ametlikku tähtkirja ja läkitatakse Tallinna Peapostkontorisse hoiule lõpptalitusse. Vääriste saatjale saabunud postikassangu rahakaardid, kui need ühe kuu jooksul välja võetud ei ole, saadetakse otse teed lõpptalitusse Tallinna Peapostkontorisse.

153. Kui vääriste saatja on tundmatu ja korda ei lähe tema nime ja aadressi teada saada, siis rahakaardi summa saajana märgitakse rahakaardile lähteasutis. Säärase rahakaardi järgi ei tule postiasutise ülemal raha välja võtta, vaid ta peab välja selgitama vääriste saatja ja posti kutselehega kutsuma teda vastu võtma raha. Tema isiku kindlakstegemise järele kirjutab postiasutise ülem rahakaardi tahaküljele märkme, et postikassangu talituse järgi raha kuulub sellele isikule ja viimane kirjutab raha vastuvõtmises alla.

Kui saatja raha järele ei ilmu või võimata on saatjat teada saada, saadetakse rahakaart pärast ühekuulist ootepidamist lõpptalitusse Tallinna Peapostkontorisse.

154. Posti kassangu toimingute pealt võetakse maksusid järgmiselt:

1) sisetalituses:

a) ettenäitamistaksi, mis saatja poolt peab kassangsaadetise eest ette tasutama ja mille suurus peab postmargid kleebitama sisukirja I osa esikülje ülemisele äärele või märkmete lahtrisse; kui võlakohuslasi on mitu, peab ettenäitamistaks tasutud olema niimitme kordselt, kuimitu on võlakohuslast (vt. ka § 145 ja 151);

b) postirahakaardi või sissemaksekaardi taksi, milline taks sihtasutises arvatakse maha saatmiselekuuluvast summast. Rahakaardi taks või jooksvale arvele sissemakse taks arvatakse kasseeritud summa pealt, millest vastaval korral maha arvatud on puudunud ettenäitamistaks, kooskõlas § 151 määrusega, ja muud saadaolevad taksid, mis saatja poolt tasumata jäänud;

2) välistalituses:

a) kasseerimismaksu, milline postiasutise poolt, kes kasseerimist toimetab, maha võetakse iga lunastatud väärise (hinnalise dokumendi) summast;

b) ettenäitamismaksu iga väärise pealt, mis lunastamiseks ette näidatud ja lunastamata on jäänud. Selle maksu alla ei käi väärised (hinnalised dokumendid), mis mingisuguse korratuse või aadressi vea tõttu saatjale tagasi saadetakse, ilma et kasseerimisele või ettenäitamisele oleksid tulnud.

Rahakaart, millega samase saadetise kohta käivad kasseeritud summad tagasi saadetakse vääriste saatjale, koostatakse summa peale, millest on arvatud maha kasseerimismaks ja, vastaval korral, väljalunastamata jäänud vääriste ettenäitamismaks;

d) rahakaartide harilikku taksi, mis kogu kasseeritud summa pealt arvutatakse, millest a ja b all näidatud maksud maha arvatud.

155. Saadetisi või vääriseid tagasi nõuda või järele saata, või nende üle järelepärimisi toimetada võib järgmisil tingimustel:

1) saatja võib, niikaua kui kasseerimisele tulevaid vääriseid sisaldava saadetise sihtasutis neid vääriseid käest andnud ei ole, pöörduda otse sihtasu-

tise poole ja kirja-postisaadetiste jaoks kindlaks määratud tingimusil saadetise või ühe või mitu temas sisalduvat väärist tagasi võtta või saadetise sisukirja andmeid eksituse korral parandada lasta. Kuid igale sellekohasele nõudekirjale peab sisukirja teisend ligi pandud olema;

2) ühe või mitme adressaadi (võlakohuslase) elukoha muutumise korral, või võlakohuslase nõudmise peale, toimetatakse kasseerimiseks määratud vääriste järelesaاتمist vastavasse teise postiasutisse riigi piires tingimusel, et neile tehtud ei ole märget: „viivitamata tagasi saata“, „edasi anda NN-le protestiandmiseks“, „edasi anda NN-le kohtusseandmiseks“, ja et neid võimalik oleks uues sihtkohas kasseerida § 149 määratud tähtaja jooksul. Samuti talitatakse vääristega, mis aadressitud on isikule, kes elutseb teise postiasutise tegevuspiirkonda kuuluvas kohas. Välisliikimises toimetatakse järelesaاتمist ainult esialgse sihtmaa piires. Sisetalituse kassangsaadetisi või vääriseid ei või välismaadesse järele saata. Vääriste järelesaاتمise eest mingit täiendavat taksi ei võeta;

3) kassangsaadetiste kohta toimetatakse järelepärimisi kirja-posti saadetiste jaoks ettenähtud korras. Saatja peab vääristele ligipandud sisukirjast lisama teisendi, milline ühes järelepärimisega saadetakse sihtasutisse.

3. jagu.

Perioodiliste väljaannete tellimine ja laialdamine.

1. jaotus.

Kodumaa perioodiliste väljaannete tellimine.

156. Postiasutised vahetalituse korras võtavad vastu kodumaa ajalehede, ajakirjade ja muude perioodiliste väljaannete tellimusi järgmisil tingimustel:

1) Eestis ilmuvate väljaannete tellimusi võetakse vastu kõigis postkontoreis ja postiagentuures;

2) tellijailt võetakse tellimuse hind ilma igasuguse lisamaksuta. Tellimuse ja raha vastuvõtmise üle antakse tellijale maksuta kviitung. Tellimus saadetakse edasi väljaande talitusele viivitamata;

3) tellijate poolt sisse makstud tellimussummast võetakse riigi kasuks vahetasu — tariifis kindlaks määratud suurus. Väljaandetalitusele kuuluvad summad saadetakse talle ametliku raha- või sissemaksekaardiga üks kord kuus;

4) tellimusi võetakse vastu ainult neile väljaandeile, mille väljaandjad või talitused oma väljaande ilmumise või postileandmise koha postiasutisele on andnud sellekohase kirjaliku teadaande ja tellimistingimused (väljaande nimetus, ilmumiskoht ja aadress, posti jooksva arve nr. ..., ilmumissagedus, ühe numbri keskmine raskus, tellimustähtajad, tellimushind) — postiasutisis tellimuste vastuvõtmiseks. Need kirjalikud teadaanded tuleb tähendatud talituste poolt igal aastal uuendada 15-ks novembriks;

5) tellimustähtaegadeks on kalendriaasta, -poolaasta ja -veerandaasta või ka üksikud kuud ja poolikud kuud. Tellimused poolikute kuude peale peavad algama 1-st või 16-st kuupäevast ja lõppema 15-da või kuu viimase päevaga. Erandeid neist tähtaegadest võib teha vaheaegadega ilmuvate või ajutiste väljaannete suhtes;

6) post ei vastuta posti vahendusel tellitud väljaannete korratu väljaatmise eest või ilmumise katkemise korral numbrite saamatajäämise eest.

157. Postivalitus teatab väljaandjailt saadud andmed (§ 156 pp. 4—5), samuti hilisemad muudatused tellimustingimuste üle, postiasutisile. Need peavad väljaannete kohta nimestikku ühes tellimustingimuste andmeiga ja annavad tellijaile teatmeid. Eeltähendatud andmed teatab Postivalitsus ringkirjaga:

- 1) maksuta — iga kuu 25. päeval, detsembrikuul 18. päeval, või järgneval äripäeval, kui eeltähendatud tähtajad langevad püha- või puhkepäevale;
- 2) tariifikohase maksu eest — väljaande talituse kirjalikul nõudmisel muul ajal.

Postivalitsuse ringkirjades (pp. 1 ja 2) toodud andmed võetakse käsitlusele ringkirjale järgneva kuu 1-st päevast, kusjuures p. 1-ses tähendatud ringkirja võetakse ainult need andmed, mis on teatatud kohalikule postkontorile 20-ks kuupäevaks, novembris aga 11-ks ja detsembris 14-ks kuupäevaks. Pärast neid tähtaegu saabunud andmed teatakse postiasutisile järgmise kuu ringkirjaga.

2. jaotus.

Kodumaa perioodiliste väljaannete laialdamine.

Väljaannete tingimused.

158. Kodumaa ajalehed ja ajakirjad ning muud perioodilised väljaanded võetakse nende talitusilt postile ja saadetakse laiali ning toimetatakse kätte tellijaile sisemaal — postitariifis kindlaksmääratud odava taksi eest, kui nende väljaannete suhtes, arvesse võttes § 160 eeskirju, täidetud on järgmised nõuded:

- 1) ajalehe tiitellehekülje pealmik ning ajakirja või muu perioodilise väljaande tiitellehekülj peab trükitult ja hästi silmapaistvalt kandma väljaande nimetust ja väljaandmise koha nimetust, kui see ei sisaldu juba väljaande nimetuses endas, ilmumise kuupäeva, järjenumbrit ja ilmunissageduse ning tellimise tingimusi (hind j.m.);

- 2) ajakirjade ja muude perioodiliste väljaannete tiitellehekülj (arvatud välja ajalehed) võib sisaldada ka ainult väljaande nimetust, väljaandmise kohta ja ilmumise aega (aasta ja kuu, või — harvemini ilmuval ajakirjadel — aasta ja selle veerand) ja järjenumbrit, kuid ainult tingimusel, et ilmunissagedus ja tellimise tingimused silmapaistvalt sisalduksid väljaandes mujal.

Kui pp. 1 ja 2 tähendatud andmed ei ole trüki abil tehtud, ei võeta neid arvesse ja sel juhul ei või odavat taksi kasutada;

- 3) ajalehed, ajakirjad ja muud perioodilised väljaanded peab postikaudu saadetama nende ilmumise järgi katkemata;

- 4) väljaandja peab ilmumise või postileandmise koha postiasutisele kirjalikult teadaande andma, milles tarvilikud andmed ajalehe või muu väljaande kohta toodud ja kust näha, kas need vastavad postimäärustega nõutavatele tingimustele. Kui väljaandja teeb väljaande suhtes muudatusi, peab ta igast muudatusest uuesti postiasutisele teatama.

159. Sisemaal väljaannete laialdamise eest võetakse maksu (§ 158) järgmisel viisil:

- 1) maksu võetakse iga üksiku numbri pealt selle raskuse järgi. Selle jaoks peab väljaandetalitus väljaannete postileandmise kaaskirjas (§ 164 p. 3) numbri raskuse tähendama. Kaaskirjade põhjal sünnib kuuluva postimaksu arvestamine, milleks talitus peab postiasutisele maksuta andma väljaande eksemplari — kontrollimise otstarbel;

2) väljaande talitus tasub postiasutise rahatalituse tundidel maksu 10 päeva viisi ette ja mitte hiljem kui igal 5-dal, 15-dal ja 25-dal kuupäeval, kusjuures sissemakstava summa aluseks võetakse eelmise kuu postimaksu summa. Kui vastav postimaks nimetatud tähtaegadeks tasutud ei ole, siis Postivalitsuse direktori korraldusel lõpetatakse väljaannete postilevõtmine kuni arvete õiendamiseni. Ajakirjade, s.o. nädalakirjade, kuukirjade jne. eest peab postimaks õiendatama kas ette, mis vabadel tähtaegadel võib sündida, või selle võib õiendada postileandmise hetkel, kui postileandmine sünnib postiasutise rahatalituste töötundidel. Raha vastuvõtmises annab postiasutis kvii-tungi;

3) ajalehtede esimesel ilmunisel tasutakse postimaks esimese 10 päeva eest ligikaudses summas ja andmete järgi, mis talitus ajalehe kohta teab ette tuua;

4) väljaande ajutiselt seismajäämise või selle ilmunise lõpetamise korral makstakse laialisaatmiseks ette makstud rahasummade ülejääk talitusele tagasi.

160. Odavat saatetaksi (§ 158) ei või tarvitada väljaannete saatmisel:

1) mis ilmuvad harvem kui 4 korda kalendriaastas;

2) mis üksikult kaaluvad üle 250 g. Ometi, kui ühes väljaandega saadetakse ka § 162 all tähendatud lisad ja väljaande osad, võib väljaande ja tema lisa või osa ühine kogukaal ületada 250 g. Samuti võib väljaande enese kaal üksikuil juhtudel, nagu riiklike tähtpäevade, messide, väljaande juubeli ja muude sarnaste sündmuste puhul, ületada 250 g;

3) mis peamiselt sisaldavad ainult ärikuulutusi ja reklaame ning selle jaoks välja antaksegi;

4) mis postile antakse vähemas arvus kui 100 eksemplari sama numbrit korraga. See nõue ei käi juhtude kohta, kui on juba vähemalt 100 eksemplari sama numbrit postile antud ja tegemist on täiendava saatmisega.

161. Odavat taksi (§ 158) tarvitatakse veel, sõltumatult eelmise (160) paragrahvi tingimustest, järgmistel juhtudel:

1) proovilehtede või proovinumbrite saatmisel, kui neil on tavalise lehenumbri täieline kuju ja kui nad kannavad adressaadi isiklikku aadressi, hoolimata sellest, kas nad tellimiseks kutset sisaldavad või mitte. Seesuguseiks proovinumbreiks ei loeta propaganda lehti, mis välja antakse silmnähtavalt ärilise reklaami otstarbel;

2) börsiteadete saatmisel, kui nende numbreid katkemata järjekorras saadetakse;

3) uusile tellijaile enimilmunud ajalehtede või muude perioodiliste väljaannete saatmisel jooksva tellimisaasta eest; sel korral taks arvutatakse iga komplekti kogukaalu eest, nagu oleks tegemist väljaande sama raske üksiku numbriga.

162. Väljaande numbrit lahutamatuks ja tema kaalu hulka käivaks osaks, mis samuti kuulub saatmisele odava saatetaksi järgi (§ 158), loetakse:

1) ajalehe või muu väljaande numbrit osi, kui need kaasandena väljaandja poolt juurde pannakse vastavale väljaande numbrile ja kui nad peal-mikus kannavad väljaande täielikku nimetust või sellekohase sedeliga varustatud on, või kui muul viisil näha on, et nad moodustavad pealehe enese järje või lisa; seesugused lisalehed võivad olla ka kuulutustega ning värvilisel kui ka ilupaberil;

2) trükitud tekstiga ja kuulutusi mittesisaldavaid lisi, nagu vihud või raamatud ning igasugused kirjanduslikud ja kunsti tooted, mis ajalehe või ajakirja hariliku tellimuse täitmiseks saadetakse ja pealehe pealmikus või tellimise tingimuses nimetatud on;

3) kunsti lehti — perioodilisis väljaandeis teksti täienduseks või kaunistamiseks, nagu papile kleebitud pilte jne.;

4) posti jooksvate arvete sissemaksekaarte pealetrükitud tekstiga riigi rahaliste loteriide piletite tellimiseks.

Trükktoodete taksi tarvitamine.

163. Odava taksi (§ 158) alla käivate väljaannete suhtes tarvitatakse trükktoodete taksi järgmistel juhtudel ja tingimusil:

1) ajalehtede ja muude perioodiliste väljaannete kaasas laiali saadetavad kõrvalised lisad, nagu kuulutused, kataloogid, prospektid, hinnakirjad, brošüürid, proovinumbrid teisist väljaandeist jne. käivad täiendavalt trükktoodete täistaksi alla, kusjuures taks arvatakse nende lisade kogukaalult, kui lisi on mitu;

2) ajalehed ja muud perioodilised väljaanded möödunud ilmuniseaasta eest, kui nad postile antakse alles pärast ilmuniseaasta viimase numbri hulgalist postikaudu laialisaatmist, käivad trükktoodete taksi alla 50% alandusega — kooskõlas § 26 eeskirjadega.

Kui väljaandja soovib oma väljaande juures laiali saata lisi, mis trükktoodete täistaksi alla käivad (p. 1), peab ta sellest laialisaatmise koha postiasutisele aegsasti teatama ja postiasutise rahatalituse tundidel sularahas ette maksma trükktoodete eest kuuluva taksi, sõltumatult väljaande enda taksi-dest. Väljaandja peab postiasutisele kontrollimise otstarbeks andma 1 eksemplari p. 1 tähendatud lisadest.

Postimise aeg ja kord.

164. Ajalehed, ajakirjad ja muud perioodilised väljaanded peab postile antama:

1) sedavõrt aegsasti, et postiasutisel aega jääks kontrollimiseks, arvestamiseks ja laialisaatmisega seotud muiks toiminguks. Postileandmise aja kohta tuleb väljaandjal kokku leppida postiasutisega;

2) pabersideme all, viimasele pealekleebitud lipikul tähendades väljaande nimetust, tellija aadressi ja sihtpostiasutise nimetust. Ometi võib väljaandeid postile anda ka sidemeta. Sel korral tuleb aadressi lipik kleepida või trükkida väljaande enese peale pealpool väljaande nimetust;

3) kaaskirjade juures, mis kahes eksemplaris koostatud ja millele tarviduse korral posti nõudel sihtkohtade nimetused paigutatud on selles järjekorras, nagu lähtepostiasutise poolt juhatatud. Kaaskirjades peab postileantavate ajalehtede või muude väljaannete arv näidatud olema;

4) aadresside järgi ja traktidele vastavalt pakkidesse või kimpudesse seotult, igal kimbul sihtkoha ja kimbusolevate eksemplaride arvu tähendamisega; seejuures võib samase tellija nimele ühise sideme all saata mitu väljaande eksemplari, kuid kimpude suurus ei tohi ületada 45 × 45 sm.

165. Kaaskirjades peab postileantavate ajalehtede või ajakirjade arv näidatud olema. Väljaandjad on vastutavad selle eest, et kaaskirjas näidatud eksemplaride arv ühtuks postileantavate eksemplaride arvuga. Postiasutised ajalehtede ja ajakirjade postilevõtmisel toimetavad arvu võrdlemist kaaskirjaga

vähemalt kord kuus ja kui selgub, et tõeline arv ületab kaaskirjas näidatud arvu, siis lisatakse see vahe kõigile kuu jooksul saadetud selle väljaande kaaskirjades näidatud arvudele juurde ja võetakse sellelt eksemplaride arvult trükktoodete täistaksi.

3. jaotus.

Välismaade perioodiliste väljaannete postiabonement.

166. Kõik postkontorid võtavad vastu tellimusi välismaade ajalehtede, ajakirjade ja muude perioodiliste väljaannete peale, mis posti vahendusel võimalik on aboneerimiseks muretseda. Abonemendi talitust toimetatakse vastavate kokkulepete kohaselt, silmas pidades alljärgnevaid täiendavaid eeskirju:

1) on lubatud aboneerida ainult neid ajalehti ja väljaandeid, mille edasisaatmine ja levitamine Eestis ei ole keeldud;

2) tellimusi võib vastu võtta ainult ametlikes nimestikes kindlaksmääratud ajajärkude peale. Nimestikud koostab Postivalitsus järgmiste andmetega: ajalehe nimetus, ilmumiskoht ja ilmumissagedus, tellimustähtajad ja aboneerimishind ning lehe või väljaande üksiku numbri keskmine raskus grammes. Nimestikes mitteleiduvate väljaannete peale võetakse tellimused vastu pärast vajaliste andmete saamist Tallinna Peapostkontori juures asuvast Ajalehtede Büroost. Teated nõutakse kohaliku postiasutise poolt ametkirjaga;

3) tellimused peab antama aegsasti, arvestades abonemendi aja algusega. Abonentidel, kes oma tellimust õigel ajal ei ole andnud, ei ole mingit õigust numbrite peale, mis aboneerimise algusest kuni tellimuse kohalejõudmiseni ilmunud. Kui aga need abonendid soovi avaldavad võimaluse korral saada ka juba ilmunud numbreid, peavad postiasutised abiks olema, et see soov võimalust mööda täitmist leiaks;

4) abonemendi talituse eest võetakse tariifikohaseid makse;

5) väljastamine sihtpostiasutisises sünnib kirjaposti lihtsaadetistega ühisel alusel;

6) abonendi elukoha muutumisel Eesti piirides tuleb abonendil aadressimuutmise nõudmine aegsasti anda oma endise või uue asukoha postkontorile. Kui nõutakse järelesaاتمist välismaale, peab avaldis antama senisele väljastavale postkontorile. See viimane kord on maksev ka kodumaal tellitud kodumaiste väljaannete kohta, mille abonement mõne teise maa peale üle kantakse. Järelesaاتمisi võib nõuda ainult aja vältel, mis ei ületa tellimuse kestust.

167. Nagu eesti postiasutised võtavad vastu tellimusi välisajakirjanduse peale (§ 166), nii võtavad vastu postiabonemendi korras tellimusi Eestis ilmutavate ajalehtede ja muude perioodiliste väljaannete peale ka välismaade postiasutised, vastavate lepete kohaselt. Nende tellimuste täitmiseks ajalehtede ja muude väljaannete võtmist nende talitusilt ja välismaadesse saatmist ning selle üle arvete pidamist talitusiga toimetab Tallinna Peapostkontori juures asuv Ajalehtede Büroo Postivalitsuse direktori juhtnõõride kohaselt.

Väljaandjad võivad ka ise koguda välismaail abonente ja nende aadressid anda üle oma väljaande ilmumiskoha postiasutisele. Sellaseid abonemente nimetatakse „Üleantud abonementideks“ ja nendega talitatakse lepete kohaselt.

168. Välispostiabonemendi talituses võetav hind koosneb:

1) posti vahetalitusel aboneeritavail ajalehil ja väljaandel — alghinnast väljaandja kasuks ja lisamaksust posti kasuks. Alghind arvutatakse tellimuse vastuvõtja postkontori poolt eesti rahasse ümber kursi järgi, mis Majandus-

ministri ja Teedeministri poolt määratud korras Postivalitsuse poolt kindlaks määratud ja postkontoreile teatatud. Tellimise juures tuleb aboneerimishind kogu tellimustähtaja eest ette tasuda ja selle üle antakse postikviitung. Postiasutisil on õigus aboneerimishinna kõrgendamise juhul, kui see pärast tellimuse vastuvõtmist selle tellimustähtaja kohta maksma pannakse, hinnavahet abonendilt täiendavalt sisse nõuda;

2) üleantaval abonemendil — posti vahendusmaksust ja saatemaksudest, mida väljaandjailt võetakse järgmiselt:

a) postitariifis ettenähtud vahetalitusemaks,

b) eesti postimaks, mis ajalehtede laialdamiseks postitariifis ette nähtud,

d) transiitmaks — postikonventsiooni alusel, kui tegemist ei ole naabermaadega,

e) sihtmaa postimaks — vastava sihtmaa andmete järgi.

Tähendatud maksud arvutab välja ja võtab ajalehe või muu väljaande väljaandjalt vastu lähteasutis, kusjuures sihtmaarahas väljendatud maksud eesti rahasse ümber arvutatakse kursi järgi, mis maksev on hariliku postiabonemendi talituses samalt maalt tellitavate ajalehtede alghindade ümberarvutamisel. Need maksud kasseeritakse alati tervete kuude eest, kuigi lehesaatmine alles kuu keskel või lõpul algaks, ühelajal väljaandjate poolt saate- ja kokkuvõttelehtede edasiandmisega.

169. Kui ajalehtede või muude väljaannete vahele on pandud hinnakirjad, prospektid, kuulutused jne., mis ei ole nende ajalehtede või väljaannete lahutamatu osa, peavad need frankeeritud olema trükktoodete takside järgi; see taks tasutakse lehetalituste poolt § 163 all ettenähtud korras.

4. jagu.

Vahendustalitused.

170. Postiasutised toimetavad vastavate ametkondade ja asutiste vaheliste kokkulepete alusel järgmisi vahendustalitusi:

1) riigihoiukassa talitust — Riigihoiukassa agentuuridena. Juhtnöörid selle talituse toimetamiseks annab Riigihoiukassa — Postivalitsuse kaudu;

2) tempemarkide ja vekslipaberite müüki. Vastavad avansid annab Riigikassa, kuna juhtnöörid müügist saadud rahaga talitamise ja avansi täiendamise kohta annab postiasutisile Postivalitsuse direktor;

3) riigimaksude vastuvõtmist — Eesti Panga agentuuridena. Juhtnöörid selle talituse toimetamiseks annab Eesti Pank kokkuleppel Postivalitsuse direktoriga;

4) raudteetalitusi, nagu pagasi ja kauba vastuvõtmist ja vedu postvaguneis, sõidupiletite müüki jne. Juhtnöörid nende talituste toimetamiseks annab Raudteevalitsuse direktor kokkuleppel Postivalitsuse direktoriga;

5) teiste ametkondade alale kuuluvate riigimaksude ja -tulude vastuvõtmist ning kulusummade väljamaksmist posti jooksvate arvete talituse abil. Juhtnöörid selleks annab Postivalitsuse direktor kokkuleppel vastava ametkonnaga;

6) riigi klassiloterii piletite müüki. Juhtnöörid selleks annab Postivalitsuse direktor kokkuleppel Riigi rahaliste loteriide direktoriga;

7) teadete andmist publikule (informatsiooni talitus): a) posti-telegraafi-telefoni-raadio talituste kasutamise võimaluste kohta, b) liiklemise võimaluste alal — raudteerongide, autobuste, sisevete-laevade ja lennukite liiklemise kohta. Neid teateid antakse suuliste, telefoniliste, telegraafiliste ja kirjalike

järelepärimiste peale. Teadete andmine suuliste järelepärimiste peale sünnib maksuta, muul viisil andmine — vastava posti, telegraafi või telefoni maksu tasumise vastu, mis teate edasitoimetamiseks vajalik. Juhtnõõrid selle talituse toimetamiseks annab Postivalitsuse direktor.

VIII peatükk.

Nõudmised pärast saadetiste postileandmist.

1. jagu.

Saadetiste tagasinõudmine või pealiskirja muutmine.

171. Saatja võib postileantud saadetise nõuda tagasi või selle pealiskirja lasta parandada järgmisil tingimustel:

1) ta peab lähtekoha postiasutisse andma posti nõuete kohase kirjaliku avaldise ning tõestama oma isiku ja — registripostisaadetise suhtes — ette panema postikviitungi;

2) kui avaldise andjal ei ole postikviitungit (p. 1) või selle aset täitvat postiraamatut ette panna, peab ta saadetise tagasinõudmisel, peale oma isiku tõestamist, täpsalt kirjeldama avaldisele lisatud erilehel saadetise tunnused ja sisu, aadressaadi nime muutmisel aga postikviitungi puududes peab ta avaldisele lisama, sisu kirjeldava lehe asemel, enda kohustusallkirja, et ta saadetise väärtuse või summa suuruses võtab endale vastutuse igasuguse kolmandate isikute poolt juhtudavõiva õigustatud nõudmise suhtes. Ületab saadetise väärtus või saadetud rahasumma 100 kr., võib kviitungi puududes nõuda ainult saadetise tagasisaatmist;

3) kirjaposti teeleminemata lihtsaadetis antakse tagasi erandina ka suulise avalduse põhjal, kui saatja on lähteasutisele tuntud ja kahtlust ei ole, et tema on saadetise tõeline saatja;

4) mõnesse välismaasse aadressitud teelelänud saadetisi pole lubatud nõuda tagasi või aadressida ümber teisele aadressaadile; postiasutisilt saab andmeid, millised välismaad säärast keeldu tarvitavad;

5) lihtsat aadressi muutmist ilma aadressaadi nime või elukutse tähen-damist ja sihtmaad muutmata võib saatja paluda kodu- või välismaa sihtasu-tiselt ka otse, kirjaga või postkaardiga, ilma lähteasutise vahetalitusest.

172. Saadetise pealiskirja parandamise nõude abil (§ 171) võib saatja muuta või täiendada aadressaadi nime ja aadressi ning alandada või kustutada lunaga koormatud saadetise lunasummat, või nõuda, et saatjale luna makstaks välja mitte saadetise lähtekohas, vaid mõnes teises postiasutises, kuid pole lubatav lunasummat kõrgendada või lunata saadetist tagantjärele koormata lunaga; igale lunasumma vähendamise nõudekirjale peab ligi pandud olema uus lunarahakaardi plank, mis parandatud summat väljendab. Peale selle võib postpaki saatja etteantud korraldust (§ 54 p. 5) muuta ning välissaadetise saatja tagantjärele võtta enda kanda tolli- ja muud maksud, mis välismaal arvatakse saadetisele (§ 121).

Ei ole lubatud:

1) sisepostpakki või siserahakaarti pealiskirja muutmise korras välis-maale saatmiseks ümber aadressida;

2) Eestis postitud teeleminemata välispostpakke, väärtkastikesi või välisrahakaarte teisele välismaale saatmiseks ümber aadressida; nende saade-tiste pealiskirju võib parandada lasta ainult samase sihtmaa juurde jäädes.

Postilt säärase saadetiste (pp. 1 ja 2) tagasivõtmisel ei maksta tasutud postimaksumisid tagasi ega võeta neid maksusid saadetiste uuesti saatmisel arvesse.

173. Avaldise (§ 171) andja peab tasuma:

1) postiteel edasisaadetava nõudmise eest — postitariifis ettenähtud taksi postmarkides,

2) telegraafiteel edasisaadetava nõudmise eest — telegraafitariifi järgi kuuluva telegrammimaksu sularahas, vastavalt sõnade arvule.

Kui tagasinõudmine või pealiskirja muutmine käib samases postiasutises samaselt saatjalt samasele saajale korraga postileantud mitme samaliiki saadetise kohta, jätkub üheainsa ühise avaldise või telegrammi andmisest, kusjuures vastavalt posti- või telegrammitaksi sel korral võetakse nagu üheainsa nõudmise eest.

Avaldis ei käi maksu alla, kui teeleminemata saadetise suhtes asi õien-dateks lähteasutises kohapeal. Riigi- ja omavalitsuseasutiste ametlike sise-saadetiste kohta käivad nõudekirjad on postimaksust vabad kõigil juhtudel.

174. Saatja nõudmine (§ 171—172) võetakse täitmisele järgmiselt:

1) lähtekoha postiasutisest veel teeleminemata saadetise suhtes täide-takse saatja soov kohapeal, kui see posti teeleminekut ei viivita, kuid telegraafilise rahakaardiga saadetud raha tagasinõudmisel raha antakse saatjale tagasi ainult juhul, kui rahatelegramm alles on edasi saatmata. Kohalikud saadetised antakse saatjale tagasi enne nende andmist kojukandesse;

2) teeleläänud saadetise suhtes saatja soov täidetakse sihtasutises ja ainult siis, kui aadressaadressile seal pole veel jõutud saadetist väljastada või raha-summat välja maksta. Tagasinõudmise puhul saadetakse sihtkohast saadetis saatjale tagasi. Aadressi muutmise juhul aga saadetis väljastatakse muudetud aadressi kohaselt kas samas sihtkohas või — järele- või edasisaadetult — uues sihtkohas.

175. Teeleminemata tagasivõetavad või sihtkohast tagasinõutud saa-detised ja rahasummad antakse tagasi nende saatjaile lähteasutises — väljas-tamatult tagasijõudnud saadetiste tagasiandmiseks ettenähtud korras (§ 204—205).

Kui saadetise tagasiandmisel, ja selle võrdlemisel avaldisele lisatud tõendustega, ilmsiks tuleb, et saadetis ei kuulu nõudjale, koostatakse posti-asutises akt — süüdlase vastutuselevõtmiseks. Postisaadetis aga saadetakse viivitamata sihtkohta; kui tõendustega võrdlemiseks saadetis avati, pitseeri-takse see enne edasisaatmist ja varustatakse avamise põhjuse kohta käiva märkme-ga.

2. jagu.

Saadetiste järelesaatmine.

176. Postisaadetised saadetakse järele nii sise- kui välismaale, kus-juures uude sihtmaasse võib järele saata siis, kui see sihtmaa toimetab seda-liiki saadetiste vahetust ja saadetis vastab uue sihtmaa nõudeile. Sisepost-pakke ja siserahakaarte ei ole lubatud saata järele välismaale. Samuti ei või saata järele välismaale lunalisi saadetisi, mille kasseeritav summa kuulub sisse-maksmisele posti jooksvale arvele algsel sihtmaal. Järelesaatmist toimetatakse maksuta, arvatud välja postpakid (§ 179). Enne järelesaatmist välismaale peab vastaval korral tasutama taksi-vahe ennetasutud taksi ja uuele sihtmaale saatmise eest kuuluva taksi vahel. Kirjaposti saadetiste järelesaatmisel võib

selle taksivahe suuruses saadetisele arvata juurdemaksu. Kui saadetise järelesaatmine ei ole teostatav, talitatakse sellega kui väljastamatuga. Järelesaadetud postisaadetised väljastatakse harilikus korras adressaatidele, või kui nad väljastamatult tagastatakse — siis saatjaile, pärast neil lasuvate maksude tasumist.

177. Postisaadetised saadetakse järele adressaadi uude elukohta:

1) saatja nõudel, kuid saatja võib saadetise järelesaatmist nõuda ainult aadressi muutmise korras, § 171—174 eeskirjade kohaselt, või saadetise postileandmisel saadetisel märgitud korraldusega;

2) kui saatja oma pealiskirjaga pole saadetise peal teisiti juhatanud või järelesaatmist keelanud, siis:

a) algse sihtpostiasutise enda algatusel, kui adressaadi uus elukoht postiasutisele kindlasti teatavaks saab ja kuigi adressaat järelesaatmise suhtes korraldust postiasutisele ei ole jätnud. Seejuures postpakkide, rahakaartide ja lunaliste saadetiste järelesaatmisel tuleb kinni pidada § 179, 182 ja 183 eeskirjadest;

b) adressaadi nõudel, tema elukoha muutmise või tema ajutise äraoleku tõttu, kusjuures ta võib nõuda kas saadetise järelesaatmist uude sihtkohta või sama postiasutise piirkonnas tema uue aadressi järgi kättetoimetamist. Seesugused soovivaaldised või teadaanded peavad olema kirjalikud ja need ei käi maksu alla. Need avaldised on kehtivad kuni nende äramuutmiseni avaldaja poolt, aga mitte kauem kui 3 kuud. Kirjaposti liht- ja tähtsaadetiste kohta võib järelesaatmise nõudmist avaldada ka suuliselt või telefoniteel, kui avaldaja on postiasutisele tuntud.

178. Kirjaposti lihtsaadetiste järelesaatmiseks võib tarvitada nn. koondusümbrikke, käsitades järgmisi eeskirju:

1) koondusümbrikku võib paigutada samasele adressaadile või samasel laeval asuvate meremeeste ja reisijate nimele või ühisest matkast osavõtvaile isikule järelesaadetavad saadetised. Esimesel juhul märgitakse koondusümbrikule adressaadi nimi ja uus aadress, teistel juhtudel — laeva, laevasõiduagentuuri, reisibüroo jne. aadress, kellele saadetised tuleb välja anda. Aadressi muutmine igal üksikul saadetisel pole vajalik;

2) koondusümbrikesse ei tohi paigutada saadetisi, mis oma kujult, suuruselt ja raskuselt võiksid põhjustada koondusümbriku kärisemise, ega tollivaatele alluvaid välissaadetisi. Koondusümbriku ja tema sisu koguraskus ei või ületada 500 grammi;

3) koondusümbrikud valmistatakse Postivalitsuse poolt ja on postiasutises müügil või nad valmistatakse huvitatud isikute endi poolt Postivalitsuse kavandi kohaselt, tugevast paberist;

4) koondusümbrik ei kuulu frankeerimisele ja esitatakse järelelaatvale asutisele lahtiselt, saadetiste kontrollimiseks ja puuduvate takside märkimiseks;

5) väljastav postiasutis võib ümbriku avada ja selle sisu kontrollida ning vastaval juhul nõuab sisse tasumata takside osa.

179. Postpakk saadetakse järele ainult saatja või adressaadi nõudel. Sihtpostiasutise enda algatusel postpakk saadetakse järele:

1) sisemaal: a) sõjaväelasile, kui järelesaatmine oli väeosa asukoha muutusest tingitud; b) vangidele, kui pakid neile saadetakse järele uude vangistuskohhta; d) adressaatidele, kes küll elukohta muutnud ei ole, pakk aga selle aadressi järgi kuulub väljastamisele teisest (lähemast) postiasutisest. Kõigel kolmel juhul (a, b, d) järelesaatmine sünnib maksuta;

2) välismaale — kui saatja süüks langev eksitus teeb tarvilikuks järelesaatmise ja pakk vastab uue sihitamise jaoks nõutavaile tingimustele. Säärane järelesaatmine on maksuline.

Kui saatja või adressaat on välispaki suhtes järelesaatmise korralduse teinud, on postiasutisel õigus temalt nõuda järelesaatmise kulude kindlustamiseks kohustuseandmist või tagatisraha sissemaksmist samas korras, nagu see frankosaadetiste (§ 121) suhtes määratud.

180. Postpaki järelesaatmise eest võetakse makse järgmiselt:

1) sisemaise või välismaalt saabunud postpaki järelesaatmise eest Eesti piires võetakse ainult sisemaist saatemaksu uuesti. Kui seda maksu ei õienda paki järelesaatmise hetkel, see nõutakse adressaadilt; kui väljastamatuse tõttu paki peab järele või tagasi saatma, jääb see maks pakile koormatisena lasuma, ka välismaise paki järele- või tagasisaatmisel välismaale;

2) välismaalt tulnud postpaki järelesaatmisel või tagasisaatmisel välismaale, kui maksud enne järelesaatmist tasutakse, võetakse samu postimakse, nagu oleks pakk järelesaatmiskohas postile antud saatmiseks uude sihtmaasse, arvatud välja väärtpakide eest saatelismaks ja lunaliste pakide eest lunamaks. Kui makse ette ei tasuta, arvatakse samadest maksudest Eestile kuuluv osa paki peale koormatisena;

3) välispaki järele- või tagasisaatmisel Eestisse, kui järelesaatmise maksud ei ole ette tasutud, arvatakse pakil lasuvatele maksudele juurde Eesti osa saate- ja kindlustusmaksudest;

4) pakile arvatud järelesaatmise maksud peab tasuma paki vastuvõtmisel — adressaat, või väljastamatuse tõttu lähtekohta tagasisaatmise juhul — saatja, ning ilma et välispaki suhtes loobutaks kuuluvaist tollimaksudest või muudest erikuludest, mida sihtmaa ei ole nõus kustutama. Kui saatja nõuab sisepostpaki tagasi- või järelesaatmist, peab ta uue saatmise eest kuuluva saatemaksu (kaaluraha) tasuma ette.

181. Postpaki järele- ja tagasisaatmise eest ei võeta makse:

1) § 179 p. 1 juhtudel;

2) ekslikult postilevõetud ja sel põhjusel tagasisaadetavate pakide, samuti posti eksliku sihitamise tagajärjel järelesaadetavate pakide pealt. See ei käi juhtude kohta, kui tagasisaatmine osutub saatja eksituse või posti keeldude tagajärjeks.

182. Rahakaart saadetakse järele kas saatja või adressaadi nõudmisel. Sisemaal võib rahakaardi saata järele ka postiasutise enda algatusel.

Kui välismaale postiteel järelesaatmisel uus sihtmaa ei toimetata rahakaartide vahetust algse lähtemaaga, koostatakse uus rahakaart, mille taks saatmisele tulevast summast maha arvatakse, kui saatja pole taksi tasunud ette. Samal viisil talitatakse telegraafiteel posti või telegraafilise rahakaardi järelesaatmisel sisemaal või välismaale kui ka rahakaardi telegraafiteel tagasisaatmisel. Muudel juhtudel järelesaatmisel uut rahakaarti ei koostata ja järelesaatmise eest maksu ei võeta.

Ameerika Ühendriikidest, Suur-Britanniast ja Nõukogude Venest või nende vahetalitusel saabunud rahakaartide järelesaatmist teistesse maadesse, või vastupidiselt, toimetatakse alati uue rahakaardi abil, järelesaadetavast summast saatetaksi mahaarvamisega.

183. Lunalise saadetise võib saata järele, saadetise liigi kohaselt, harilikus korras. Uus sihtasutus toimetab luna õiendamist nii, nagu oluks saade-

tis algsest lähtekohast otse temale läkitatud. Välismaale võib järele saata siis, kui uus sihtmaa toimetab algse lähtemaaga sedaliiki lunaliste saadetiste talitust. Sisesaadetisi, arvatud välja postpakid, võib järele saata välismaale ainult saatja nõudel pärast taksivahe õiendamist ning saatja poolt saadetisele uue lunarahakaardi lisamist.

3. jagu.

Järelepärimised.

184. Arvatud välja vastavais seadusis ettenähtud erandid, nagu teadete-andmine kohtuvõimudele, võivad postisaadetiste üle teateid saada ainult nende saatjad või adreassaadid, või nende volinikud, järgmises korras:

1) järelepärimised tuleb anda kirjalikult, kõigi posti nõudeile vastavate andmetega, kas lihtpaberil või postiplangil ja võimalikult lähtesutisse. Välis-saadetise kohta järelepärimine tuleb koostada alati rahvusvahelise talituse plangil ja registriposti saadetise järelepärimisele võimalikult lisada saadetise pealiskirja teisend;

2) järeleotsimise tagajärjed teatatakse järelepärimise nõudmise avaldajale kinnises kirjas ja sellest postiasutisest, kellele nõudja järelepärimise andis;

3) kohalike kirjaposti lihtsaadetiste üle võivad nende tõelised saatjad postiasutisest teateid pärida suuliselt — maksuta;

4) järelepärimisel registripostisaadetise üle peab järelepärija ette näitama postikviitungi või selle tõestatud ärakirja. Postikviitungi puududes, samuti kui isik ei ole tuntud, tuleb järelepärimise esitajalt nõuda isikutõestamist ja kindlakstegemist, et saadetis tema enese läkitatud on või et tema õigus-tatud on saadetise kohta teateid saada. Sisesaadetise üle järelepärimisel adre-saadi poolt ei nõuta postikviitungi esitamist.

185. Iga kirjaliku järelepärimise eest võetakse tariifikohast järele-pärimise maksu postmarkides. Samasele isikule, samasesse paika ja samasel ajal läkitatud samaliiki saadetiste kohta on lubatud tarvitada ühist järelepäri-mise avaldist, kuid maksu võetakse iga saadetise kohta käiva järelepärimise eest eraldi.

Kui järelepärimine on esile kutsutud talituse vea tõttu, makstakse järele-pärimise maks tagasi. Järelepärimise maksu alla ei käi järelepärimised saade-tiste kohta, mille eest on tasutud väljastusteate või väljamakseteate maks, ning järelepärimised riigi- ja omavalitsuseasutiste ametlike sisesaadetiste kohta.

186. Sisesaadetise kohta võib saatja teadet nõuda ka telegraafiteel. Sel puhul tuleb esitada harilikus korras järelepärimise avaldis lähtesutisse, mille põhjal postiasutis saadab järelepärija kulul makstud vastusega tele-grammi. Harilikku järelepärimise maksu sel korral ei võeta, vaid võetakse telegrammimaks telegrammi sõnade arvu järgi ja vastuse jaoks 10-sõnalise telegrammi maks.

IX peatükk.

Korravastased ja väljastamatud saadetised.

1. jagu.

Korravastaste saadetistega talitamine.

Üldeeskirjad.

187. Korravastaseks loetakse saadetised:

- 1) mis on puuduliku aadressiga,
- 2) mis on puudulikult frankeeritud,

- 3) mis ei vasta nende liigi jaoks määratud postilevõtu tingimusele,
- 4) mis sisaldavad saatmiseks keeldud asju,
- 5) mille sisu või pakend on riknenud seisukorras.

188. Saadetise aadress loetakse puudulikuks:

- 1) kui aadress ei vasta § 4 teise lõike või § 114 p. 1 nõudeile;
- 2) kui samases kohas on mitu isikut (füüsilist või juriidilist), kes kannavad saadetise aadressis tähendatud nime või nimetust ja ses aadressis pole andmeid, mis täpsemalt määratleksid adressaati või võimaldaksid teda tunda ära absoluutse kindlusega.

Sääraseid saadetisi (pp. 1 ja 2) ei toimetata kätte, vaid nendega talitatakse kui väljastamatuiga. P. 1 all tähendatud juhul on Postivalitsuse direktoril õigus lubada sääraseid saadetisi erandjuhtudel ka väljastada. P. 2 all tähendatud juhule vastava postpaki kohta nõutakse täielikumat aadressi väljastamuse teate abil, muudliiki saadetised aga saadetakse aadressi täiendamiseks tagasi lähtekohta.

Liht- või tähitatud kirja-postisaadetisi, mis puuduliku või eksliku aadressi tõttu saatjaile aadressi täiendamiseks või parandamiseks sihtkohast tagasi saadetakse, loetakse sel korral, kui nad lähtekohas täiendatud või parandatud aadressiga uuesti postile antakse, täiesti uuteks saadetisteks ja nad käivad uue taksi alla. Samuti talitatakse kassangsaadetistega, kui tagasisaatmine lähtekohta tingitud oli nõudja eksitusest.

189. Ekslikult postilesattunud ja sihtkohta saabunud või teel avastatud täiesti frankeerimata või puudulikult frankeeritud liht äripabereiga, trükktooteiga, kaubaproovidega, pisipakettidega ja vastusega postkaartidega talitatakse kui väljastamatuiga. Ei ole keeldud neid ka väljastada juurdemaksu vastu — puuduva postimaksu kahekordses suuruses, arvestades taksides ettenähtud alammääraga. Puudulikult frankeeritud trükktooted pimedate kirjaga aga väljastatakse adressaadile juurdemaksu tasumisel puuduva postimaksu ühekordses suuruses.

Osaliselt või täiesti frankeerimata väärtisaadetised, postpakiid ja rahakaardid, kui need olid ekslikult postile võetud puudulikult frankeerituna, väljastatakse adressaatidele puuduva postimaksu ühekordses suuruses tasumise vastu. Keeldub aga saaja seda puuduvat postimaksu tasumast, väljastatakse saadetis ja puuduv postimaks nõutakse sisse saadetise saatjalt, viimase keeldumisel aga — süüdlaselt.

Osaliselt või täiesti frankeerimata kirjad ja harilikud postkaardid väljastatakse harilikus korras juurdemaksu vastu kahekordses suuruses (§ 63) tariifikohase alammääraga.

Iga saadetis, mis T-templi ei kanna, tuleb õieti frankeerituks lugeda ja temaga sellekohaselt talitada, erandiks silmnähtav eksitus.

190. Saadetised, mis ei vasta nende liigi jaoks määratud postilevõtu tingimusele, saadetakse maksuta tagasi lähtekohta, tagasiandmiseks saatjaile, erandiks alljärgnevad juhud:

- 1) saatmiseks eksikombel postile võetud ja sihtkohta saabunud kirja-posti saadetised väljastatakse adressaatidele, kui nad tasuvad puuduvad taksid ja lisataksid kuni selle taksi määrani, mis on ette nähtud saadetiste liigi kohta, kuhu need saadetised tõeliselt kuuluvad oma sisult, kaalult või mõõteilt, kusjuures saadetiste eest, mis ületavad suurima raskuse kindlaksmääratud piirid, võetakse maksu tegeliku kaalu järgi ühekordses suuruses;

2) p. 1 eeskirja kohaselt talitatakse ka postpakkidega, mis ületavad suurma raskuse lubatud piiri. Keeldub aga adressaat puuduvat maksu tasumast, saadetakse pakk saatjale tagasi, temalt saatekulu (§ 180—181) sisse nõudes. Postpakkide mahu, kaalu või mõõdete väikesed kõrvalekaldumised kindlaksmääratud ülemmääradest ei põhjusta paki tunnustamist korravastaseks ega takista selle väljastamist;

3) kui rahakaardi rahasumma või saadetise avaldatud väärtuse summa või lunalise saadetise lunasumma tähtsusetu väikesel määral ületab lubatud ülemmäära, võib tagasisaatmise asemel saadetise väljastada adressaadile.

191. Paragrahv 6 pp. 1—3 keeldude vastu eksimisel talitatakse järgmiselt:

1) kui kiri või väärtkiri sisaldab jooksva ja isikliku kirjavahetuse iseloomuga dokumente, mis kannavad teist aadressi kui adressaadi oma või adressaadiga kooselutsevate isikute omad (§ 6 p. 1), võetakse ültähendatud adressaadilt iga säärase teist aadressi kandva kirja pealt juurdemaksu kahekordses suuruses;

2) kui äripaber, trükktoode, kaubaproov või pisipakett sisaldab jooksva ja isikliku kirjavahetuse iseloomuga märget või dokumenti (§ 6 p. 2), siis saadeti oma kogukaalult loetakse kirjaks ja adressaadilt võetakse juurdemaksu puuduva postimaksu kahekordses suuruses. Kui aga säärane trükktoode vastab postkaardi tingimustele, võetakse juurdemaksu postkaardi täie taksini puuduva postimaksu kahekordses suuruses;

3) kui väärtkastike või postpakk sisaldab mingi jooksva ja isikliku kirjavahetuse iseloomuga dokumendi, sedeli või sõnumi (§ 6 p. 2), väljastatakse säärane väärtkiri või postpakk ühes kirjasaadetisega ja viimase eest võetakse selle raskuse kohaselt saatemaksu kahekordses suuruses;

4) lahtises ümbrikus postmarkide ja muude väärtmärkide saatmise ilmsikstulekul (§ 6 p. 3), kui ümbrik ei ole kirja täie taksi järgi frankeeritud, väljastatakse saadeti adressaadile puuduva kirjataksi kahekordses suuruses tasumisel.

Kui adressaat keeldub maksmast ültähendatud juurdemaksusid (pp. 1—4), talitatakse kirjapostisaadetisega ja väärtkastikeses või postpakis sisalduva kirjaga kui väljastamatuga.

192. Kui avalikuks tuleb tähitamata kirjas raha ja kallasasjade saatmine, talitatakse järgmiselt:

1) kui avastatakse Vabariigi käibeloleva raha saatmine lihtkirjas sissemaal (§ 6 p. 4), võetakse adressaadilt ja väljastamatuse korral saatjalt:

a) saadetise eest tähtsusmaksu ja veel rahasumma pealt kindlustusmaksu, kui seesoleva raha kohta ümbriku peal on märkus olemas;

b) saadetise eest tähtsusmaksu ja veel rahasumma pealt kahekordses suuruses kindlustusmaksu, kui ümbrikul raha üle märkust ei ole.

Kiri avatakse sihtasutises adressaadi juuresolekul ja tähtsusmaks kasseeritakse enne kirja avamist, kindlustusmaks pärast avamist. Raha ühes kirjaga antakse välja adressaadile. Kui asi avastatakse enne kirja jõudmist sihtasutisse, kiri saadetakse edasi tähtsaadetiste korras;

2) kui avastatakse kallasasjade jne. saatmine (§ 6 p. 5) kinnise ümbrikuga tähitamata kirjas või igasuguses muus liht või tähitatud kirjapostisaadetises ja kui saatjale tagasiandmine — tähtkirjana või väärtsaadetisena saatmiseks ja sellekohaselt täiendavalt frankeerimiseks ei olnud võimalik, või kui keelust kõrvalekaldumine tuleb avalikuks teel vahepealses asutises, saadetakse saade-

tis edasi tähtsaadetise korras, kusjuures väljastamisel nõutakse adressaadilt või väljastamatuse korral saatjalt kõigil juhtudel, peale p. 1 juhu — tähtsusmaksu kahekordses suuruses. Samal viisil talitatakse, kui tähendatud keelust kõrvalekaldumine ilmsiks tuleb sihtasutises.

193. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadusega postikaudu saatmiseks keeldud asju sisaldavad postisaadetised konfiskeeritakse, erandiks järgmised juhud:

1) kui käsilaskeriistade jaoks välismaalt eksikombel on saabunud laetud metallpadrunid, võib need väljastada ainult Välispakkide Postkontorist Tallinnas, kui 7 päeva jooksul, arvates saadetise saabumise üle teate saatmise päevast, esitatakse politsei luba;

2) kui keeldud asjad moodustavad ainult osa saadetise sisust, konfiskeeritakse ainult need keeldud asjad ja ained;

3) kui tingimusi lubatud, kuid eri eeskirjade vastaselt pakitud asjad ja ained moodustavad ainult osa saadetise sisust, konfiskeeritakse ainult need asjad või ained, kui neid ei ole võimalik kohe väljastada või alal hoida väljastamiseni. Neid postiteel edasi saata sihtasutisse on lubatud ainult siis, kui adressaat enda kanda võtab nende korraliku pakkimise kulu. Ometi, kui postpakis on asju, mis ainult osaliselt tselluloidist valmistatud, nagu habemenoad tselluloidpeaga, ja kui need dokumendis (tolliseletis) on oma kaubandusliku nimetuse poolest õigesti tähendatud, nagu „noad“, antakse need adressaadile välja;

4) kui välismaadest saabunud väärtkirjad ja -kastikesed sisaldavad asju, millede sissevedu või liiklemine Eestis keeldud, saadetakse kogu saadetus lähtemaale tagasi;

5) kui postisaadetises avastatakse ilmselt keelualuse iseloomuga kirjan dust, mille kohta aga täiesti selge ei ole, kas seaduste ja määruste põhjal selle peab konfiskeerima, või kui avastatakse lumepalli- ehk hüdrasüsteemi järgi kupongide, seeriatega või asjade levitamine postisaadetiste abil, siis mõlemal juhul postisaadeti konfiskeerimise asemel peetakse kinni ja saadetakse akti juures Politseivalitsusse juurduse toimetamiseks, kusjuures saadetise saatjat ega adressaati asjast ei informeerita, erandiks kinnistes kirjades säärase sisu avastamise juhud;

6) Postivalitsuse direktoril on õigus erandjuhtudel lubada väljastada konfiskeerimiseks kuuluvaid ohtlikke või muid aineid ja asju (padrunid, tselluloid), eriti juhtudel, kui nende konfiskeerimine ja hävitamine tähendaks tunduvalt kahjusaamist.

194. Konfiskeeritud asjadega või saadetistega (§ 193) talitatakse järgmiselt:

1) ohtlikud või kahjulikud ained hävitatakse kohapeal postiasutise enese poolt, kes avastas need saadetised; seejuures plahvatavad asjad ja ained nagu padrunid, püssirohi jne. antakse üle konfiskeerimise akti juures kohalikele politseivõimudele;

2) ained nagu oopium, morfium ja kokaiin kui ka seesugused ained, mille omadust väliste tunnuste järgi ei saa teha kindlaks, saadetakse konfiskeerimise akti juures Tervishoiuvalitsusele ühes saatjate ja adressaatide aadresside tähendamisega;

3) konfiskeeritud nilbed ja kõlblusvastased asjad ning igasugune keeldud kirjandus saadetakse konfiskeerimise akti juures Politseivalitsuse korraldusse;

4) pp. 1—3 loendamata konfiskeeritud asjadega talitatakse väljastamata saadetiste sisu likvideerimiseks ettenähtud korra järgi, kusjuures välis-saadetisist konfiskeeritud säärased asjad antakse üle või saadetakse sellele tolliasutisele, kellele need saadetised tollimise mõttes kuuluvad. Samuti jäävad tolliasutisele välissaadetisist tollimise juures tolliasutise poolt konfiskeeritud asjad.

Saadetiste avamised ja selle protokollimised.

195. Kinnine saadetus avatakse postiasutises:

1) kui postisaadetisest imbub niiskust või rasvaolluseid või kui ta haiseb, nii et oletada võib seesmise kesta purunemist või sisu rikkumist või roiskumist ning kui sellane asjaolu saadetises vedelate, rasvaste, värvivate jne. ainete leidumise tõttu võib põhjustada muude saadetiste määrimist ja rikkumist või ohtu postiteenijatele. Saadetus avatakse viivitamata, ilma et saatjat või adressaati juurde kutsutaks, selles postiasutises, kus eeltähtendatud asjaolud ilmnevad, ja isegi lähteasutises, kui saadetist ei saa saatjale anda tagasi;

2) kui postiasutisel tekib põhjendatud kahtlus, et saadetus sisaldab postikaudu saatmiseks täiesti keeldud aineid ja esemeid. Säärasel juhul, kui oletatakse plahvatavate ja ohtlike ainete ja esemete sisaldumist, avatakse saadetus viivitamata, ilma et saatjat või adressaati juurde kutsutaks, selles postiasutises, kus kahtlus tekkis. Muudel keeldud sisu oletamise juhtudel saadetus avatakse väljastamisel, adressaadi juuresolekul, erandiks § 193 p. 5 ettenähtud juhud. Kui aga adressaat kutse peale, milles tähtendatud, et saadetus avamisele peab võetama 7 päeva jooksul, saadetise saabumise päevale järgnevast päevast arvates, ei ole ilmunud avamisele või ei soovi viibida avamise juures, avatakse saadetus ilma tema juuresviibimata;

3) kui ümbriku või kesta vigastuse või kaalu vahe tõttu kahtlus tekib sisu täielise või osalise kaotsilemineku üle;

4) kui saatja väärtisaadetise või postpaki väljastamise juures saadetise välise seisukorra ülevaatamisel tekib kahtlus selle sisu korrasoleku kohta. Sel juhul, kui saatja nõus on saadetist vastu võtma tingimusel, et see avatakse, annab ta vastuvõtu allkirja, mille juurde ta märgib sõnad „nõuan avamist“. Pärast seda avatakse saadetus seatud korras ja koostatakse asjaolusid kirjeldav akt. Ei ole saatja nõus saadetist vastu võtma, siis saadetist ei avata, vaid saadetise välispidise seisukorra kohta koostatakse saatja juuresolekul ainult akt. Pärast seda saadetakse seesugune saadetus ühes aktiga ametkorras tagasi lähtekohta. Kui saatja ei ole saadetist enne allkirja andmist üle vaadanud ja saadetist vastu võttes tal selle välise seisukorra tõttu tekib kahtlus sisu korrasoleku kohta, võib ta sealsamas nõuda saadetise avamist. Ka sel juhul koostatakse avamise kohta asjaolusid kirjeldav akt;

5) kui väliselt korrasoleva näidatud sisuga väärtkirja saatja on nõudnud selle avamist. Sel juhul akt koostatakse ainult siis, kui avamisel ilmneb, et sisu osalt või täiesti puudub, või rikutud on. Ümbrik lisatakse akti juurde.

196. Kõigil § 195 tähtendatud avamiste juhtudel, erandiks § 195 p. 5 ettenähtud juht, koostatakse viivitamata akt, mis postiteenijate ja, kui avamist toimetatakse saatja või saatja juuresolekul, ka nende poolt alla kirjutatakse. Aktis peab märgendatama avamise aeg, koht ja põhjused ning saadetise sisu täpne kirjeldus, kusjuures sisukirjelduse võib asendada välispaki juures olev tolliakt. Konfiskeerimise või hävitamise juhul peab aktis üksikasjaliselt loen-

datama konfiskeeritud või hävitatud kui ka allesjäänud asjad ning tähendatama konfiskeeritud asjadega talitamisviis või mil kombel asjad hävitati. Ka lahtise saadetise (ristpaela) sisu konfiskeerimisel koostatakse eeltähendatud akt.

Saajal on õigus, kui ta kinnise saadetise avamise juures viibis, akti täiendada oma märkustega saadetise üle kui ka akti enese koostamise suhtes, kusjuures postiteenijad võivad märkida oma seletused saaja arvamuste kohta. Kui avamise juures oli kõrvalisi tunnistajaid ja nad nõus on akti andmeid tõestama, lubatakse neile oma tõestust aktile juurde kirjutada. Aktist antakse adressaadile või saatjale ärakiri, erandiks keeldud kirjanduse konfiskeerimise juhud lahtisis saadetisis (ristpaeltes) ja § 193 p. 5 ettenähtud juhud.

Kõigil hävitamiste, rikete, puuduoleku, konfiskeerimise jne. juhtudel asutis koostatud aktidest esitatakse ära kirjad viivitamata Postivalitsusse.

197. Ainult asju, mis ähvardavad rikki minna või mädanema hakata, võib vastuvõtuks õigustatu kasuks kohe müüa, isegi mineku või tagasituleku teel, ilma ette teatamata. Kui müük võimatu on, siis rikkiläinud või roiskumahanud asjad hävitatakse. Kui teised asjad samas saadetises nendest täiesti kõlbmatuks tehtud on, siis hävitatakse ka need. Hävitamise või müügi üle koostatakse akt. Akti üks ärakiri, millele pakikaart juurde pannakse, kui tegemist pakiga, saadetakse lähtepostiasutisele. Müügist saadud raha läheb esijoonel saadetisel lasuvate kulude katmiseks. Ülejääk, kui see olemas, saadetakse saatja kulul lähteasutisse talle kättetoimetamiseks. Välismaadest saabunud säärased saadetised saadetakse tollile likvideerimiseks.

Korravastased rahakaardid.

198. Posti rahakaardid, mis ei vasta määratud tingimustele, tuleb nii ruttu kui iganes võimalik lähteasutisele õigesse korda seadmiseks ümbrikus tagasi saata. Õiendamist ei või toimetada rahakaardi enda parandamise abil, vaid peab teutama kirjaliku teate juurdelisamise abil. Ometi, siseliikimises vähemate puuduste juhul nõutakse parandust ametliku õiendusega. Kui rahakaardi adressaat seda soovib ja kõik kulud enda kanda võtab, võib väljamaksmist takistavad ebakorrapärasused telegraafiteel maksulise ametliku teatega õiendada. Siseliikimises silmnähtava posti eksituse juhul toimetatakse õiendamist amettelegrammiga.

199. Telegraafilised rahakaardid, mida võimalik ei ole välja maksta puuduliku või ebatäpse aadressi või mõne muu asjaolu tõttu, mis ei olene adressaadist, seatakse korda järgmiselt:

1) lähteasutisele saadetakse telegraafiline ametteade, milles mitteväljamaksmise põhjus tähendatakse. Kui selgub, et ebakorrapärasus postitalituse eksituse läbi tekkinud on, parandab lähteasutis selle viivitamata telegraafilise ametteatega. Kui viga on saatja poolt tehtud, teatab lähteasutis sellest saatjale, kelle soovil ja kulul lubatud on seda ebakorrapärasust maksulise ametteatega õiendada kas posti- või telegraafiteel;

2) rahatelegrammid, mille ebakorrapärasusi jatkuva aja jooksul ametliku teatega ei parandata, seatakse korda postirahakaartide kohta ettenähtud korras pärast kaardi või sissemakseteate saabumist;

3) telegraafilist rahakaarti või välisliikimises sissemakseteadet, mille kohta rahatelegrammi pole saadud, ei või välja maksta, vaid nende kohta peab telegraafilise ametteatega telegrammi nõudma. Kaardid või sissemakseteated, mis esimese postiga ei saabunud, tuleb järele nõuda õiendusteate abil.

Korravastased lunalised saadetised.

200. Kaotsileläinud või puuduvate lunarahakaartide asemele valmistatakse teisendid Postivalitsuse direktori määratud korras.

Kui saadetise peal ja lunarahakaardil tähendatud lunasummades on vahe, talitatakse järgmiselt:

1) kui adressaat alul tasub ära suuremana näidatud summa, makstakse talle vahe tagasi — pärast lähtekohest vastava õienduse saamist;

2) kui aga luna enne õienduse saabumist juba ära saadeti lähtekohta ja pärastpoole selgub, et saadetise saatja soovis vähema summa kasseerimist, jääb vahe õiendamine saatja ja adressaadi omavaheliseks asjaks;

3) kui adressaat alul keeldub suuremana näidatud summat maksmast ja 14 päeva jooksul pole pärimise peale õiendust saanud, talitatakse saadetisega kui väljastamatuga.

2. jagu.

Väljastamatute saadetistega talitamine.

1. jaotus.

Väljastamatuks jäämine ja tagasisaatmine.

201. Postisaadetised loetakse väljastamatuks:

1) kui adressaat on leidmatu või kui saadetise väljastamine või järele-saatmine ei ole teostatav, või ei ole lubatav;

2) kui adressaat keeldub saadetist vastu võtmast, saadetisel lasuvaid takse, makse ja lunasummat või kasseerimiseks kuuluvaid summasid maks-mast, või registripostisaadetise kättesaamise üle allkirja andmast;

3) kui adressaat kutselehe järgi 7 päeva jooksul pole postilt välja võtnud postiasutises avamisele kuuluvat saadetist või kojukantud, kuid postiasutises vastuvõtmiseks tagasiviidud saadetist, arvatud välja rahakaardid. Tollialuste saadetiste suhtes loetakse selleks tähtjaks 14 päeva, arvates kutselehe kätte-saamise päevast;

4) kui saadetist koormav luna tasutud ei ole 14-päevase tähtaja jooksul pärast saadetise ettenäitamist või esimese kutse saatmist, erandiks § 116 juhud;

5) kui postiasutisest enesest väljastamiseks kuuluv saadetis või koju-kantud, kuid postiasutises vastuvõtmiseks tagasiviidud rahakaart või välja-maksekaart postilt välja võtmata jäetud on 1-kuise tähtaja jooksul pärast saa-bumist või esimese kutse saatmist, erandiks juhud, mil saatja korraldusega või käesoleva määrustiku eeskirjadega teissugused tähtjad määratud on;

6) muudel juhtudel, kui käesolevas määrustikus on nähtud ette, et saadetisega talitatakse kui väljastamatuga.

202. Väljastamatud saadetised saadetakse viivitamata tagasi lähte-kohta. Tagasisaatmine sünnib maksuta, erandiks postpakid, järelesaamise kohta maksvate eeskirjade kohaselt. Enne tagasisaatmist peab tagasisaatev asutis saadetise esiküljel, ja postpakil — ka pakikaardil, väljastamatuse põh-juse selgesti ja lühidalt tähendama. Tagastatavale saadetisele võib ka muid märkmeid lisada, mida tagastav asutis tarvilikuks peab. Tagasisaatmisest lähtekohta on järgmised erandid:

1) väärtusetud tähtimata trükktooted tagastatakse ainult siis, kui saatja on saadetise pealiskirjas tehtud märkme läbi nõudnud tagasisaatmist;

2) sisemaised kirjaposti lihtsaadetised, mis laevadel või postvaguneis postitud ja milledel tähendatud ei ole saatja aadressi, saadetakse sihtasutisest otseteed lõpptalitusse (§ 206);

3) väljastamatud postisaadetised, mille pealiskirjas on saatja aadress tähendatud, saadetakse tagasi selle aadressi järgi, kuigi see ei vastaks saadetise lähtekohale. Kui sisesaadetis säärase aadressi järgi tuleb saata välismaale, talitatakse sellega maksustamise suhtes kui järelesaadetava saadetisega;

4) väärtkirjana agentuuri saadetud, kuid väljastamatuks jäänult kontrollpostkontorisse tagastatud rahakaardi kohta koostab kontrollkontor rahakaardi teisendi, millele algse rahakaardi lõigend juurde pannakse — tagasi- või järelesaamiseks üldises korras. Välisrahakaartide tagasisaatmist toimetatakse Tallinna Peapostkontori kaudu;

5) lunaliste saadetiste tagasisaatmisel ei saadeta tagasi saadetise juurde kuuluvat lunarahakaarti, vaid see hävitatakse tagasisaatava postiasutise poolt.

203. Väljastamatu postpakiga talitamise kohta, enne tema tagasisaatmist, päritakse lähtekohast juhatus väljastamatuse teate abil, kinni pidades järgmistest eeskirjadest:

1) kui etteantud korraldusega (§ 54 p. 5) oli juhatus veel teine adreessaat, siis viimase jaoks ootelpidamise aeg on sama, mis esimesegi adreessaadi jaoks (§ 201). Kui aga väljastamatus varem selgub, viiakse väljastamatuse toimingud täide viivitamata ja enne § 201 tähendatud tähtaegu; samuti kui väljastamatuse juhuks juhatus on, et pakk tuleb viivitamata saata tagasi, või kui ootelpidamiseks juhatus on harilikust korrast erinev tähtaeg, tuleb nende korralduste kohaselt talitada.

Välispaki kohta saadetakse väljastamatuseteade ainult välistalituse korras ettenähtud juhtudel;

2) viivitamata pärast väljastamatuseteate saabumist lähteasutis kutsub pakisaatjat kutselehe abil — ilmuma postiasutisse andma oma juhatus*. Kutselehel tähendatakse vastaval korral need tingimused, mil adreessaat saadetise vastu võtaks. Kui saatja 7 päeva jooksul ei ilmu, saadetakse II kutse. Pakisaatja juhatused peab antama selgesti ja täpselt ning saatja poolt alla kirjutatama. Võib avaldada ainult nõudmise:

- a) et algsele adreessaadile veel kord teade (kutse) saadetak;
- b) et paki aadress parandataks või täiendataks;
- c) et pakk teisele adreessaadile väljastataks või teise kohta edasi saadetak, kas algsele adreessaadile või teisele isikule väljastamiseks;
- d) et lunaga koormatud pakk välja antaks teisele isikule — äratähendatud lunasumma tasumise vastu, või et ta väljastataks algsele adreessaadile või mõnele teisele isikule ilma lunasummat nõudmata, või algselt tähendatud summast madalama summa vastu;

e) et pakk talle viivitamata tagastataks;

f) et pakk müüdaks tema kasuks või kahjuks, või sellega talitatakse kui loovutatuga;

3) eeltoodud juhatusist (p. 2) võib anda mitu, kui nad üksteisele vastu ei käi. Ei ole lubatud lisada isiklikke teateid adreessaadi jaoks. Kui pakisaatja ei ilmu 14 päeva jooksul lähteasutisse juhatus andma, saadab lähteasutis väljastamatuseteate tagasi sellekohase märkmega. Kui saatja keeldus tariifikohast korralduse maksu tasumast, saadetakse teade tagasi märkmega, nagu oleks ta juhatus andmast keeldunud. Eelöeldu käib ka kolmanda isiku kohta, kellele väljastamatuseteade saatja nõudmisel oli aadressitud (§ 54 p. 5, f).

See kolmas isik võib avaldada samu nõudmisi nagu saatjagi. Ta võib peale selle nõuda, et pakk saatjale viivitamata saadetakse tagasi;

4) kui ühe kuu jooksul, väljastamatuseteate saatmise päevast arvates, sihtasutis tarvilikke juhatusi ei ole saanud, saadetakse pakk lähteasutisele tagasi.

Kui saabunud juhatuste täitmisest hoolimata pakk väljastamatuks jääb, saadetakse see lähteasutisse tagasi 14 päeva pärast, väljastamatuseteate sihtasutisse tagasijõudmise päevast arvates, või varem, kui selgunud on, et väljastamist võimata on teostada, või viivitamata, kui saatja viivitamata tagasisaamist palunud on või lubamatu juhatuse andnud on.

Väljastamatud postpakid, kui saatjad neist loobunud on või neid palunud on müüa oma kasuks või kahjuks, saadetakse maksuvabalt otse lõpptalituseks Tallinna Peapostkontorisse, välismaadest päritolevad aga — välisvahetusasutisse, kelle kaudu need saabusid.

2. jaotus.

Tagasiandmine saatjaile.

204. Postisaadetised, mida lähteasutis pärast postilevõtmist ei või lubada edasi toimetada, samuti need, mis väljastamatuina või muul põhjusel on tagasi saadetud, antakse tagasi saatjaile, käsitades järgmisi eeskirju:

1) saatja leidmiseks ei või väljastamatuid saadetisi postiasutis avalikult välja panna ega muul viisil postisadalust rikkuda;

2) saadeti antakse tagasi võimalikult tema algses keeles, avamatult ja alget kinnindamisviisi puudutamata, erandiks pp. 4—5 ja § 206 p. 2 ettenähtud juhud.

Väljamaksmata rahakaartide tagasimaksmist saatjaile toimetatakse niipea kui lähteasutis tagasi saab need rahakaardid ning, kui tegemist on postikaudu tagasisaadud telegraafiliste rahakaartidega, niipea kui lähteasutis tagasi saab sise-rahatelegrammide juurde kuuluvad rahakaardid või välis-rahatelegrammide juurde kuuluvad sissemakseteate. Kui posti või telegraafilise siserahakaardi summa saadetakse tagasi telegraafiteel, ei saadeta tagasi alget rahakaarti ega rahatelegrammi;

3) tagasiandmist toimetatakse samade vahenditega ja korras nagu saadetiste harilikku väljastamist, kusjuures registriposti saadetiste ja sissemakstud rahasummade tagasiandmisel nõutakse saatjalt saadetise postilevõtmisel postiasutisest väljaantud postikviitung tagasi; ühiskviitungi või postiraamatu esitamisel, kuhu saadeti postilevõtmisel sisse kirjutatud, vastav sissekannet kriipsutatakse läbi ja nendes dokumentides tehakse vastav märge. Postpakide tagasiandmisel pakikaardi lõigendit tagasi ei anta;

4) väärtkirjad ja postpakid, mida adressaadid välise halva seisukorra või puuduliku kaalu pärast on jätnud vastu võtmata või millede sisu korrasolek kahtlust äratav (§ 195 p. 4), võib saatjaile ettenäitamisel nende nõudmisel avada — sisu kontrollimiseks, kuid ainult sel tingimusel, et saatja kirjalikult saadetise sisu täpselt ära näitab ja saadetise järelevaatamiseks kahtlust äratavad põhjused ette toob;

5) kui saadetise tagasinõudja postikviitungi esitamise asemel andis postiasutisele saadetise sisu kirjelduse (§ 171 p. 2), siis tagasijõudnud saadetise tagasiandmisel saadeti avatakse — sisu võrdlemiseks avaldisele lisatud lehel näidatud andmeiga, kusjuures ümbrik või kest postiasutise poolt võetakse asitõenduseks.

205. Kui saatjal ei ole näidata ette postikviitungit, talitatakse saadetise tagasiandmisel järgmiselt:

1) kui saatja nimi ja aadress on saadetisel tähendatud ja tagasiantava summa suurus ei ületa 100 krooni, võib saadetise väljastada ainult tingimusel, et peale enda isiku tõestamise saatja kirjalikult toob ette vastavad andmed (§ 171 p. 2), mis tema poolt saadetise postileandmist tõendavad, ja et ta allkirja annab kohustusele — saadetise väärtuse või rahasumma suuruses enda kanda vastutuse võtmise kohta kolmandate isikute poolt juhtudavõiva õigus-
tatud nõude korral;

2) kui saatja nimi ja aadress on saadetisel tähendatud, kuid tagasiantava saadetise väärtus või rahasumma suurus ületab 100 krooni, või kui saadetisel puudub saatja nimi ja aadress, siis hoolimata saadetise väärtuse või rahasumma suurusest, avaldab Postivalitsus saatjana esineva isiku kulul ja soovil kuulutuse Riigi Teataja Lisas, et sellane saadeti antakse tagasi sellasele isikule — postikviitungit ette näitamata. Kui 3 kuu jooksul pärast kuulutuse avaldamist ei ilmu teist nõudjat, antakse nõudnule, tema isiku tõestamisel, saadeti Tee-
deministri loaga välja ning seejuures võetakse sellelt isikult allkiri kohustusele, et ta saadetise väärtuse või rahasumma suuruses võtab enda kanda vastutuse igasuguse kolmandate isikute poolt juhtudavõiva õigustatud nõude suhtes;

3) kui pärast saadetise tagasiandmise kohta nõudekirja esitamist (§ 171) või pärast kaotsileläänud postikviitungi üle kuulutuse avaldamist esitatakse eelmises (2) punktis tähendatud tähtaja jooksul kellegi kolmanda poolt nõudmine selle saadetise temale kuuluvuse suhtes või ette pannakse postikviitung, jäetakse postisaadetise või rahasumma tagasiandmine teostamata kuni omandi-
õiguse kindlakstegemiseni ja huvitatud isikute poolt postiasutisele kohtuotsuse ettepanemiseni.

Käesoleva § pp. 1 ja 2 eeskirjad ei käi riigi- ja omavalitsuseasutiste ja ametiisikute ning Eesti Panga ja tema osakondade kohta.

3. jaotus.

Väljastamatute saadetiste lõpptalitus.

206. Väljastamatud postisaadetised saadetakse lõpptalituseks Tallinna Peapostkontorisse:

1) pärast 30-päevast lähtekohas ootelpidamist — need, mida ei läinud korda anda tagasi nende saatjaile, nii sihtkohast (ka välismaadest) lähtekohta tagastatud kui ka need, mis mõningail põhjusil on pidanud jääma lähteasutisest edasi saatmata;

2) viivitamata — need tagasijõudnud saadetised, milledest nende saatjad on loobunud, samuti rikkiläänud sisuga tagasitulnud saadetised, kui ei osutu tarvilikuks viimaseid viivitamata hävitada kohapeal, kui ka need, mida ei ole läinud korda anda tagasi nende saatjaile, kuid milledest karta on, et seismaspidamise tõttu nende sisu võib minna rikki;

3) otse sihtkohast — § 202 pp. 1 ja 2 tähendatud kirjaposti saadetised ning § 203 p. 4 tähendatud väljastamatud ja saatjate poolt loovutatud sise-
postpakid kui ka väljastamatud lunarahakaardid.

207. Lõpptalituseks Tallinna Peapostkontoris saadud väljastamatute saadetistega talitatakse järgmiselt:

1) nad võetakse avamisele pärast saadetiste saabumise kuu möödumist, rikneva sisuga saadetised aga tarbekorral — viivitamata. Postivalitsuse direktor

määrab üksikasjalise menetluse korra väljastamatute postisaadetiste registrimiseks Tallinna Peapostkontoris, avamiseks ja vastaval juhul avastatud andmeil uueks kättetoimetamise katseks nende saajaile või saatjaile ning lõplikult väljastamatute saadetiste või nende sisu likvideerimiseks müümise ja hävitamise abil või tarbekorral alalhoidmiseks posti muuseumis;

2) lõpptalitusel avatud ja likvideerimiseks määratud saadetisist kirjad ja üldse kõik kirjalikud teatmed, millel ei ole dokumentlikku väärtust, hävitatakse põletamisteel ühes nende ümbriega. Saadetisist leitud dokumendid, nagu isikutunnistused, atestaadid ja igasugused muud tunnistused, samuti igasugused väärtpaberid, nagu tšekid, obligatsioonid, vekslid j.m., saadetakse Politseivalitsuse korraldusse — omanike leidmiseks. Neist saadetisist leitud raha kantakse riigi sissetulekuiks; kõik tarbeasjad ja ained, millel vähegi väärtust, müüakse ära oksjoni teel;

3) müügist saadud summad, mis saadetisel lasuvate koormatiste tasumisest ja müügiga seotud kulude katmisest jäänud üle, samuti lõplikult väljamaksmata jäänud summad rahakaartide, lunade ja postikassangu talituses ning suletud jooksvate arvete summad kantakse riigi tuludeks;

4) välismaadest saadud postpakid, mis väljastamatuiks jäänud ja kui nende saatjad neist loobunud, võib müügile lasta tolliasutis;

5) lõplikult väljamaksmatud rahakaardid hoitakse alal 3 aastat, rahakaardi postimise päevast arvates. Kui selle aja jooksul nende väljamaksmist ei ole nõutud, nad hävitatakse.

208. Lõpptalitusse saadetud saadetisi võivad seks õigustatud isikud saada tagasi kuni need saadetised veel pole likvideeritud.

Raha ning protsent- ja väärtpabereid, mis saadetiste likvideerimisel neist välja võetud, samuti neist leitud asjade müügist saadud raha kui ka rahakaartide järgi ning postikassangu talituses väljamaksmata jäänud raha ja suletud jooksvate arvete summasid võivad seks õigustatud isikud saada tagasi 3 aasta jooksul, arvates saadetise või rahasumma postileandmise päevast.

Tagasiandmine sünnib kirjaliku avaldise põhjal, milles postikviitungi ettepanemisega või muude tõenduste abil tõestatud, et nõutav saadeti tema poolt on antud postile.

X peatükk.

Posti maksud, vastutavus ja kahjutasud.

1. jagu.

Postimaksude võtmine.

Üldeeskirjad.

209. Posti saadetiste ja talituste eest võetakse maksu Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seaduse ja käesoleva määrustiku alusel ning postitariifis ja rahvusvahelisis leppeis ettenähtud määrade järgi. Postimaksudeks on: saadetise liigile ja kaalule vastavalt võetav saatemaks (kaaluraha), registripostisaadetiselt vastaval juhul peale selle võetav tähtisumaks või muu kindel taks ning saadetise avaldatud väärtuse summa või lunasumma, või raha- ja sissemaksekaardi rahasumma pealt selle summa suuruse järgi võetav kindlustusmaks või muu proportsionaalne taks. Peale selle võetakse eri- ja lisatoimingute eest täiendmakse, nagu väljastustate või väljamakseteate maksu j.m.

Riigiasutiste koosseisudes ettenähtud asutisilt ja ametiisikuilt, kes oma postikulu summad saavad riigi eelarve kaudu, võetakse ametsaadetiste eest alandatud tähitusmaksu ja alandatud väljastusteate maksu.

Kõigist postimaksudest on vabad — posti, telegraafi, telefoni ja raadio talituse ning eraartiklite müüki puutuvad Postiametkonna igaliiki ametlikud sisesaadetised, posti kutselised ja muud teatised ning, postikonventsiooni ja lepete kohaselt, postitalituse ametlikud välissaadetised kui ka sõjavangide postisaadetised.

210. Postimakse (§ 209) võetakse saadetiste liikide järgi järgmiselt:

- 1) kirjaposti lihtsaadetise eest — ainult saatemaksu;
- 2) tähtsaadetise eest — saatemaksu ja tähitusmaksu;
- 3) väärtisaadetise eest — saatemaksu, tähitusmaksu ja kindlustusmaksu;
- 4) postpaki eest: a) sisepaki eest — saatemaksu ja tähitusmaksu ning väärtpaki eest veel kindlustusmaksu; b) välispaki eest — saatemaksu (kaalurahaga) ning väärtpaki eest veel kindlustusmaksu ja kindlat saatemaksu, kusjuures Lätisse ja Leedusse saatmisel võetakse väärtpaki eest sisemaist kindlustusmaksu — eesti kroones avaldatud väärtuse summa pealt, kuna kindlat saatemaksu (saatelisamaksu) ei võeta;

5) rahakaardi eest: a) postirahakaardi eest — kindlat taksi iga rahakaardi pealt ja sissemakstud summa suuruse järgi veel astmelist proportsionaalset maksu; b) telegraafilise rahakaardi eest — peale postirahakaardi maksu (a) veel telegrammi maksu, rahatelegrammi sõnade arvu järgi;

6) lunalise saadetise eest — saadetise liigile vastavat harilikku maksu, ning lunamaksuna veel kindlat taksi iga lunalise saadetise pealt ja lunasumma suuruse järgi astmelist proportsionaalset maksu. Kui välissaadetise lunasumma on välisrahas väljendatud, tuleb see lunasumma proportsionaalse maksu võtmiseks arvutada eesti kroonidesse selle päeva rahakaartide väljamakse kursi järgi. Posti eritalituste alal võetakse VII peatüki vastavais paragrahves ettenähtud maksusid.

211. Eri- ja lisatoimingute eest postisaadetiste alal võetakse järgmisi täiendmakse (§ 209):

- 1) posti isikutõestuskaardi väljaandmise maksu, § 10;
- 2) pitseerimise maksu — hoolimata pitserite arvust — väärtkirja, väärtkastikese või postpaki pealt selle postileandmisel, kui pitseerimist toimetatakse postiasutise lakiga;
- 3) kojuviimise maksu — posti ja telegraafiliste rahakaartide, väljamaksekaartide, lunaliste saadetiste, pisipakettide ja postprakkide kojuviimise eest, kus nende kojukanne sisse seatud. Selle maksu võib saatja tasuda ette sisesaadetise postileandmisel;
- 4) posti nimekasti abonemendi maksu, § 102;
- 5) väljastusteate või väljamakseteate maksu, § 108;
- 6) virkmaksu või virksaadetise kaugusmaksu, § 110—111;
- 7) lennulisataksi, § 113;
- 8) väljastusmaksu nõudmiseni aadressitud või käsutusse jäetud saadetise pealt, § 115;
- 9) väljastusmaksu — välismaalt saabunud pisipaketi pealt;
- 10) käsiposti abonemendi maksu, hariliku postimaksu asemel, § 117;
- 11) vahendusmaksu välismaalt saabunud frankosaadetise pealt;
- 12) saadetise tagasinõudmise või aadressi muutmise maksu, § 173;
- 13) saadetise järelesaatmise maksusid, § 176;

- 14) järelepärimise maksu, § 185;
- 15) juurdemaksu või täiendmaksu puudulikult frankeeritud saadetise pealt, määrustikus ettenähtud juhtudel;
- 16) tähtajalise viisa maksu aegunud välisrahakaardi maksvuskestuse pikendamise eest;
- 17) väljastamatuseteate maksu postpaki saatjalt, lähteasutisse saabunud teate täitmisel, § 203;
- 18) välispostpaki ümberpakkimise maksu, kui paki ümberpakkimine on vajaline selle sisu kaitsmiseks;
- 19) postpaki saatemaksu (kaaluraha) sisetariifi järgi kahekordses suurus (edasi-tagasi saatmise eest) ette, kui adressaadi nõudel pakk sihtasutisest saadetakse kontrollrevideerimiseks tolliasukoha välisvahetusasutisse;
- 20) postpaki laomaksu, § 212;
- 21) tolli-tomingmaksu ja tolli-pakkemaksu, § 213;
- 22) siinnimetamata eritoimingute eest — käesolevas määrustikus vastaval kohal ettenähtud muid erimakse.

Postpaki laomaks.

212. Postisaadetest ainult postpakid käivad laomaksu alla ja järgmisil alusel:

1) laomaksu võetakse ainult maakonnalinnade kontoreis ja Narva linna postkontoris saabunud pakide hoidmise eest kui ka välisvahetusasutises tollirevideerimisakti lõpetamiseks vajaliste saajalt nõutavate tunnistuste ootel peetavate pakide eest ning välisvahetusasutises adressaadi nõudel tema juuresolekul paki tollirevideerimiseks ooteldamise eest;

2) laomaksu võetakse iga paki ja päeva pealt, pühapäevad ja paki väljastamise päev ühes arvatud, järgmiselt: a) kui pakid seisavad väljastusootel, siis alates 8-st päevast — lugedes paki saabumise päevast, b) kui pakid seisavad tollirevideerimisakti lõpetamiseks vajaliste tunnistuste ootel, siis alates 8-st päevast — lugedes kuupäevast, millal teatati saajale vajaliste tunnistuste esitamise nõudest, d) kui saajate juuresolekul tollirevideeritavad pakid seisavad tollirevideerimiseootel, siis 8-st päevast — lugedes kuupäevast, millal pakid olid määratud tollirevideerimiseks;

3) välispostpaki pealt, mille suhtes antakse kas tollikontrollrevideerimise või tolliakti andmete õiendamise nõudekiri või tollimaksude alandamise või kustutamise palve, ja kui see osalistki rahuldamist leiab, ei arvata laomaksu selle aja eest, mis kulub nõudekirja postileandmise päevast kuni uue kutselehe väljasaatmiseni pärast postpaki või tolliakti teiskordset saabumist, või tollimaksude alandamise või kustutamise üle otsuse saamist. Uue kutselehe väljasaatmise päevast loetakse maksuta hoiuaega jälle 7 päeva;

4) välismaalt saabunud postpaki saatmisel Proovikotta, ei käi pakk laomaksu alla Proovikoja viidetud päevade eest, ühes arvatud Proovikotta saatmise ja sealt tagasisaamise päevad;

5) pakide järele- või tagasisaatmisel või ümberaadressimisel teisele adressaadile jääb laomaks püsima. Paki ümberaadressimisel või samasele adressaadile uude kohta järelesaatmisel on maksuta ooteldamise aeg jälle 7 päeva.

Laomaksu ei arvata pakidelt, mis aadressitud sõjaväelasele väeosa aadressil, või mis saadetud on isikuile, kes elutsevad saartel, kus ei ole posti-

asutist, kui ka vangide nimele aadressitud pakkidelt. Samuti ei arvata laomaksu edasisaatmata jäetud või väljastamatult tagasi tulnud paki lähtekohas hoidmise eest.

Tolli toimingmaks ja tolli pakkemaks.

213. Tolli toimingmaksu ja tolli pakkemaksu võetakse järgmistel juhtudel:

1) välismaadest saabunud postpakside ja väärtkastikeste pealt võetakse toimingmaksu ja, kui neid tollimiseks avati, ka pakkemaksu, välismaale saadetavate pealt — ainult pakkemaksu ja ainult siis, kui need saadetised tollimiseks avatakse;

2) välismaadest saabunud kirjapostisaadetised ja väärtkirjad käivad ainult toimingmaksu alla ja ainult siis, kui neis tollimisel leiti tollialuseid asju ja neile tollimaksud määrati. Välismaadesse saadetavad kirjapostisaadetised ja väärtkirjad ei käi toimingmaksu ega pakkemaksu alla;

3) välismaale mineva postpaki või väärtkastikese saatmisel võetakse pakkemaksu, kui saadeti tollimaksude alla käib (p. 1), saatjalt ette — saadetise postilevõtmisel ja kleebitakse vahetusasutise jaoks määratud tolliseletise eksemplarile postmarkidena ning kustutatakse postitempliga;

4) kontrollrevideerimisel teiskordselt avatud ja uuesti kinnindatud postpaki pealt võetakse pakkemaksu ja välismaalt pärineva sellase paki pealt ka toimingmaksu teiskordselt. Teiskordselt ei võeta makse, kui kontrollrevideerimisel adressaadi või saatja protest rahuldati kas osaliseltki.

Koormatiste kustutamine või sissenõudmine.

214. Posti poolt saamatajäänud maksud, milledega käesoleva määrustiku alusel saadeti pärast nende postimist koormati, kustutatakse järgmistel juhtudel saadetiste järele- või tagasisaatmisel ja tagasiandmisel:

1) ainult välismaasse järelesaatomisel või väljastamatuse korral sinna tagasisaatmisel kustutatakse muud saadetisele, peale täiendava saatemaksu, arvatud maksud, kuid säärase välispostpaki peale arvatud virkmaks, laomaks ja toimingmaks jäävad püsima;

2) kui järele- või tagasisaadetava saadetise peale arvatud maksud algses sihtkohas ära tasutakse enne järele- või tagasisaatmist, kustutatakse need saadetiselt;

3) täiesti või osaliselt frankeerimata kirjapostisaadetised, mis eksikombel edasi saadetud ja sihtkohas juurdemaksu alla arvatud (§ 189 I lõige ja § 190 p. 1), antakse lähtekohas tagasi pärast juurdemaksu kustutamist, kui säärase saadetised sihtkohast väljastamatuina tagasi saadetud on;

4) kui välismaale minev postisaadeti tolli- või muude maksude mittetasumise tõttu või muul põhjusel välismaale edasi saatmata jääb ning saatjale tagasi antakse, siis lähteasutisse saadetise tagasisaatmise eest täiendavat postimaksu ja saadeti lasuvaid muid postimaksusid ei võeta ning postileandmisel tasutud postimaksusid tagasi ei maksta.

215. Järelesaadetud või väljastamatuina tagasisaadetud postisaadetised väljastatakse vastavalt adressaatidele või saatjale pärast takside maksmist, millega koormati neid saadeti saatmisel, saabumisel või teel, järelesaatmise tõttu väljaspool esimest kulgemisteed, arvestades eelmise § 214 eeskirjadega. Välismaadest Eestisse järele või tagasi saadetud saadetiste peale kuldfrankides

või santiimides arvatud maksud kasseeritakse Eestis saatjailt või adressaaidelt Eesti rahas kursi järgi, mis maksvusel on postpakkide Eestist saatmisel võetavate takside arvutamiseks.

Postpakkide saatjad on kohustatud tasuma saate ja muud kulud, mis postil saamata on jäänud pakkeide väljastamata jäämise tõttu, isegi siis kui pakkidest loobuti, või need müüdi või hävitati, või kui saatja keeldub vastu võtmast seaduslikus korras tagasisaadetud pakki. Tasumatajäämise korral need maksud nõutakse sisse maksukohuslasilt administratiivkorras, olenevalt § 206—208 ettenähtud lõpptalitusest. Välismaadest pärinevate pakkeide pealt need kulud nõutakse tagasi lähteametkonnalt.

2. jagu.

Posti vastutavus ja kahjutasu maksmine.

1. jaotus.

Vastutuse ulatus ja määrad ning maksude tagasimaksmine.

216. Post ei vastuta saadetiste ja summade eest, mis posti määruste nõudeile vastavalt on välja antud. Kui aga Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seaduse põhjal posti vastutus on kutsutud esile, siis saatjal on õigus saada kahjutasu, mille summa on kindlaks määratud järgmiselt:

- 1) tähtsaadetise eest — 10 krooni;
- 2) väärtsaadetise eest:
 - a) täielise kaotsilemineku, avaldatud väärtuse suurusele vastav rüüste või rikke puhul — rahasumma;
 - b) sisu osalise kaotsilemineku, rüüste või rikke puhul — tõelisele kahjusuurusele vastav rahasumma, kuid ilma et kahjutasu ületaks avaldatud väärtuse summat;
- 3) postpaki eest — kaotsileläinu, rüüstatu või rikutu tõelisele kahjussummale vastav rahasumma, ilma et kahjutasu ületaks:
 - a) harilikku (väärtustamata) postpaki eest — 10 krooni;
 - b) väärtpaki eest — avaldatud väärtuse summat. Postpakkide eest kahjutasu arvatakse sama liiki kaupade turuhinna järgi, mis selles kohas, kus kaup saatmiseks vastu võeti, sel ajal maksev oli;
- 4) rahakaardi või kasseeritud lunasumma ebaõige väljamaksmise eest — rahakaardi või lunasumma.

Adressaadilt korrapäraselt kasseeritud lunasummade eest, hoolimata sellest, kas nende kohta on posti rahakaardid või jooksvate arvete sissemaksekaardid koostatud või mitte, post vastutab saadetise saatja ees nagu posti rahakaartide või jooksvate arvete summade eest;

5) lunalise saadetise väljastamisel lunasumma mittekasseerimise eest või ebaõige kasseerimise eest — lunasumma suurust mitteületav rahasumma. Lunasumma mittekasseerimise eest post ei vastuta, kui mittekasseerimise põhjuseks oli saatja enda eksitus või hooletus või kui saadetise sisu käib Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seaduses ettenähtud keeldude ning käesoleva määrustiku § 6 pp. 3—6 eeskirjadega ettenähtud keeldude alla. Ebaõige kasseerimise eest post vastutab juhtudel, kui adressaadilt kasseeritud summa on väiksem kui saadetisel tähendatud lunasumma või kui kasseerimist pettuslikult toimetati.

Saatjate või adressaatide kaudseid kahjusid ja saamatajäänud tulusid kahjutasu maksmisel arvesse ei võeta.

217. Posti eritalituste (ptk. VII) alal posti vastutuse ulatus määratakse järgmiselt:

1) sissemaksekaartidega sisse makstud rahasummade eest ja jooksvate arvete toimingute õige täitmise eest post vastutab samal alusel ja korras nagu posti rahakaartidega sissemakstud rahasummade eest, kusjuures vigade eest, kui need postitalituse süü läbi tehtud on ülekandeis posti jooksvaile arveile, posti vastutus piiratud on ebaõigelt ülekantud summaga;

2) kasseerimiseks määratud vääriseid sisaldava tähtsaadetise või tagasi-saadetavaid väljalunastamata vääriseid sisaldava saadetise kaotsilemineku korral post vastutab väärise saatja ees — tähtsaadetiste kohta kehtivate eeskirjade järgi ja tähtsaadetise eest makstava kahjutasu määra suuruses.

Väärise kaotsilemineku korral pärast neid sisaldava kirja avamist kas kasseerimist toimetavas või saatjale tagastamist teostavas asutises post vastutab väärise saatja ees ja ainult tekkinud kahju tõelise summa suuruses. See kahjutasu summa ei või ületada tähtsaadetise suhtes ettenähtud kahjutasumäära.

Korrapäraselt kasseeritud summade eest, pärast § 154 ettenähtud takside mahaarvamist, hoolimata sellest, kas summade kohta on posti rahakaardid või jooksvate arvete sissemaksekaardid koostatud või mitte, post vastutab väärise saatja ees — postirahakaartide või posti jooksvate arvete kohta kehtivate eeskirjade järgi. Võlakohuslasele väljaantud väärise järgi mittekasseerimise või ebaõige kasseerimise juhul tarvitatakse lunaliste saadetiste kohta käivaid eeskirju;

3) ajalehe tellijalt vastuvõetud raha eest kuni talitusele selle väljamaksmiseni post vastutab samal alusel nagu rahakaartide järgi vastuvõetud raha eest.

218. Tasutud postimaksud, seal hulgas luna-taks luna vähendamise või kustutamise korral, ei kuulu tagasimaksmisele. Erandina toimetab post tagasimaksmisi, vastava kirjaliku nõudmise põhjal, järgmistel juhtudel:

1) virksaadetise tasutud kaugusmaks makstakse tagasi neil juhtudel, kui virksaadetisena kättetoimetamise katset pole tehtud;

2) kui öiendustelegrammi saatmine postitalituse süüks langevast eksitusest tingitud oli, makstakse telegrammi taks õigustatud saajale tagasi;

3) järelepärimise eest võetud maks makstakse tagasi kahjutasu maksmise korral või muul juhul, kui selgub, et saadetise üle järelepärimise põhjuseks oli postitalituslik eksitus või kui rahakaart postitalituse vea pärast oma eesmärgi ei saavutanud ja seepärast saatjale tagasi peab makstama;

4) väärtkirja või -kastikese või postpaki kaotsilemineku, sisu täielise hävimise või varguse korral, kui tuleb saatjale kahjutasu maksta, on viimasel õigus ka saatekulud tagasi saada. Postimaks makstakse saatjale tagasi ka siis, kui adressaat saadetise halva seisukorra pärast jättis selle vastu võtmata ja kui halb seisukord posti süüks langeb ja posti vastutuse esile kutsub. Väärt-saadetiste ja väärtpostpakkide kindlustusmaksud jäävad kõigil juhtudel postiametkonna kasuks;

5) kui rahakaart posti süü tõttu oma sihti ei saavuta ja seepärast peab tagasi makstama saatjale, on viimasel õigus tagasi saada rahakaardi postimaksu (saatetaksi);

6) kui telegraafiteel saadetud raha ei saadud sihtkohas välja maksta Postiametkonna süü läbi, s.o. telegrammi sihtkohas mittesaamise, teel moonutamise või hilineamise pärast, siis makstakse rahatelegrammi saatjale raha-telegrammi saatmise eest makstud taks tagasi. Samuti telegrammimaks maks- takse tagasi, kui telegraafiline sise- või välisrahakaart tagasi võetakse enne rahatelegrammi edasisaatmist;

7) kui postiabonemendi korras välismaadest tellitud ajalehe või muu perioodilise väljaande ilmumine katkeb, või väljaandja nende saatmise posti- abonemendi vahendamisel lõpetab, ning seesugused tellimused postiabone- mendi korras kustutatakse, siis makstakse tellimishind — alghind ja posti- maks — abonendile tagasi, kui alghind välismaale veel ära tasutud ei ole. Tagasimaksmine sünnib selle aja eest, mil leht abonendile saatmata jäänud. Kui aga alghind välismaale juba tasutud on, makstakse tellijale tagasi posti- maks, kuna alghind tagasi makstakse ainult siis, kui see välismaalt tagasi saad- dud; tagasimaksmiseks alghind arvutatakse selle tagasisaamise ajal väljamaks- tavate rahakaartide ümberarvutamiseks kehtiva kursi järgi eesti rahasse ümber.

219. Kõrvalesattunud, kaotsileläänud või hävinenud rahakaardi ase- mele postiasutis Postivalitsuse korraldusel valmistab saatja või adressaadi nõudmisel rahakaardi teisendi pärast seda, kui kindlaks tehtud on, et raha- kaart ei välja makstud ega tagasi makstud kui ka järele saadetud ei ole. Kui eeltähendatud nõudmisega esineb saatja, peab ta nõudekirja ühes postikviit- tungiga andma sesse postiasutisse, kus rahakaart oli postile võetud. Raha- kaardi teisendi valmistamine ei käi mingi taksi alla.

Kui rahakaart on kõrvale sattunud, kaotsileläänud või hävinenud ja kui nõutakse ühelajal selle tagasimaksmist saatja poolt ja väljamaksmist adressaadi poolt, peab luba antama saatja kasuks. Saatja peab oma nõudmise toetuseks esitama postikviitungi.

Paragrahvide 204—205 eeskirjad käivad ka kaotsileläänud rahakaardi summa tagasimaksmise või rahakaardi teisendi väljalaske nõudmise kohta, kui nõudjal ei ole ette näidata postikviitungit või kui ta mingil muul viisil selgeks ei suuda teha, et tema on tõeline saatja.

Käesolevad eeskirjad käivad ka välisalistuses kaotsileläänud rahakaartide asemele nn. maksevolituste valmistamise kohta, kuivõrt välislepetega teis- sugust korda ei määrata.

2. jaotus.

Kahjutasu nõudmine ja maksmine.

220. Kahjutasu nõudmiste esitamiseks ja nende rahuldamiseks on maksvusel järgmised eeskirjad:

1) kui posti vastutus oli kutsutud esile, peab kahjutasu maksmine sün- dima nii ruttu kui võimalik, kõige hiljem kuue kuu jooksul, postpakkide eest erandina kõige hiljem ühe aasta jooksul, kahjutasu nõudmisavaldamise päevale järgnevast päevast arvates. Välisalistuse alal kehtib vastavate lepetega mää- ratud kord;

2) kahjutasu makstakse (p. 1) ainult nende saadetiste eest, millede kohta järelepärimine oli antud ühe aasta jooksul, arvates postimise päevale järgnevast päevast. Kahjutasu nõudmisega võib õigustatu, kui ta ei ole järelepärimist andes seda teinud, esineda kuue kuu jooksul, arvates sellest päevast, mil saat- jale või adressaadile teatati tema järelepärimise puhul ettevõetud juurdlusel selgunud tagajärgedest;

3) nõudekirjad kahjutasu saamiseks tuleb anda postiasutisse, juurde lisades postikviitungi (kui saadetise postileandmine sündis kviitungi vastu) või selle kinnitatud ära kirja või kinnitatud väljavõtte eri postiraamatust. Need nõudekirjad ei käi postimaksu alla; nad valmistatakse liht paberil kõigi saadetiste puutuvate asjaolude kirjeldamisega. Nõudekirja vastuvõtmise üle antakse saadetise saatjale, tema nõudmisel, postiasutise poolt tõendis, milles tähendatakse kahjutasu nõudmine, saadetise liik, postinumber, postileandmise kuupäev, lähtekoht ja sihtkoht, saatja ja adressaadi aadressid ning vastaval korral saadetise avaldatud väärtuse summa ja kas saatja esitas ühtlasi postikviitungi (või selle ära kirja);

4) saatja soovil makstakse kahjutasu, tema asemel, teisele isikule. Kahjutasu makstakse välja adressaadile, kui viimane seda nõuab ja tõestab, et saatja end oma õigusist on ütelnud lahti tema kasuks, samuti kui ta rüüstatud või rikutud väärtusade või postpaki on § 195 p. 4 tingimuste täitmisel vastu võtnud;

5) kui kadunuks arvatud saadeti või selle osa pärastpoole siiski üles leitakse, peab isikule, kellele kahjutasu on makstud, teatavaks tehtama, et ta õigustatud on saadetist omandama, kui ta makstud kahjutasu summa tagasi maksab;

6) välisliikimise tähtsade, väärtusade ja postpakide suhtes kuldfrankides väljendatud kahjutasu määrad arvatakse eesti saatjale väljamaksmiseks eesti rahasse kursi või võrrendi järgi, mis Majandusministri ja Teedeministri poolt selle jaoks maksuma pandud korra põhjal kindlaks määratud;

7) kui kaotsileläänud, rüüstatud või rikutud väärtusade või väärtpostpaki suhtes esitatakse kahjutasu nõudmine ja nõudjal ei ole postikviitungit ning kui saadetise allesjäänud pealiskirjade andmete põhjal (aadress paki kaardil või saadetise ümbrikul, allkiri sisukirjal või pakki pandud kaubaarvel või väärtkirjas leiduval kirjal jne.) nõudja ei saa tõestada, et ta ise või tema volitaja on saadetise tõeline saatja, siis talitatakse § 205 eeskirjade kohaselt. Seejuures, kui kahjutasu summa on alla 100 krooni, võib nõudja soovil kahjutasu väljamaksmist toimetada ka ilma Riigi Teataja Lisas kuulutamata, kuid § 204—205-das ettenähtud muude tingimuste täitmisel ja mitte varem kui ühe aasta pärast, saadetise postileandmise päevale järgnevast päevast arvates.

XI peatükk.

Lõppeeskirjad.

221. Käesoleva määrustiku eeskirjad on maksvad ka välisliikimises, kuivõrt vastavais rahvusvahelisis konventsioones ja leppeis või postivalitsuste vahel kokkulepitud tingimuses teisiti pole ette nähtud. Postivalitsus varustab postiasutised andmeiga nende erinevate tingimuste kohta.

Postiasutised kohapeal on kohustatud andma publikule teateid sise- ja välistalituse üksikasjade kohta.

222. Talituslike plankide ja raamatute valmistamist toimetatakse Postivalitsuse direktori korraldusel ja tema poolt kindlaksmääratud kavandite järgi, välistalituse alal — kooskõlas konventsioonide ja lepete eeskirjadega ja kavandeiga.

Publiku tarvituseks määratud postitalituslikud plangid ja postiraamatud on postiasutisis müügil (§ 13) — Postivalitsuse direktori määratud hindadega. Eratööstuses valmistatud säärased plangid ja postiraamatud peavad täiesti

sarnlema ametlike kavandeiga ning neile vastama ka trükilt ja paberi headuselt. Eratööstusel, kes soovib valmistada publiku tarvituseks määratud planke või postiraamatuid, tuleb nende kavandid hankida Postivalitsusest. Postivalitsuse direktor võib tarbekorral asetada eratööstuslike plankide ja postiraamatute suhtes tingimusi või lubada eeltrüki teha täiendusi. Ometi, välisrahakaartide jaoks võib tarvitada ainult Postivalitsuse valmistatud planke.

223. Käesolev määrustik hakkab kehtima 1. jaanuarist 1938 a. Samast ajast kaotavad kehtivuse:

1) senine Postimäärustik (RT 55 — 1927, RT 26 — 1930) ühes kõigi muutmistega ja parandustega;

2) Teedeministri määrus välismaadega vahetatavate väärtkirjade ja väärtpakkide avaldatud väärtuse ülemmäärade kohta (RT 125 — 1922);

3) Teedeministri määrus postikaudu välismaadega vahetatavate väärtkastikeste postitakside ja avaldatud väärtuse summa ülemmäära kohta (RT 148/149 — 1922);

4) Teedeministri määrus välismaaliste ajalehtede tellimishinna tagasimaksmise kohta (RT 144 — 1923);

5) Teedeministri määrus postpakkide vahetuse kohta Ameerika Ühendriikidega (RT 149 — 1924);

6) Teedeministri määrus posti kassangu ja posti jooksvate arvete talituste avamise kohta (RT 39 — 1928).

1. detsembril 1937.

Teedeminister N. Viitak.

Postivalitsuse direktor G. Jallajas.